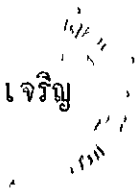

การศึกษาความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของ
พระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน
ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

ปริญญาานิพนธ์

ของ

วิริยา ศิริวิทย์เจริญ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
เมษายน 2527

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ -

การศึกษาความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของ
พระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน
ในท้องที่การศึกษา ๑ เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

วิริยา ศิริวิทย์เจริญ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน ๒๕๒๗

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน ว่าเป็นอย่างไรและแตกต่างกัน หรือไม่ โดยทางการศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและ วิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและ การอบรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในวัด ข้าราชการครูและนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีอาณาเขตของวัดและโรงเรียนอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือ ใกล้เคียงกัน มีจำนวนพระสงฆ์ 197 รูป ข้าราชการครู 331 คน และนักเรียน 347 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน มัธยมศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Varlance)

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความต้องการให้วัดสนับสนุน การศึกษาแก่โรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกัน โดยพระสงฆ์มีความต้องการมากที่สุด ข้าราชการครูรองลงมา และนักเรียนน้อยที่สุด
2. พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นเรื่องประโยชน์ ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกัน โดยพระสงฆ์ มองเห็นประโยชน์มากที่สุด ข้าราชการครูรองลงมา และนักเรียนน้อยที่สุด
3. พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นเรื่องปัญหาการ สนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกัน โดยนักเรียนคิดเห็น ว่ามีปัญหามากที่สุด ข้าราชการครูรองลงมา และพระสงฆ์น้อยที่สุด

THE STUDY OF NEEDS, BENEFITS, AND PROBLEMS OF
EDUCATIONAL SUPPORT BY MONASTERIES TO
SECONDARY SCHOOLS FROM THE VIEW POINTS
OF BUDDHIST MONKS, TEACHERS AND
STUDENTS IN THE FIRST EDUCATIONAL
LOCALITY, EDUCATIONAL REGION
BANGKOK METROPOLIS

AN ABSTRACT

BY

WIRIVA SIRIWITTAYACHAROEN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

April 1984

The purpose of this research was to study and Compare the needs, benefits and problems of educational support provided for secondary schools by monasteries, from the opinions of Buddhist monks, school teachers and students to see what they were and whether there were any difference among them. The study were performed in five aspects, namely: equipments and buildings, academic and vocational subjects, welfare and consultation, participation in school activities and bringing up students, and, being media between schools and community.

The samples were 197 Buddhist monks in the monasteries, 331 teachers and 347 students in secondary schools, General Education Department, First' Educational Locality, Educational Region Bangkok Metropolis. The schools were in the same location or nearby monasteries. The data were collected by questionnaires on opinions about needs, benefits and problems of educational support for secondary schools by monasteries. The One - way Analysis of Variance was used to analize the data.

The results of the study revealed that

1. There were differences among the needs of Buddhist monks, teachers, and students for educational support provided by the monasteries. The first and foremost were the needs by Buddhist monks, the second were those by the teachers, and the students' needs were the last.

2. There were differences among the opinions of Buddhist monks, teachers, and students about the benefits of educational support provided by the monasteries for secondary schools. The first and foremost were the opinions given by Buddhist monks, the second were those given by the teachers and the students' opinions came the last.

3. There were differences among the opinions of Buddhist monks, teachers and students about the problems of educational supports for secondary schools, provided by monasteries. The first and foremost were the opinions given by the students, the second were those given by the teachers and the opinions given by Buddhist monks came the last.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวของนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณา
ปริญญาโทฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

. ศาสตราจารย์ ดร. ... ประธาน .. ศาสตราจารย์ ดร. ... ประธาน
..... กรรมการ ..
..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ คุณหญิงสมจิตต์ กรัทธิรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ ทวีรัตน์ และอาจารย์ครูเนตร อัสชสวัสดิ์ ในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์สถิตย์ นิยมโชค ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธจักรวิทยา ผู้สร้างแรงบันดาลใจให้คิดทำงานวิจัยเรื่องนี้ขึ้น และคณาจารย์โรงเรียนพุทธจักรวิทยา ที่ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนขอขอบใจนักเรียนโรงเรียนพุทธจักรวิทยา ที่ช่วยเหลือในการจัดเรียงแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในขณะทำการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคุณจันทร์จรรยา พลอยแก้ว และคุณบุญธรรม เพชรคุ้ม ที่ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณคุณจุฑามาศ ปัตตะพงศ์ ที่ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา ตั้งแต่เริ่มทำการวิจัยจนสิ้นสุดการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณคุณบงกช ศุภชาดา และคุณวราภรณ์ ศิริวิทย์เจริญ ในการตรวจแก้ไขการพิมพ์ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณพระสงฆ์ ชำระการการุญ และขอขอบใจนักเรียน ในห้องที่ 1 การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่มีส่วนในการให้กำลังใจขณะทำงานวิจัยครั้งนี้
ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณแม่ที่สนับสนุนให้ศึกษาต่อและให้ทุนในการทำปริญญานิพนธ์

วิริยา ศิริวิทย์เจริญ

สารบัญ

บท

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ..	5
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	บทบาทของวัดโดยทั่วไปในอดีต	8
	บทบาทของวัดทางด้านการศึกษาในอดีต ..	9
	บทบาทของวัดทางด้านการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5	11
	บทบาทของวัดที่เปลี่ยนแปลงไปนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา	18
	บทบาทของวัดที่มีต่อการศึกษาในปัจจุบัน	21
	ประโยชน์และปัญหาบางประการในการสนับสนุนทางการศึกษา	
	ของวัด	30
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า ..	32
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	33
	ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ..	33
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพ	
	ของเครื่องมือ	38

การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	44
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47
การศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทาง	
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของ	
พระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน	47
การศึกษาและเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุน	
ทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของ	
พระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน	62
การศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนทาง	
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของ	
พระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน	78
5 สรุปผล อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	94
ความมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้	94
กลุ่มตัวอย่าง	94
เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล	94
การวิเคราะห์ข้อมูล	95
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
อภิปรายผล	97
ขอเสนอแนะ	101
ขอเสนอแนะทั่วไป	103

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	109
ภาคผนวก ก แบบสอบถามความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการ สนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของ พระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน ในห้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร	110
ภาคผนวก ข คำอานาจจำแนกรายขอของแบบสอบถาม	131
ภาคผนวก ค ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา ของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน	133

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ จำแนกตามวัด และเขตต่าง ๆ ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษา กรุงเทพมหานคร	35
2	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครู จำแนกตาม โรงเรียนและเขตต่าง ๆ ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษา กรุงเทพมหานคร	36
3	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำแนกตาม โรงเรียนและเขตต่าง ๆ ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษา กรุงเทพมหานคร	37
4	แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	40
5	แสดงจำนวนแบบสอบถามที่มีคำตอบสมบูรณ์ ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวัด	42
6	แสดงจำนวนแบบสอบถามที่มีคำตอบสมบูรณ์ ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง ข้าราชการครูและนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน	43
7	ค่าคะแนนเฉลี่ยความถี่ของการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน	49
8	ผลการเปรียบเทียบความถี่ของการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านครูขวัญท่าอากาศสถานี่ โดยใช้ F-test ...	50

9	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูผู้สอนที่ จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	51
10	ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยใช้ F-test ...	52
11	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	53
12	ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา โดยใช้ F-test	54
13	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและ ให้ค่าปรึกษา จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ c-statistic	55
14	ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน โดยใช้ F-test	56

15	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการรวมกิจกรรม โรงเรียนและการอบรมนักเรียน จากแนกตามสถานภาพของ กลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q -statistic	57
16	ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้ χ^2 -test	58
17	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน จากแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q -statistic	59
18	ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน รวมทุกด้าน โดยใช้ F -test	60
19	ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จากแนกตามสถานภาพ ของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q -statistic	61
20	ค่าคะแนนเฉลี่ยการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน	63

21	ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านกฎเกณฑ์อาคารสถานที่ โดยใช้ F-test	64
22	ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านกฎเกณฑ์อาคารสถานที่ จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	65
23	ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยใช้ F-test	67
24	ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	68
25	ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการให้สวัสดิการและให้ ค่าปรึกษา โดยใช้ F-test	69
26	ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้ ค่าปรึกษา จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	70

27	ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียน และการอบรมนักเรียน โดยใช้ χ^2 -test	71
28	ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียน และการอบรมนักเรียน จากแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายคู่ โดยใช้ q -statistic	72
29	ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียน กับชุมชน โดยใช้ F -test	73
30	ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน จากแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q -statistic	74
31	ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน รวมทุกด้าน โดยใช้ F -test	76
32	ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จำแนกตามสถานภาพ ของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q -statistic	77

33	ค่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน	79
34	ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านครูภัณฑ์อาคารสถานที่ โดยใช้ F-test ..	81
35	ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูภัณฑ์อาคารสถานที่ จำแนกตาม สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	82
36	ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยใช้ F-test ...	83
37	ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	84
38	ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา โดยใช้ F-test	85
39	ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและ ให้ค่าปรึกษา จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	86

40	ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม นักเรียน โดยใช้ F-test	87
41	ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียน และการอบรมนักเรียน จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	88
42	ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียน กับชุมชน โดยใช้ F-test	90
43	ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	91
44	ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน รวมทุกด้าน โดยใช้ F-test	92
45	ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จำแนกตามสถานภาพของกลุ่ม ตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic	93

ภูมิหลัง

เมื่อพูดถึงพระพุทธศาสนาในสังคมไทย คนทั่วไปจะนึกถึงพระสงฆ์และวัด เป็นสำคัญ พระสงฆ์และวัดจึงเป็นเสมือนหนึ่งตัวแทนของสถาบันพระพุทธศาสนา และทุกคนในสังคมนั้นมีความรู้สึกเป็นเจ้าของวัดของสังคมแห่งตนร่วมกัน เมื่อไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ณ ที่ใด ไม่ว่าจะเป็นที่บุกเบิกใหม่ในป่าในเมืองหรือในต่างประเทศ คนไทยจะช่วยกันสร้างวัดของชุมชนแห่งตนแล้วนิมนต์พระสงฆ์มาประจำวัด จึงเกิดมีวัดของชุมชนไทยขึ้น เช่น ในรัฐแคลิฟอร์เนียแห่งสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (พระวิสุทธาธิปติ 2525 : 2) วัดเป็นที่รวมของศาสนวัตถุสถาน ศาสนบุคคล และศาสนธรรมไว้ด้วยกัน "วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางทางสังคม" โดยพระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำทั้งทางจิตใจและทางสังคม จึงได้รับความเคารพนับถือและบูชา เป็นที่เชื่อถือของคนทั่วไป (พระวิสุทธาธิปติ 2525 : 6)

ในด้านการศึกษามัชฌิมโยราณของไทยนับตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น พระสงฆ์ก็เป็นผู้นำทางการศึกษา เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีระบบโรงเรียน เช่นในปัจจุบัน พระสงฆ์เป็นผู้จัดการศึกษาขึ้นเองโดยร่วมมือกับราษฎรที่นำเด็กไปฝากเป็นศิษย์ของท่าน เรียนกันอย่างไม่รู้ระบบตายตัว โดยเรียนในเวลาที่เหมาะสมว่างจากกิจทั้งปวงแล้ว มีวิชาเบื้องต้นเพียง 3 วิชา คือ อ่าน เขียนและเลข นอกจากนั้นก็แล้วแต่พระสงฆ์ที่หาหน้าที่สอนเป็นผู้กำหนดว่าจะสอนอะไร สถานศึกษา ก็เป็นบริเวณภายในวัด เช่น กุฏิ ศาลาการเปรียญ หอสวดมนต์หรือหอดฉัน ด้วยเหตุนี้ วัดจึงได้ชื่อว่าเป็น "สถานศึกษาของการศึกษาแผนโบราณ" (สมภพ กาญจนกุล 2517 : 56 - 58) ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าการศึกษามีประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ควรจัดให้มีมาตรฐาน การศึกษา พระองค์จึงทรงโปรดให้รัฐเข้าไปมีบทบาทในการจัดตั้งโรงเรียนและ

ดำเนินการด้านการศึกษา (เอกสารเรื่องจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2511 : ก) การศึกษาระบบโรงเรียนจึงเกิดขึ้นตั้งแต่นั้นมา แต่การขยายโรงเรียนในระยะแรกต้องประสบปัญหามาก ค้วยไม่มีสถานที่ทั้งโรงเรียนและอาคารผู้สอน การขยายตัวของการศึกษาจึงดำเนินไปได้ช้า จนกระทั่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงร่วมมือด้วย โดยดำเนินการให้ใช้สถานที่ของวัดในพระพุทธศาสนาทั่วประเทศ นอกจากนั้นยังขอให้เจ้าอาวาสเป็นหัวหน้าหาเงินสร้างโรงเรียนขึ้นในบริเวณวัด แล้วขอขมพระสงฆ์ที่มีความรู้ในยุคนั้นทำหน้าที่เป็นครู (จมีนอมรคุณารักษ์ 2513 . 13 - 14) การศึกษาของชาติจึงเริ่มเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว จนรัฐสามารถประกาศการศึกษามากบังคับได้ในปี พ.ศ. 2464 (สมภพ กาญจนกุล 2517 : 58) การจัดการศึกษาโดยให้โรงเรียนอยู่ในวัดนี้จะเป็นการสนับสนุนให้เด็กนักเรียนสนใจในพระพุทธศาสนา เพราะพระสงฆ์ย่อมสั่งสอนก่อดธรรมแก่เด็ก เป็นเหตุให้พระศาสนาเผยแผ่และทำให้คนใกล้ชิดกับวัดหรือศาสนามากยิ่งขึ้น จากคุณค่าของการจัดการศึกษาในวัดนี้เอง ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ร.ก. 119 จึงได้กำหนดหน้าที่ของพระสงฆ์ตั้งแต่นั้นเจ้าอาวาสขึ้นมาจนถึงระดับสูงสุดไว้ประการหนึ่งว่าต้องมีหน้าที่บำรุงการศึกษาด้วย (วุฒิชัย มูลศิลป์ 2516 . 94 - 95 อ้างอิงมาจาก พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2445 : ไม่มีเลขหน้า)

จากบทบาทของวัดนับตั้งแต่โบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ในด้านการศึกษาก็เห็นได้ว่าวัดมีส่วนในการพัฒนาการศึกษาของชาติ กระจายการศึกษาสู่มวลชน แม้บทบาททางด้านการศึกษาแต่เดิมจะลจลงและถูกแทนที่โดยสถาบันโรงเรียน วัดก็ได้ปรับปรุงบทบาทให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้ผู้วิจิมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดมีต่อโรงเรียนในปัจจุบัน ว่าวัดจะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาทางการศึกษาบางเรื่องได้หรือไม่ เช่น ปัญหาด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ปัญหางบประมาณ และปัญหาเกี่ยวกับจำนวนครู ที่ทำให้รัฐไม่สามารถขยายการศึกษาให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้อย่างทั่วถึง (เนตร เขมะโยธิน 2512 : 2) หรือปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่พบว่า

นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดเงินเพื่อใช้จ่ายในการศึกษา ฉะนั้นนักเรียนผู้นั้น จึงต้องหางานมากกว่าปกติ ผลการเรียนก็ด้อยลง นอกจากนั้นเด็กยังมีปัญหาทาง บ้านเพราะผู้ปกครองไม่เข้าใจในตนเอง เด็กและสมาชิกในบ้านทะเลาะวิวาทกัน อีกปัญหานึ่งคือเด็กขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา (นิภา พงศ์วิรัตน์ 2520 : 54 - 56) ปัญหาเหล่านี้สถาบันทางศาสนาได้มีส่วนช่วยแก้ไขบ้างแล้ว เว้น จากรายงานของการศาสนา พ.ศ. 2523 ได้แสดงสถิติด้านการศึกษาสงเคราะห์ ทำให้ทราบว่าวัดมีบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาต่าง ๆ คือ ให้ที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจนหรืออยู่ในที่ห่างไกล ให้สถานที่จัด สร้างหรือตั้งโรงเรียน ช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียน และช่วยหาเงินสร้างอาคาร เรียนหรือโรงเรียนโดยการชักชวนประชาชนให้ร่วมกันบริจาค (กรมศาสนา 2523 : 232 - 245) การสนับสนุนการศึกษานี้จะช่วยให่วัดมีหน้าที่ที่สำคัญในการช่วยพัฒนา สังคมทางหนึ่ง เพราะเป็นการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาคนในสังคมให้ มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

การวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา นี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในด้านความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาของการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเป็นการศึกษาทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งจะต้องมีความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในด้านการศึกษาว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้ และความคิด เห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้ง 3 กลุ่มนี้แตกต่างกันหรือไม่ การศึกษาเรื่องการสนับสนุน ทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา นี้ จะแบ่งศึกษาเป็น 5 ด้าน คือ ด้านครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ด้านการ ร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียน กับชุมชน

อนึ่ง การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาในรูปของการวิจัยเชิงพรรณนา แบบสำรวจ ความคิดเห็นที่ผู้วิจัยคิดว่าข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนปฏิบัติหรือปรับปรุง การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับวัด เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้มี

ประสิทธิภาพ โดยอาศัยวัด เป็นสื่อกลางสำหรับขอความช่วยเหลือจากชุมชนและอาศัยสถาบันวัดเอง อีกทั้งพัฒนาจิตใจของนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ ให้ความสำคัญของศาสนา มีจิตใจที่ตั้งงามเปรียบพร้อมด้วยศีลธรรมจรรยา และมีความใกล้ชิดกับสถาบันทางศาสนามากขึ้น นั่นคือการที่ต๋องอาศัยพระสงฆ์ในวัด เข้าช่วยในการพัฒนาจิตใจนักเรียนนั่นเอง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความต้องการในเรื่องการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในเรื่องการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน
3. เพื่อศึกษาประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน
5. เพื่อศึกษาปัญหาของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน
6. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับโรงเรียนในด้านการศึกษา อันจะเป็นแนวทางให้วัดและโรงเรียนทำงานได้สอดคล้องกันยิ่งขึ้น
2. ผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน อันจะเป็นแนวทางทำให้แก้ปัญหาในเรื่องการสนับสนุน

ทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนได้ตรงจุด

3. ผลที่ได้จากการวิจัยจะช่วยให้การพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสามารถทำได้กว้างขึ้นและมีประสิทธิภาพขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาเท่านั้น โดยที่แบ่งศึกษาเป็น 5 ด้าน คือ ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. กลุ่มตัวอย่าง หากการศึกษาในห้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

2.1 กลุ่มพระสงฆ์ ได้แก่ เจ้าอาวาสและพระภิกษุรูปอื่น ๆ ภายในวัด

2.2 กลุ่มข้าราชการครู ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน

2.3 กลุ่มนักเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน ในปี

การศึกษา 2526

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างซึ่งแบ่งเป็น พระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษาและเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่วัดยกให้หรือให้เช่าหรืออนุญาตให้ตั้งโรงเรียนได้ และเป็นโรงเรียนในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษามหากรุงเทพมหานคร
2. พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในวัดที่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตั้งอยู่ในบริเวณที่วัดยกให้หรือให้เช่าหรืออนุญาตให้ตั้งโรงเรียนได้ เฉพาะในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษามหากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย
 - 2.1 เจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระสงฆ์ทำหน้าที่บริหารภายในวัด
 - 2.2 พระภิกษุซึ่งเป็นคณะสงฆ์ภายในแต่ละวัด มีระดับต่ำกว่าตำแหน่งเจ้าอาวาสลงมา
3. ข้าราชการครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เฉพาะโรงเรียนในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษามหากรุงเทพมหานคร และมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่วัดยกให้หรือให้เช่าหรืออนุญาตให้ตั้งโรงเรียนได้ ประกอบด้วย
 - 3.1 ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสูงสุด ผู้ช่วยผู้บริหารสูงสุด และหัวหน้าหมวด
 - 3.2 ครู หมายถึง คณะครูผู้ทำงานภายในโรงเรียนที่มีตำแหน่งเป็นข้าราชการครูระดับต่ำกว่าผู้บริหารโรงเรียน
4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2526
5. ความต้องการในการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ความอยากที่จะให้มีการสนับสนุนทางการศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านครุภัณฑ์-อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน วัดได้จากแบบสอบถามความต้องการในการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดได้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง ผลดีที่เกิดขึ้นจากการที่วัดให้การสนับสนุนทางการศึกษาแก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการ และให้คำปรึกษา ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน และด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน วัดได้จากแบบสอบถามเรื่องประโยชน์ของการ สนับสนุนทางการศึกษาที่วัดได้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น

7. ปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดได้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการสนับสนุนทางการศึกษาทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา ด้านการร่วมกิจกรรม โรงเรียนและการอบรมนักเรียน และด้านการ เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน วัดได้จากแบบสอบถามเรื่องปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดได้แก่โรงเรียน มัธยมศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วัดโรงเรียน มีเอกสารและงานวิจัยที่มีประโยชน์เท่าที่รวบรวมได้ดังต่อไปนี้

บทบาทของวัดโดยทั่วไปในสังคม

นับตั้งแต่สมัยโบราณกาลของไทย วัดมีบทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางของสังคม ซึ่งนอกจากการอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนแล้ว วัดยังเป็นบทบาทที่สำคัญดังนี้

1. เป็นสถานศึกษาสำหรับกุลบุตรที่เข้ามาบวชอยู่วัดรับใช้พระสงฆ์ รับการฝึกอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น อีกทั้งเป็นศูนย์รวมเฝ้าระวังความ

2. เป็นสถานสงเคราะห์ให้คนยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ

3. เป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิจังหวัดของชนสมัยนั้น

4. เป็นที่พักคนเดินทาง

5. เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจ และหาความรู้เพิ่มเติม

6. เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ

7. เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและเป็นที่พักพิวกฎาแก้ปัญหาชีวิตต่าง ๆ

8. เป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรม ที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติ ตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์

9. เป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัด หรือยืมไปใช้เมื่อคนมีงาน

10. เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกันเพื่อมอบแจ้งกิจการต่าง ๆ หรือในยามสงครามอาจใช้เป็นชุมนุมทหาร

11. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาต่าง ๆ ของชีวิต

กล่าวได้ว่าวัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดในบทบาทเหล่านี้ ก็กลายเป็นผู้นำจิตใจของประชาชน นับเป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพเชื่อถือและการร่วมมือของชุมชนด้วย โดยนับนี้วัดก็กลายเป็นหลักประกันความมั่นคงของชาติ ในฐานะเป็นที่ยึดเหนี่ยวประชาชนให้มีความสามัคคีและให้รวมตัวกันเข้าเป็นหน่วย ๆ หนึ่งได้ (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 15 - 17)

บทบาทของวัดทางด้านการศึกษาในอดีต

เฉพาะในด้านการศึกษานั้น วัดได้ถือว่าเป็นโรงเรียนแห่งแรกของกุลบุตร และพระสงฆ์ก็ได้ชื่อว่าเป็นครูผู้มีความสามารถประสิทธิ์ประสาทวิชาการศึกษาต่าง ๆ ทุกระดับทั้งในชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง กล่าวคือในชั้นต้นพระสงฆ์จะสอนให้ศิษย์รู้จักอ่านและเขียนภาษาไทย ตลอดจนอักษรขอม ภาษามาลีและภาษาคชด้วย ในชั้นกลางสอนให้มีความรู้ในกานกิลปวิทยาเพื่อการครองชีพ วิชาการศึกษาต่าง ๆ และอบรมให้เป็นผู้มีศีลธรรมจรรยา ฐานะธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของสังคม ส่วนในชั้นสูงให้เรียนวิชาว่าด้วยอักษรศาสตร์ อันประกอบด้วยความรู้ในเรื่องโกลง ฉันท กาศย กลอน วิชาโหราศาสตร์และไสยศาสตร์ เป็นต้น (สภาการศึกษาามหาณุกฎราชวิทยาลัย 2514 : 5)

หลักฐานอื่น ๆ เกี่ยวกับบทบาทของวัดทางด้านการศึกษานี้จะเห็นได้จากจดหมายเหตุของลาตูแบร์ (La Loubère) ซึ่งเป็นเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส (สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 พ.ศ. 2186 - 2258) ที่มาเมืองไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชในปี พ.ศ. 2230 - 2231 ได้เล่าเรื่องการจัดการศึกษาของไทยในสมัยนั้นว่า "เมื่อได้เลี้ยงบุตรมาเติบโตถึงอายุ 7 หรือ 8 ขวบแล้ว ชาวสยามจะส่งบุตรของตนให้ไปอยู่ที่วัดกับพระภิกษุสงฆ์

พระสงฆ์อันเป็นอาจารย์ในวัดสอนอุบาสกเหล่านี้ให้รู้จักอ่านและนับจำนวนเลขเป็นสำคัญ แต่ไม่มีการสอนพงศาวดาร กฎหมายและศาสตร์อื่น ๆ ด้วย' (ลาตูแบร์ 2510 : 161 - 162) แมตต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สังฆราชปาลเลกัวซ์ (Jean - Baptiste Pallegoix) ขาเมืองไทย และเขียนหนังสือ "เล่าเรื่อง - กรุงสยาม" ไว้ว่า (ปาลเลกัวซ์ 2506 : 206)

"ภาพหลังหรือฉากครั้งก่อนหน้างานโกนจุก บิภาวารการะส่งบุตรของตนไปวัด เพื่อให้เรียนอ่านและเขียน พวกเด็กจะรับไว้พระสงฆ์โดยการเป็นผีพายหรือ กิษย์วัด พระสงฆ์ก็แบ่งอาหารที่ได้รับบริจาคทานให้แล้วก็สอนให้อ่านหนังสือไป วันละเล็กน้อย ปรากฏว่าจากจำนวนเด็ก 100 คนที่อยู่วัดมาตั้ง 8 ถึง 10 ปี จะป้อนูราราลัก 20 คนเท่านั้นที่อ่านหนังสือออก และสัก 10 คนเท่านั้นที่เขียนหนังสือได้ด้วยเมื่อพ้นจากวัดไป"

เหตุที่เป็นดังนี้จะทราบได้จากเรื่อง 'ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน' ที่พระยาอนุมานราชชนเขียนไว้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน และหมู่บ้านแทบทุกหมู่บ้านจะมีวัดอย่างน้อย 1 วัด บางหมู่บ้านอาจมีวัดหลายวัด ทั้งนี้เป็นไปตามขนาดของหมู่บ้าน วัดทุกวัดย่อมมีเด็กที่เรียกว่า 'กิษย์วัด' คอยรับใช้พระสงฆ์อยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งพระสงฆ์ทุกคนก็ไม่ใช่ว่าจะมีความรู้ทางหนังสือไปทั้งหมด "คงมีที่รู้แต่กลางองค์เท่านั้น" ดังนั้นกิษย์วัดแต่ละคนจึงไม่แน่ว่าจะไ้เรียบหนังสือกันทั้งหมด (พระยาอนุมานราชชน 2506 : 145) เด็กชายลูกชาวบ้านจึงมีโอกาได้เล่าเรียนหนังสือที่วัด โดยมากรู้หนังสือเพียงอ่านออกเขียนได้ อย่างงู ๆ ปลา ๆ เท่านั้น ใช้การอะไรในเรื่องหนังสือไม่ใคร่ได้ เพราะโอกาสและสิ่งแวดล้อมไม่อำนวย ทั้งความต้องการเรื่องรู้หนังสือให้ลึกซึ้งก็ยังไม่จำเป็นแก่คนทั่วไปที่มีชีวิตอยู่ในชนบท (พระยาอนุมานราชชน 2506 : 148)

จากหลักฐานที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าการศึกษตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา และเป็นการศึกษาที่ขาดระเบียบแบบแผนอันเป็นมาตรฐานและได้รับผลสำเร็จน้อย ความรู้ของเด็กบ่มขึ้นอยู่กับพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่สอนว่ามีความสามารถเพียงใด และกำหนดการเรียนการสอนได้ค่อนน้อยเพียงใด

สภาพการจัดการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปของราษฎรเป็นดังนี้เรื่อยมา จนกระทั่งสมัยต้นรัชกาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

บทบาทของวัดทางด้านการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา ให้แก่ราษฎร จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาขึ้นในสมัยของพระองค์ โดยให้ รัฐเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนการศึกษาแทนการศึกษาที่จัดขึ้นเองระหว่างพระสงฆ์กับ ราษฎรตามแบบโบราณ สาเหตุที่ทำให้มีการปฏิรูปการศึกษาในสมัยนี้ เป็นเพราะปัจจัย สำคัญหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านการคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตก ปัจจัย ทางด้านสติปัญญาและความคิดแบบตะวันตก ปัจจัยทางด้านที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวทรงมีประสบการณ์จากต่างประเทศ ปัจจัยทางด้านการเลิกทาส และปัจจัยทาง ด้านความต้องการบุคคลเข้ารับราชการ (จุฬารัตน์ มุลศิลป์ 2516 : 32 - 66) การศึกษา ที่มีระบบแบบแผนจึงเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่จะให้การศึกษาเป็นไปเพื่อประโยชน์ของราษฎร ดังพระราชดำรัส ในที่ประชุมพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ ณ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เมื่อ พ.ศ. 2427 ตอนหนึ่งที่ว่า

"วิชาหนังสือเป็นวิชาที่นับถือ และเป็นที่สรรเสริญมาแต่โบราณ ว่าเป็วิชา อย่างประเสริฐ ซึ่งผู้เป็นใหญ่ยิ่งนับแต่พระมหากษัตริย์เป็นต้น จนตลอด ราษฎรพลเมืองสมควรแลจำเป็นจะต้องรู้ เพราะเป็นวิชาที่อาจทำให้การ ทั้งปวงสำเร็จไปได้ทุกสิ่งทุกอย่าง

พระองค์ทรงมีความเชื่อว่าการศึกษาคือทำให้คนฉลาดขึ้น ประกอบกับในสมัยนั้น มีหนังสือเพิ่มขึ้นมากมาย ผู้ที่จะเข้ารับราชการจึงจำเป็นต้องรู้หนังสือ ด้วยเหตุนี้พระองค์ จึงทรงตั้งความมุ่งหมายว่า "จะจัดการเล่าเรียนทั่วไปทั้งบ้านทั้งเมืองให้เป็นการรุ่งเรือง เจริญขึ้นโดยเร็ว" (เอกสารเรื่องจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว 2511 : 17 - 18)

จากพระราชประสงค์ดังกล่าวนี้ จึงเกิดการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับราษฎรขึ้นในปีนั้นเอง สถานที่ตั้งโรงเรียนสำหรับทวยราษฎรในครั้งนั้นอยู่ในวัด กว้างเห็นว่ามีเหมาะสมหลายประการ โรงเรียนแรกที่ตั้งขึ้นคือโรงเรียนวัดมหรธรรพาราม ในตำบลหัวลำโพง นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนอื่น ๆ อีก บางโรงเรียนตั้งขึ้นโดยการอุดหนุนของข้าราชการ เช่น ที่วัดประยูรวงศ์ (ถนนบุรี) บางโรงเรียนตั้งขึ้นโดยการอุปการะของทางวัดและเอกชน เช่น ที่วัดระฆัง ทั้งยังมีการประกาศให้ผู้สนใจส่งบุตรหลานเข้าเล่าเรียนได้โดยไม่เสียค่าเล่าเรียน (จุลลักษ์ มุลลิลป์ 2516 : 91 อ้างอิงมาจาก Wyatt, n.d. 143 - 144) ดังประกาศในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2427 ตอนหนึ่งว่า (เอกสารเรื่องวัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2511 : 22)

"รัชกาลที่ 5 ทรงพระราชดำริเห็นว่าการวิชาหนังสือเป็นต้นทางของวิชาความรู้ทั้งปวง สมควรที่จะหนุนบำรุงให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป เพราะคนในพื้นที่บ้านเมืองสยามเราที่โง่โง่ใหญ่ไม่รู้หนังสือก็มีอยู่มาก ที่รู้พออ่านได้เขียนได้แต่ไม่ถูกต้องนั้นก็อีกโอบาก เพราะโรงเรียนที่สอนวิชาตามแบบหลวงยังมีน้อย ไม่พอกับผู้ที่จะได้เล่าเรียน มีพระราชประสงค์จะให้ราษฎรทั่วทุกแห่งแลบุตรหลานข้าราชการและราษฎรทั้งปวง ได้เล่าเรียนศึกษาหนังสือไทยให้รู้โดยละเอียดตามแบบที่ถูกต้อง จึงทรงเสียดสพระราชทรัพย์ออกตั้งโรงเรียนเล่างานครูสอน บำรุงการเล่าเรียนขึ้นพระราชทรัพย์เป็นอันมาก โรงเรียนซึ่งได้โปรดเกล้าให้ตั้งขึ้นแล้ว ตามพระอารามหลวงเป็นแห่ง แลยังทรงพระราชดำริจะจัดตั้งโรงเรียนให้มีสำหรับพระอารามหลวงทุก ๆ พระอาราม เพื่อจะให้บุตรหลานของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินได้เล่าเรียนโดยสะดวกไม่ต้องเสียเงินเสียทองอะไรเลย"

ปี พ.ศ. 2433 กรมหมื่นดำรงราชานุภาพทรงร่างพระบรมราชโองการเรื่องตั้งโรงเรียนในกรุงและหัวเมือง มีใจความว่าการศึกษาภายในวัดแบบโบราณนั้นหากระียบที่ถูกต้องไม่ได้ จึงให้จัดตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นตามหัวเมืองที่ริมจวนผู้ว่าราชการเมืองหรือวัดใกล้จวนผู้ว่าราชการเมือง หรือวัดใหญ่ที่อยู่ในบริเวณที่ประชุมชน เพื่อให้โรงเรียนหลวงเป็นตัวอย่างของการสอนในจังหวัดนั้น ๆ ให้พระภิกษุซึ่งสอนอยู่ตามวัดและอาจารย์

ที่สอนตามบ้านมากเป็นตัวอย่าง ทั้งยังให้กรรมการกาหนดธรรมเนียมการไปตรวจตราการสอน
ตามวัดต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือพระภิกษุที่มีปัญหาในเรื่องการสอน (วุฒิชัย มูลศิลป์ 2516 :
220 - 225 อ้างอิงมาจาก เอกสารรัชกาลที่ 5 ร.ศ. 109 ก.1/5) วิธีการนี้จึงเป็น
การกาหนดการศึกษาตามนโยบายที่รัฐวางไว้ โดยป่พระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการให้บรรล
เป้าหมาย แต่การขยายตัวในการศึกษาก็ยังคาเนินไปได้เชื่องช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การศึกษามในหัวเมือง เพราะหาสถานที่ตั้งโรงเรียนไม่ได้ ทั้งยังขาดครูที่จะสอนอีกด้วย
ในปี พ.ศ. 2441 จึงทรงอาราธนากรมหมื่นวชิรญาณวโรรสได้ทรงรับภาระอำนวยการ
ให้พระภิกษุสงฆ์สั่งสอนกุลบุตร และบังคับการพระอารามในหัวเมือง ส่วนกรมหมื่นดำรง
ราชานุภาพเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือในเรื่องการพิมพ์ตำราเรียนและเมื่กพระราชทรัพย์
ไปใช้จ่ายในการนี้ (เอกสาร เรื่องจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว 2511 : 206)

การจัดการศึกษาในช่วง พ.ศ. 2441 - 2442 ภายใต้การดำเนินงานของคณะสงฆ์
ด้วยควาบกุดหนุนของกระทรวงมหาดไทย ปรากฏว่าเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จาก
ช่วงปี พ.ศ. 2440 - 2442 มีโรงเรียนเพิ่มขึ้นจาก 18 แห่ง เป็น 358 แห่ง จำนวน
เด็กเรียน 790 คน เป็น 11,630 คน และจำนวนครู 29 คน เป็น 480 คน (วันทนา
เล็กสินไทย 2522 : 16) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะความคิดที่ว่าจัดการศึกษาหัวเมือง
จากต้องกิดในทางที่ไม่ใช้เงินมาก เพราะถ้าใช้เงินมากก็จะไม่สำเร็จด้วยจะถูกตัดงบคา
ใช้จ่าย และอีกอย่างหนึ่งก็คือต้องคิดในทางที่จะทำให้จำเริญได้ แม้จะไม่คืบนักก็ตาม ฉะนั้น
วิธีที่จะสนองความต้องการดังกล่าวนี้ได้ก็โดยจัดการศึกษาในวัดซึ่งเป็นที่สั่งสอนกุลบุตรของ
ไทยมาแต่สมัยโบราณ สำหรับความรู้ที่จะสั่งสอนในวัดนั้นควรประกอบด้วยความรู้ 4 อย่าง
คือ รู้จักอ่านเขียนหนังสือ รู้จักคิดเลข รู้จักการเลี้ยงชีพ และรู้จักประพฤติดีและชอบ
(วุฒิชัย มูลศิลป์ 2516 : 136 อ้างอิงมาจาก เอกสารรัชกาลที่ 5 ร.ศ. 117
ศ. 12/7)

เมื่อต่อมาในปี พ.ศ. 2445 ฝ่ายกระทรวงธรรมการซึ่งรับผิดชอบในเรื่อง
 การศึกษาโดยตรงก็มีความเห็นว่า การศึกษาแต่โบราณที่พระสงฆ์เป็นผู้จัดนั้นได้ให้
 ประโยชน์หลายประการ คือ พระสงฆ์ได้รับประโยชน์จากบิณฑบาตของเด็กช่วย
 การบำรุงวัดวาอารามและถวายปัจจัย เพื่อเลี้ยงดูสามเณรตามถ้ำถ้ำ กังยัง
 ได้ใช้สอยเด็กนั้นเป็นเครื่องตอบแทนอีกด้วย ตำบลใดที่มีหมู่บ้านตำบลนั้นก็วัดและ
 ในวัดนั้นย่อมมีศาลาและกุฏิซึ่งเป็นที่อันจะจัดเป็นโรงเรียนได้โดยไม่ต้องก่อสร้างใหม่
 ฝ่ายราษฎรก็มีความเลื่อมใสที่จะฝากบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียน และฝ่ายพระสงฆ์
 ก็ชอบเข้าใจอยู่ว่าการที่จะส่งสอนสาธุศิษย์นั้นเป็นกิจอันหนึ่งที่จะพึงกระทำ แต่ก็มี
 ขอบกพร่องของการสอนภายในวัดที่เกี่ยวกับวิธีสอนและหนังสือตำราเรียน ส่วนการศึกษา
 แบบใหม่ที่ให้มีโรงเรียนที่พร้อมด้วยสถานที่ บุคลากร และอุปกรณ์นั้น ย่อมจัดได้โดยยาก
 เพราะใช้ทุนมาก โดยเริ่มตั้งแต่การจัดหาสถานที่ที่จะสร้างโรงเรียน งบประมาณ
 ในการสร้างและจัดหาเครื่องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ แม้แต่ครูที่จะสอน หากเป็นฆราวาส
 ก็ต้องได้รับผลประโยชน์บ้างให้นอกกับการครองชีพ ถ้าจะเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นว่า
 การศึกษาในสมัยก่อนราษฎรมีโอกาสจะเจือจางอุดหนุนการศึกษาอยู่แล้ว ส่วนในระบบ
 ใหม่ นั้นต้องให้ทุนรัฐบาลเป็นพื้นฐาน ฉะนั้นการจัดการศึกษาในขั้นต้นจึงควรอนุโลม
 ให้เป็นไปตามประเพณีเดิมในระดับประถมศึกษา เพื่อมิให้ทางวัดและพระสงฆ์เสีย
 ประโยชน์ที่ได้เป็นกำลังอุดหนุนในการพระศาสนาอย่างแต่ก่อน ฝ่ายรัฐบาลควรที่จะจัด
 แต่เพียงให้การช่วยเหลือแนะนำงานวิธีสอน จัดแบบเรียนและวัดผลให้ถูกต้อง ส่วน
 การจัดตั้งโรงเรียนรัฐบาลก็ควรจะต้องมีไว้เพื่อทดลองและจัดให้เป็นตัวอย่าง
 (Model school) รวมทั้งโรงเรียนประเภทที่บิดาบรรดาไม่ต้องการจะให้
 บุตรหลานไปเรียนตามวัดด้วย (กรพบการศาสนา 2513 : 9 - 10) การจัดการศึกษา
 ในระยะนั้นจึงได้แบ่งงานกันระหว่างพระสงฆ์กับกรมศึกษาธิการ โดยพระสงฆ์จัด
 การศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนในระดับที่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาเป็นหน้าที่
 ของกรมศึกษาธิการ (วุฒิชัย มูลทิพย์ 2516 : 154) อ้างอิงมาจาก เอกสาร

รัชกาลที่ 5 ร.ศ. 121 (ค.2/6) แม้กระนั้นก็ตาม ในระยะเริ่มแรกของการขยาย การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ทางราชการก็มีนโยบายสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษา บางแห่งในที่ของวัด เช่น วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดเบญจมบพิตร และวัดราชบูรณะ โดยในชั้นแรกได้มีการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา ณ วัดราชบูรณะก่อน (เอกสารเรื่องจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2511 : 259)

ปี พ.ศ. 2449 กรมหลวงดำรงราชานุภาพทรงให้ความเห็นในการจัดการศึกษาต่อไปว่าจำเป็นต้องอาศัยวัดประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือให้เก็บเงินค่าเล่าเรียน เพราะการที่จะให้สร้างครูเป็นจำนวนเท่าโรงเรียนวัดทั่วประเทศ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 8,000 วัด ถ้าคำนวณเพียงวัดละ 1 คน และให้ครูทั้งหมดเฉลี่ยรับเงินเดือน ๆ ละ 30 บาทแล้ว เป็นเงินที่ต้องจ่ายทั้งหมดถึงปีละ 2,880,000 บาท ซึ่ง "น่ากลัวจะคิดขาด" เพราะฉะนั้นจึงควรเก็บเงินค่าเล่าเรียน แต่เดิมมานั้น ผู้ปกครองก็เป็นผู้รับผิดชอบอยู่แล้วในการที่นำเด็กไปฝากเรียนหนังสือในวัด (วุฒิชัย มูลศิลป์ 2516 : 156 อ้างอิงมาจาก เอกสารรัชกาลที่ 5 ร.ศ. 125 ค.2/5)

เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการศึกษาโดยให้โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด ก็เพื่อส่งเสริมการสอนศาสนาในโรงเรียน ให้เด็กมีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา มากขึ้น ดังพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม ร.ศ. 117 (พ.ศ. 2441) ว่า (บทนำวิทยาสาร 2513 : 5 อ้างอิงมาจาก เอกสารรัชกาลที่ 5 ร.ศ. 117 ค.2/3)

"การสอนศาสนาในโรงเรียนทั้งในกรุงและหัวเมืองจะต้องให้มีขึ้น ให้มีความวิพากษ์ว่าเด็กชั้นหลังจะห่างเหินจากศาสนาจนเลยไปไม่มีธรรม ในใจมากขึ้น เมื่อเป็นอย่างนั้น จะถือว่าเหมือนอย่างทุกวันนี้ คนไม่รู้อะไรก็มีมาก ต่อไปภายหน้าถ้าเป็นคนที่ได้เล่าเรียน คงจะประพฤติดีดีกว่าคนที่

ไม่ได้เล่าเรียนนั้นหาถูกไม่ คนที่ไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตาม คงจะหันไปหาทางทุจริตโดยมาก ถ้ารู้บ่อยก็โกงไม่ใคร่คล่อง ถ้าโกงไม่สนิท ถ้ารู้มากก็โกงคล่องขึ้นและโกงพิสดารขึ้น การที่หัดให้รู้อ่านอักขรวิธีไม่เป็นเครื่องฝึกหัดให้คนดีและคนชั่ว เป็นแต่ได้วิธีสำหรับจะเรียนความดีความชั่วได้คล่องขึ้น"

วัดจึงเป็นเสมือนโรงเรียนให้เยาวชนประพฤติกายเป็นคนดี โดยมุ่งให้พระสงฆ์ได้เป็นผู้ทำหน้าที่สั่งสอนศีลธรรมแก่เด็กที่มาเล่าเรียนนั่นเอง

จากงานวิจัยของ พาสนา กิจถาวร (พาสนา กิจถาวร 2524 : 209 - 217) เรื่องบทบาทของคณะสงฆ์ในเรื่องการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้ทราบรายละเอียดเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาแล้ว ดังนี้

การจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในวัดเป็นการใช้วิธีการใหม่โดยอาศัยสถาบันการศึกษาแบบเก่า เป็นการดำเนินการที่แยบคายเพราะทำให้ราษฎรไม่ตื่นตกใจหรือเกิดความไม่แน่ใจว่าการศึกษาในระบบใหม่นี้จะไปทำลายแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมทางศาสนาของตน และอาจไม่ยอมรับการจัดการศึกษานอกเขตวัดทางราชการจึงอาศัยศรัทธาของชาวมานที่มีต่อวัดมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความยอมรับต่อการศึกษาระบบใหม่นี้

ทางคณาครูสอนก็กำหนดให้พระสงฆ์ที่มีความรู้เป็นครูสอน เว้นไว้แต่กรณีที่จำเป็นเมื่อไม่อาจมารดาพระสงฆ์มาสอนได้ก็ให้ใช้ฆราวาสเป็นครูสอน และได้มีการปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพมาตรฐานทางวิชาการของพระสงฆ์เป็นครูด้วย ในระยะแรกได้มีการส่งพระสงฆ์ สามเณร มาเรียนเพิ่มเติมที่มหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งเป็นสถานการศึกษาชั้นสูงของคณะสงฆ์ ทั้งยังมีการส่งครูจากมหามกุฏราชวิทยาลัยไปสาธิตและแนะนำการสอนตามวัดต่าง ๆ ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูเพื่อฝึกหัดผู้ที่จะเป็นครูในระดับมูลศึกษาและประถมศึกษาขึ้นที่กรุงเทพฯ และจัดตั้ง

โรงเรียนใหญ่ประจำมณฑลต่าง ๆ เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูประจำมณฑล ซึ่งรับนักเรียนฝึกหัดครูทั้งฆราวาสและพระสงฆ์ เพื่อช่วยเหลือครูและให้รู้จักแนวทางระเบียบวิธีสอนตามหลักวิชาการศึกษาด้วย

ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในสมัยนั้น มีปัญหาในด้านคุณภาพทางวิชาการ ถึงแม้ว่าจะมีปริมาณโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ก็เป็นอัตราการขยายตัวในระยะ 5 ปีแรกเท่านั้น หลังจากนั้นการขยายตัวทางการศึกษาจะอยู่ในอัตราต่ำมาก ด้วยเหตุผลต่าง ๆ คือ

1. ปัญหางบประมาณ รัฐไม่ต้องการรับภาระด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาปล่อยให้คณะสงฆ์และราษฎรในแต่ละท้องถิ่นที่รับภาระในการจัดหาทุนบำรุงโรงเรียนเอง ราษฎรบางท้องถิ่นมีรายได้ต่ำ มักจะไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะซื้อหาอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ ใค้อย่างเพียงพอและชาวบ้านยังไม่เห็นคุณค่าของการศึกษามากนัก จึงทำให้โรงเรียนเลิกล้มไปตามฐานะทางเศรษฐกิจของราษฎร

2. ปัญหาบุคลากร พระสงฆ์ไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการสมัยใหม่ได้ ในระยะแรกการสอนยังเน้นหนักในความรู้ด้านวิชาหนังสือ แต่ในระยะต่อมาได้กำหนดให้มีการสอนวิชาใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาความรู้ และโลกทัศน์สมัยใหม่ให้เยาวชนสามารถพัฒนาและปรับตนเองให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ครูที่เป็นพระสงฆ์ส่วนใหญ่ก็ไม่อาจจัดให้มีการเรียนการสอนตามกฎเกณฑ์และมาตรฐานใหม่ของส่วนกลางทั้งในสาระและวิธีการ นอกจากนี้พระสงฆ์ส่วนใหญ่ก็มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาสมัยใหม่ว่าไม่ได้เป็นวิชาที่นำไปสู่การหลุดพ้น กับมีความรู้สึกว่ามีผู้ถือบวชดำรงอยู่ในสมณเพศด้วยความตั้งใจที่จะสละโลกแล้ว จึงมุ่งผูกพันกับเนื้อหาหลักสูตรของการศึกษาด้านปรีชาธรรมที่มีการประยุกต์เข้ากับสังคมน้อยมาก บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นครูลดลงเป็นลำดับ เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูของกรมศึกษาธิการสามารถผลิตครูที่เป็นฆราวาสและส่งไปสอนตามโรงเรียนในวัดตามหัวเมืองได้มากขึ้น

ทางด้านการบริหารงานการศึกษานั้น เมื่อการศึกษาขยายตัวมากขึ้นก็จำเป็นต้องมีการบริหารงานและสายการบังคับบัญชาที่เป็นระบบ มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน แต่ทางคณะสงฆ์ไม่อาจอุทิศเวลาให้กับงานด้านการบริหารการศึกษาแต่อย่างใด และไม่อาจปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ จึงต้องมีเจ้าหน้าที่ที่จะเป็นผู้รับผิดชอบงานการบริหารการศึกษาโดยตรง นอกจากนี้พระสงฆ์ยังบิณฑบาตที่ไม่สามารถให้การศึกษาแก่เด็กผู้หนึ่งได้ เป็นการจำกัดโอกาสในการศึกษาของเด็กหนึ่งจากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่ค่อย ๆ มีการเคลื่อนย้ายหน้าที่ด้านการศึกษาจากคณะสงฆ์ ไปสู่การดำเนินการโดยกระทรวงธรรมการและกระทรวงมหาดไทยในที่สุด

บทบาทของวัดที่เปลี่ยนแปลงไปนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมาก ทรงพระราชดำริที่ว่า (จมีนอมรคุณารักษ์ 2513 : 60)

"ประเทศทั้งหลายย่อมเจริญด้วยการศึกษา ในประเทศใดที่ปราศจากการศึกษา ประเทศนั้นย่อมเป็นป่าเถื่อน ประเทศต่าง ๆ ต้องมีศิลปวิชาการต่าง ๆ กัน เราต้องช่วยกันหาทุนบำรุงให้ดีขึ้น ให้ได้ประโยชน์เต็มที่ที่เราจะได้ เราต้องก้าวไปข้างหน้าเสมอ ยิ่งก้าวไปไกลเพียงใดก็ยิ่งดี เราต้องไม่ถอยหลังเป็นอันขาด แม้จะหยุดอยู่กับที่ก็ไม่ได้ เพราะการหยุดเสมอกับการถอยหลัง เขาไกลเราออกไปทุกที นั่นก็เท่ากับถอยหลังไม่ใช่อื่น"

พระทศนะนี้เองที่ทำให้พระองค์ได้สร้างวัดประจำพระองค์ เช่นกมัยริย์ ในรัชกาลก่อน ๆ แต่ทรงสร้างโรงเรียนขึ้นแทน ทางด้านการศึกษายาวในวัดที่มีพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการอยู่ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ด้วยทรงเห็นว่าจุดประสงค์เดิมของการสร้างวัดก็เพื่อให้เป็นที่พำนักของสงฆ์ผู้บำเพ็ญศีลให้ดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา

ถึงแม้บางวัดจะใช้เป็นที่ตั้งโรงเรียน แต่เมื่อความเจริญของบ้านเมืองมีมาก การศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนเดิม นักเรียนต้องการผู้บังคับบัญชาหรือครูอาจารย์ที่เป็นคฤหัสถ์เพื่อทำการอบรมสั่งสอน (จมนอบรตฤฎารักษ์ 2513 : 97)

งานบริหารค่าการศึกษาและการศาสนาได้แยกจากกันอย่างเด็ดขาดใน พ.ศ. 2462 กรมศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาโดยตรง รวมอำนาจด้านการศึกษาไว้หมด และได้เปลี่ยนชื่อกระทรวงธรรมการเป็นกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ตรงกับลักษณะงานที่ได้ปฏิบัติและรับผิดชอบอยู่จริง ๆ ทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายกรมธรรมการไปสังกัดกระทรวงวัง ในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2464 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติประถมศึกษา นับเป็นครั้งแรกที่รัฐได้ตรากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของพลเมือง มีการระบุถึงหลักในการจัดและบริหารการศึกษา กำหนดประเภทของโรงเรียน การจัดตั้งโรงเรียน หลักสูตรการเรียนการสอน ฯลฯ ไว้โดยละเอียด แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงบทบาทของคณะสงฆ์ในด้านการศึกษเลย (พาสบา กิจฉาร 2524 : 217)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการเปลี่ยนแปลงในวงการการศึกษา คือ กรมธรรมการได้กลายมาพร้อมกับกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพราะพระองค์ทรงพระราชดำริว่าการศึกษาไม่ควรแยกจากวัด (ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 291) แต่นโยบายการศึกษาก็ไม่ได้เปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามาเป็นกำลังสำคัญดังแต่ก่อน แผนการศึกษาชาติไม่ได้ระบุถึงบทบาทของวัดที่มีต่อการศึกษาของเยาวชนเลย บทบาทเดิมถูกลดลง เช่น ยังช่วยสอนอยู่บ้าง กังจะทราบได้จากข้อคิดเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีว่า (ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 338)

"การศึกษาของเราได้เข้ามาอยู่ในโรงเรียนแล้ว ก็เป็นอันยุติว่าจะไม่ต้องออกไปอยู่นอกโรงเรียนอีกต่อไป แต่เพื่อให้ได้ผลดังกล่าวข้างต้น จาจะต้องถือว่าโรงเรียนจะตั้งกันในรูปใดจะได้ประโยชน์ที่ดียิ่ง และจะควบคุมกัน

ด้วยวิธีใดจะเป็นผลดีตามปรารถนา วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ที่เคยได้ช่วยเหลือมาแล้ว เวลานี้ก็ไ้ร่วมมือเข้ามาอีกแล้ว มีการอบรมฝึกหัดพระภิกษุเป็นครูช่วยการศึกษา ไม่ใช่แต่จะเข้าไปตั้งโรงเรียนในวัดของท่านแต่อย่างเดียว"

สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นมหิดล อาจพูดในแง่ทฤษฎีได้ว่า การศึกษาแบบโบราณได้หมดไปเมื่อรัฐสามารถขยายการศึกษามากมายทั่วทุกตำบลทั่วพระราชอาณาจักรใน พ.ศ. 2478 ซึ่งหมายความว่ามิมีโรงเรียนตั้งขึ้นทุกหนทุกแห่ง และเด็กทุกคนจะต้องเข้าเรียนเมื่ออายุอยู่ในเกณฑ์บังคับ (พาสนา กิจฉาวร 2524 . 218)

จะเห็นได้ว่าความเจริญแบบตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อประเทศไทย ทำให้พระสงฆ์ต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทไปจนเป็นที่น่าวิตกว่าบทบาทต่าง ๆ ของพระสงฆ์จะค่อย ๆ สูญสลายไปจนหมดสิ้น ทั้งนี้เป็นด้วยมูลเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นมาจากการที่พระสงฆ์เองไม่ยอมรับความเจริญอย่างใหม่ร่วมกับประชาชน โดยพยายามปิดกั้นและฟื้นฟูสภาพเดิมให้คงอยู่ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลง ปล่อยให้ประชาชนปรับตัวเข้าหาและรับความเจริญแบบใหม่โดยลำพัง ขาดการเหนี่ยวรั้งจากพระสงฆ์ที่เคยเป็นผู้แนะแนวทางมาแต่เดิม จนพระสงฆ์ต้องสูญเสียภาวะผู้นำทางปัญญา ประชาชนเห็นสังคมสงฆ์เป็นของแปลกประหลาดคร่ำครึ ไม่สามารถเข้าใจกันได้เหมือนอยู่คนละยุคละสมัย ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์ไม่รู้จักการสมัยใหม่ ไม่มองว่าวิชาการเหล่านี้ก็เป็นวิชาการเกี่ยวกับความรู้เดิมที่เคยรู้เคยใช้ทำประโยชน์แนะนำชาวบ้านมาแล้ว เป็นแต่มีระเบียบแบบแผนและกว้างขวางออกไปอีกเท่านั้น ฐานะของพระสงฆ์ในความรู้สึกของคนรุ่นใหม่ก็ลดต่ำลง เพราะเห็นไปว่าพระสงฆ์เป็นผู้คอยทางสติปัญญา จึงทำให้ไม่เกิดความระลึกถึงด้วยความรู้สึกรักศรัทธา นิยมนับถือ ด้วยเหตุนี้สถาบันสงฆ์จึงกลายเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมาย (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 19 - 25) และในที่สุดสภาพของวัดในฐานะเป็น "ศูนย์กลางของสังคม" จึงเลื่อน

ไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะวัดในกรุงเทพมหานครปัจจุบัน บางวัดมีสภาพเป็นสถานที่มั่วสุมและหลบซ่อนของพวกมิจฉาชีพ เป็นที่หลบของพวกเสพยาเสพติด เป็นแหล่งเล่นการพนันระดับชาวบ้าน เป็นที่แอบพลอกรักของหนุ่มสาว เป็นสำนักธุรกิจการค้าชายพระเครื่อง นายหน้าหาประกัน และเป็นสำนักโหรที่ผูกดวงชะตาหาฤกษ์ยาม ทำให้ช่องว่างระหว่างบ้านกับวัดมีมาก ชาวบ้านที่พอจะมีความรู้ระดับปัญญาชนเริ่มนับเปื้อนระอา เด็กวัยรุ่นหนุ่มสาวจึงมองข้ามพระสงฆ์ และแสวงหาที่พึ่งทางใจด้วยตนเองอย่างเสี่ยงบุญเสี่ยงกรรม ผิดบ้างถูกบ้างแล้วแต่โชคหรือดวงตามที่เขาพอใจจะเรียกกัน ศาสนาในสายตาชาวบ้านจึงอยู่ที่การมองว่าศาสนาคือพระสงฆ์ เมื่อเห็นพระสงฆ์บางรูปประพฤติผิดวินัยก็เปื้อนหายและเกลียดชังต่อพระศาสนา บางคนถึงกลับมองว่า พระสงฆ์คือผู้ที่หมกข่องทางท่ามาหากินและเป็นญาติปากของสังคม ไม่เห็นว่าศาสนาจะมีส่วนสำคัญต่อชีวิต เรื่องของศาสนาเป็นเรื่องของคนแก่ เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียไรท่าบุญทาง ๆ คนส่วนใหญ่ก็คิดว่าตนเองไม่มีหน้าที่จรโลงพระศาสนา โดยถือคติว่า "ชั่วช้างชี คือช้างสงฆ์" จึงเป็นที่น่าคิดว่าสถาบันพระศาสนานั้นได้ทำสิ่งใดที่เอื้ออำนวยต่อความมั่นคงหรือความอยู่รอดของชาติบ้าง (สุภัทร บริบูรณ์ 2522 : 22 - 27)

บทบาทของวัดที่มีต่อการศึกษาในปัจจุบัน

ปัจจุบันโรงเรียนหลายแห่งยังคงอาศัยสถานที่วัดอยู่และชื่อของโรงเรียนมักขึ้นต้นด้วยคำว่า "โรงเรียนวัด" เช่น โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม โรงเรียนวัดฉนวนสนธิศ ฯลฯ เป็นแต่เปลี่ยนหน้าที่ของผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษากลับมาสู่ฆราวาส แต่พระสงฆ์ยังคงให้ความสนับสนุนด้านการศึกษ โดยเปลี่ยนเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียน (พาสนา กิจถาวร 2524 : 218) ซึ่งก็ถือเป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ที่พึงปฏิบัติอยู่แล้ว ดังที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. 2505 คือ "กิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนา ได้แก่ การดำเนินการปกครองคณะ
ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม การดำเนินการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่
พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์" (กรมศาสนา 2523 : 179)
ในด้านการศึกษาสงเคราะห์นั้น ได้แก่ การดำเนินการช่วยเหลือให้เด็กและประชาชนได้ศึกษา
วิชาการและวิชาชีพทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนของฝ่ายราชอาณาจักร ทั้งนี้
เพื่อให้คนไทยพุทธศาสนิกชนทุกคนสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ (พระวิสุทธาธิบดี 2525 : 29) ซึ่งเป็นการช่วย
สังคมทางหนึ่ง และถ้ามองถึงหน้าที่ที่จะต้องผูกพันกับสังคมของคณะสงฆ์ ก็มีเหตุผลที่สำคัญ คือ
การดำรงชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย สภาวะและเหตุการณ์ในสังคม
ย่อมมีผลเกี่ยวเนื่องกับการบำเพ็ญสมณธรรม และโดยวัฒนธรรมคือเมตตาการุณยจะต้องช่วยเหลือ
ผู้อื่นให้พ้นทุกข์ (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 12) จึงเป็น
ที่ยอมรับกันทั่วไปว่าวัดและพระสงฆ์ยังมีบทบาทที่สำคัญต่อการศึกษาอยู่เสมอมา

การสนับสนุนทางการศึกษาของวัดและพระสงฆ์นั้น อาจแยกออกเป็นด้านต่าง ๆ
โดยจะเห็นได้ว่า

1. ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ มีโรงเรียนเป็นจำนวนมากที่ได้รับการช่วยเหลือ
อุปการะ อาทิเช่น โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ที่ได้รับอุปการะในการสร้างรั้ว
โรงเรียนพร้อมซุ้มป้ายชื่อเป็นเงิน 220,000 บาท และได้เงินมาทาดถนนให้โรงเรียนเป็น
เงิน 28,000 บาท จากพระธรรมโสภณ รองเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส นอกจากนี้
ยังได้เงินสร้างสนามบาสเกตบอลเป็นเงิน 10,000 บาท จากพระเทพสังวรญาณ เจ้าอาวาส
วัดกัลยาณมิตรารามจังหวัดอ่างทอง และได้เงินซื้อโต๊ะเล็กเชอร์ 2,000 ตัว เป็นเงิน 30,000
บาท จากพระครูวิสุทธิธรรมารส เจ้าอาวาสวัดคอนเมือง (บุษบา ท่าพระจันทร์ 2525 : 8)
อีกแห่งหนึ่งคือโรงเรียนพุทธจักรวิทยาที่พระราชวิสุทธินิโธ อดีตเจ้าอาวาสวัดหัวลำโพง
ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2506 โดยเปิดสอนในครั้งนั้นตั้งแต่ชั้น ป.1 - ม.ศ.3 ที่ตั้งของ
โรงเรียนก็ใช้ที่ดินของวัด ต่อมาปี พ.ศ. 2518 ท่านก็ได้ยกโรงเรียนให้กระทรวงศึกษาธิการ
โดยไม่ได้เรียกร้องค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ครั้นภายหลังทางราชการต้องการที่ดินเพิ่มขึ้น

ท่านก็ยินดีที่ดินจำนวน 1 ไร่ 28 ตารางวาให้ โดยมีข้อแม้ว่ากรมสามัญศึกษาจะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างอาคารเรียน ในปี พ.ศ. 2522 วัดก็ยกที่ดินให้อีก 80 ตารางวา ที่ดินอันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนทุกตารางนิ้วในปัจจุบันนี้จึงได้มาจากวัดทั้งสิ้น นับเป็นการช่วยเหลือที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าการยกที่ดินให้ในบางครั้งจะมีข้อแลกเปลี่ยน ก็เป็นข้อแลกเปลี่ยนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษา มิใช่เพื่อตัวท่านเองแต่อย่างไร (ที่ระลึกพิธีเปิดอาคารเรียน "ปฐสนาค 3" 2524 : ไม่มีเลขหน้า)

ส่วนในชนบทนั้น จากการวิจัยของเสาวลักษณ์ ขานิล พบว่าที่จังหวัดชัยนาท แต่เดิมมีการใช้ศาลาการเปรียญของวัดเป็นที่เรียนแทนโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดฝาง และโรงเรียนอุทะภา ในปัจจุบันทางวัดฝางก็ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนอยู่เสมอ เช่น เมื่อโรงเรียนจะซ่อมแซมอาคารเรียนหรือสร้างโต๊ะเรียน พระสงฆ์ที่เป็นช่างก็ช่วยซ่อมแซมครุภัณฑ์เหล่านี้ให้ (เสาวลักษณ์ ขานิล 2519 : 73)

ทางรัฐบาลเองก็มีนโยบายที่จะให้ทางโรงเรียนกับวัดได้ประสานงานกัน จึงปรากฏในคำสั่ง พ.ศ. 2495 ว่า ในเรื่องการปลูกสร้าง ปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ ตลอดจนการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องใช้สำหรับโรงเรียน ให้ครูทำการติดต่อขอรับความเห็นชอบและขอความช่วยเหลือจากเจ้าอาวาส (สมภพ กาญจนกุล 2517 : 50)

2. ด้านวิชาการและวิชาชีพ โรงเรียนวัดฝางในสมัยแรกตั้งก็ได้พระสงฆ์ภายในวัดฝางเป็นครูที่สอนอยู่เพียงคนเดียว (เสาวลักษณ์ ขานิล 2519 : 113) และเมื่อแรกตั้งโรงเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวายนั้น มีครูและเงินไม่เพียงพอ ก็มีการอาราธนาพระมหาเจี๊ยก ฐนะสุนทร จากวัดมกุฏกษัตริยารามไปสอนวิชาช่างสำรวจ ซึ่งได้นลดี เก่งแคล่วมาก ตีกว่าให้มรอาวาสสอน เพราะเด็กมีความกระตือรือร้นที่ได้เห็นผู้ที่เสียสละมาทำการสอนให้ (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 86) บางโรงเรียนก็ได้รับความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การสอน เช่น พระเทพสังวรญาณ เจ้าอาวาสวัดศีลขันธาราม ให้คนตรีไทยประเภทเครื่องสายแก่โรงเรียนสีกัน (วัดนันทนันทอุปถัมภ์) เป็นเงิน 10,000 บาท (บุษบา ท่าพระจันทร์ 2525 : 8) นอกจากนี้พระสงฆ์ยังควรจะต้องมีความรู้เรื่องการศึกษาพอที่จะพูดคุยกับครูใหญ่หรือชี้แนะแนวทางการศึกษาให้แก่ลูกหลานชาวบ้านได้ (สุภัทร บริบูรณ์

2522 . 34) ซึ่งตรงกับความเห็นของพระมหาประยุทธ์ ปยุตฺโต ว่าพระสงฆ์ควรมีการให้
คำแนะนำปรึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ในทางวิชาการ เป็นต้น (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 68)

ในหลักสูตรปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการปีการประกาศเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมรายวิชา
สังคมศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจะเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2526 เนื้อหาที่จะเพิ่ม
เป็นเรื่องพระพุทธศาสนา ทั้งพุทธประวัติ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หลักธรรมะ วิธีปฏิบัติ-
ธรรม และการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์ของการปรับปรุง
หลักสูตรเพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา จนสามารถ
เลือกสรรคุณธรรมที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม อันจะนำไปสู่
ความสงบของโลก (ศธ. ปรับหลักสูตรเน้นพุทธศาสนา 2525 : 3) การสอนจริยศึกษา
ในปัจจุบันยังพบปัญหาว่าไม่มีครูอาจารย์ที่มีความรู้ความฉลาดที่จะสอนให้มีประสิทธิภาพได้
ติดกับวิชาอื่น ๆ ที่มีผู้เชี่ยวชาญในวิชานั้น ๆ โดยเฉพาะ อีกประการหนึ่งก็คือขาดครูที่เป็น
ผู้เสียสละที่สามารถปฏิบัติอย่างที่ดีสอนเด็ก เป็นแบบอย่างที่ดี มีความประพฤติดี ถ้าครูมี
คุณสมบัติทั้งนั้นนอกเหนือไปจากมีความรู้ดี เด็ก ๆ ก็จะพลอยปฏิบัติตนเป็นคนดีไปด้วย
(กรมศาสนา 2513 . 61) ฉะนั้นทางโรงเรียนกับวัดควรปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อศาสนาด้วย
การอาราธนาพระภิกษุหรือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้มีประสบการณ์มาสอนนักเรียน ซึ่งหลาย
โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัดก็ได้กระทำเช่นนี้อยู่เป็นประจำ วิธีการนี้เป็นการสร้างความเข้าใจ
วันร่วมกันระหว่างสถาบันศาสนากับโรงเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนอาจจะอาราธนา
พระสงฆ์ไปแสดงปาฐกถาธรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาซึ่งกำลังเรียนอยู่ และอยู่ในความ
สนใจของนักเรียน ให้นักเรียนได้มีโอกาสซักถามปัญหาต่าง ๆ ได้แจ่มแจ้ง (ทัศนคติที่ครูควร
มีและวิธีปลูกฝังทัศนคติแก่นักเรียน 2523 : ไม่มีเลขหน้า) ฉะนั้นการให้พระสงฆ์มีบทบาท
เป็นผู้ให้การศึกษาด้วย ก็จะเป็นการช่วยให้เกิดทัศนคติที่ดีแก่เด็ก ความรู้สึกในฐานะครูกับศิษย์
ก็จะเกิดขึ้นได้ คือ มีความรู้สึกเคารพนับถืออย่างจริงจัง อันเป็นผลทำให้การศึกษาได้ผล
สมความมุ่งหมายอีกแง่หนึ่ง (เสาวลักษณ์ ขำนิล 2519 : 186 - 187)

3. ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา จากการวิจัยพบว่านักเรียนมีความ -
 ต้องการความช่วยเหลือในด้านการจัดหาทุนการศึกษา (อนันต์ สุวรรณณี 2519 : 91)
 และนักเรียนมีปัญหาทางการเงินและมีปัญหาชีวิตครอบครัว (นิภา พงศ์วิรัตน์ 2520 :
 54 - 56) ปัญหาเหล่านี้ทางวัดน่าจะมีส่วนช่วยได้ ตัวอย่างเช่นวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
 ได้จัดตั้งทุนอุปถัมภ์การศึกษาชื่อ "กองทุนสมเด็จพระสังฆราช 17" ให้แก่นักเรียนนิสิตนักศึกษา
 เป็นจำนวน 40 ทุน (วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม 2524 : ไม่มีเลขหน้า) และที่วัด
 หัวลำโพงได้มีการก่อตั้ง "มูลนิธิพุทธจักร มอบทุนการศึกษาแก่โรงเรียน 9 แห่ง เป็น
 โรงเรียนมัธยมศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา หอวัง พุทธจักรวิทยาและ
 สรรกัถ์มณเฑียร เฉพาะเงินทุนการศึกษาที่ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในปี พ.ศ. 2522 ทุนละ
 1,000 บาท จำนวน 7 ทุน รวมเป็นเงิน 7,000 บาท (ที่ระลึกงานเปิดป้ายตึกสุทธาวาส
 2522 : 74 - 75) ส่วนในด้านปัญหาชีวิตซึ่งในโรงเรียนมีครูแนะแนวรับหน้าที่ให้คำปรึกษา
 อยู่ นั่น ที่จริงวิธีการแนะแนวก็เป็นวิธีการที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงปฏิบัติมาก่อนแล้วตั้งแต่
 ครั้งพุทธกาล (ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ 2522 : 2) พระสงฆ์เองก็เป็นสาวกที่
 เรียนหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์อยู่ และงานส่วนหนึ่งในการสงเคราะห์ของ
 พระสงฆ์ก็คือการสงเคราะห์จิตใจ ได้แก่ การให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับ
 ปัญหาชีวิตต่าง ๆ พร้อมทั้งเป็นที่พึ่งให้ความอบอุ่นทางใจด้วยความประพฤติที่เป็นตัวอย่าง
 และชี้แนวทางให้เกิดความเข้าใจที่สามารถปฏิบัติได้ (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระ -
 บรมราชูปถัมภ์ 2513 : 67 - 68)

ในเรื่องการให้คำปรึกษานี้ แสง จันทร์งาม กล่าวว่า "หากพระได้ศึกษาทางด้าน
 จิตวิทยาม้างก็จะเป็นที่ปรึกษาที่ดีได้เหนือกว่าจิตแพทย์เสียอีก เพราะพระเป็นที่เคารพของคน
 ทั่วไปอยู่แล้ว" ด้วยเหตุนี้ความเชื่อถือทั้งหลายย่อมจะเกิดขึ้นมาก (พุทธสมาคมแห่ง
 ประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 303)

ในกานสวัสดิการอื่น ๆ พระสงฆ์ยังสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี
 เช่น พระสงฆ์ในชนบทอาจช่วยเหลือนำเด็กบ้านนอกเข้ามาเรียนในกรุง ส่วนวัดในกรุง
 ก็หาหน้าที่เป็นอย่างหอพักที่มีการควบคุมและฝึกอบรมความประพฤติไปด้วยในขณะเดียวกัน
 (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 56)

4. งานการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน ในปัจจุบันนี้เรามักจะพบปัญหาที่เกี่ยวกับวัยรุ่นอยู่เสมอ เช่น บ้างก็เป็นอันธพาล บ้างก็เป็นอาชญากร บ้างก็หนีโรงเรียน ฯลฯ ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กเหล่านี้ขาดศีลธรรมอันดีประจำใจนั่นเอง ทำให้เกิดปัญหากระทบกระเทือนต่อภาวะสังคมและการปกครองของรัฐบาลด้วย การจัดการศึกษาจึงไม่ควรมุ่งเฉพาะด้านความรู้ของเด็กด้านเดียว ควรบ่มให้เด็กได้รับการอบรมศีลธรรมประเพณีที่ดีให้เพียงพอจะเหมาะสมกับวัยด้วย (สมภพ กาญจนกุล 2517 : 61 - 62) ในการอบรมนักเรียนนั้น ผู้ทำการอบรมควรมีคุณลักษณะเป็นกณัมปัณณัม เปิดเผย พุทฺธไฟเพราะทรงไปตรงมา มีความยุติธรรม มีเมตตากรุณาอยู่เนื่องนิตย์ สงบเสงี่ยมมีความสำรวมระมัดระวังอยู่เสมอ อุดหนุนเข้มแข็ง สามารถขบใจทั่วไฟทุกกรณี และต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีเหมือนที่ได้อสอนผู้อื่นไว้ สิ่งเหล่านี้เป็นคุณลักษณะของพระสงฆ์อยู่แล้ว จึงสมควรที่จะได้น้อมนำให้พระสงฆ์ทำหน้าที่อบรมนักเรียนภายในโรงเรียน ซึ่งจะสามารถปฏิบัติให้ได้ผลดี (สมภพ กาญจนกุล 2517 : 44)

จากข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าว จะเห็นว่าวัดเป็น "ศูนย์กลางอบรมศีลธรรมอันดี" วัดพร้อมที่จะร่วมมือกับทางโรงเรียนในด้านการพัฒนาการศึกษาและอบรมศีลธรรมแก่เยาวชนของชาติ โดยทางโรงเรียนให้ความรู้ด้านศิลปวิทยาต่าง ๆ ทางวัดก็ให้การอบรมศีลธรรมแก่เด็กเพื่อให้เป็นคนดีของพ่อแม่ ของโรงเรียน ของสังคม ตลอดจนประเทศชาติต่อไป (สมภพ กาญจนกุล 2517 : 64) ทั้งนี้เนื่องด้วยหน้าที่ในการให้การศึกษอบรมในด้านศีลธรรมและสังคมเป็นหน้าที่ประจำของสงฆ์อยู่แล้ว ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า จะต้องอนุเคราะห์ประชาชนด้วยการให้ธรรมแก่เขาด้วย (เสาวลักษณ์ ขำนิล 2519 : 186)

ในการอบรมนักเรียนให้มีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้นั้น มีกลวิธีที่พระสงฆ์จะจัดได้หลายวิธี คือ อบรมหมู่ด้วยวิธีบรรยายหรืออภิปรายให้เด็กมีโอกาสซักถามได้ มิฉะนั้นก็อาจมีการอบรมเป็นรายบุคคลเมื่อเห็นว่าเด็กประพฤติไม่ชอบ ทั้งหมดนี้เป็นวิธีการอบรมโดยตรง พร้อมกันนี้ก็ควรมีการอบรมทางอ้อม เช่น วิธีแทรกการอบรมระหว่างการสอนวิชาต่าง ๆ หรือระหว่างเด็กพักผ่อน วิธีทัศนศึกษานำชมสถานที่สำคัญของวัดหรือให้ชมภาพยนตร์ ศีลธรรม และวิธีนำปฏิบัติกิจกรรมพิเศษทั้งในและนอกโรงเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับ

พิธีศาสนาและประเพณี เช่น พิธีไหว้ครู พิธีปฐกฐินเป็นพุทธมามกะ พิธีวันมาฆบูชา พิธีวันวิสาขบูชา เป็นต้น (สมภพ กาญจนกุล 2517 : 47 - 48)

ส่วนทางด้านการรวมกิจกรรมนอกจากที่กล่าวแล้ว ทางวัดก็อาจช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ถ้าโรงเรียนขาดเครื่องมือเครื่องใช้อะไร ทางวัดก็ให้โรงเรียนขอยืม (เสาวลักษณ์ ขานิล 2519 : 63) และอาจเป็นฝ่ายสนับสนุนทางกิจกรรมนั้นได้ อาทิเช่นสมเด็จพระญาณสังวร เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศ ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ศูนย์ส่งเสริมปฏิบัติธรรมโรงเรียนบางกะปิ (หนังสือที่ระลึกพิธีเปิด "ศูนย์ส่งเสริมธรรมะปฏิบัติ" 2524 : ไม่มีเลขหน้า)

5. ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เนื่องด้วยพระสงฆ์มีความใกล้ชิดกับชาวบ้าน ได้รับความเชื่อถือเลื่อมใสจากชาวบ้านในฐานะผู้นำชุมชน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2519 : 87) ชาวบ้านมักบริจาคเงินให้วัดเพราะศรัทธาความเชื่อที่ว่าทำบุญกับวัดและพระสงฆ์จะได้กุศลสูงสุด (อุทิศ จิณิพนธ์สกุล 2525 : 205) ตัวอย่างเช่นพระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเกาให้ความอุปการะโรงเรียน ไม่ว่าโรงเรียนจะซ่อมแซมกี่ครั้ง พระสงฆ์มีส่วนช่วยเหลือในการบอกบุญกับชาวบ้าน ให้สละทรัพย์ช่วยเหลือเกือบทุกครั้ง ด้วยการเป็นผู้ชักชวนชาวบ้านให้สร้างโต๊ะ เก้าอี้ ให้กับโรงเรียน (เสาวลักษณ์ ขานิล 2519 : 123) เมื่อวัดมีอิทธิพลต่อพุทธศาสนิกชนอยู่แล้ว ย่อมสามารถชักชวนปวงชนให้มาสนับสนุนการศึกษาของทางโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ นี่อาจเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ประชาชนสามารถร่วมมือสร้างอาคารเรียนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยไม่ต้องอาศัยงบประมาณสมทบจากทางรัฐบาลเลย และโรงเรียนก็จะได้ชื่อว่าจัดสร้างขึ้นโดยประชาชน เป็นของประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง (สมภพ กาญจนกุล 2517 : 71)

บทบาทของวัดในการสนับสนุนทางการศึกษาทั้ง 5 ด้านดังกล่าวแล้วมีอยู่มากมายหลายแห่ง บางแห่งวัดก็มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนมาก โดยให้การสนับสนุนทางการศึกษาคู่กัน เช่น พระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเกา นอกจากจะชักชวนชาวบ้านให้ช่วยกันสร้างโรงเรียนแล้ว ยังจัดหาเงินทุนให้กับทางโรงเรียนแจกจ่ายอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นแก่นักเรียนเป็นบางครั้ง แจกเครื่องเขียนให้กับนักเรียนเป็นบางครั้ง และให้ความ

ร่วมมือกับทางโรงเรียนทุกครั้งทีทางโรงเรียนมาขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ (เสาวลักษณ์ ขานิล 2519 : 123) และนอกจากนั้นยังช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการให้การศึกษาอบรมวิชาศีลธรรมแก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน โดยใช้เวลาวางจากการปฏิบัติ-ธรรม ทำให้เด็กมีความใกล้ชิดกับพระสงฆ์และทางวัดมากขึ้น พระสงฆ์ควรเป็นผู้ช่วยเหลือครูในการวางรากฐานทางจิตใจของเด็กให้มุ่งมั่นในทางที่ชอบ เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ที่คนทั่วไปมองเห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ มีความประพฤติดีอยู่แล้ว ย่อมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก เมื่อเด็กได้รับการอบรมจากผู้ที่เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดแล้วย่อมจะมีความเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตาม (เสาวลักษณ์ ขานิล 2519 : 132)

ดังเช่นจะเห็นได้จากการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาวัดธาตุทองก็ได้ เจ้าคุณญาณกิลก (นพ ผลพิบูลย์) เจ้าอาวาสวัดธาตุทองเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง โดยชวนคนหนีผู้หนึ่งบริจาคเงินในการสร้างโรงเรียน 51,500 บาท ไร่ที่ดินของวัดเป็นที่ตั้ง และได้มีการเสริมสร้างต่อเติมอาคารเรียนกันอีก โดยใช้เงินของผู้ปกครองและท่านเจ้าอาวาส ในปี พ.ศ. 2494 อาคารเรียนจึงแล้วเสร็จ นักเรียนซึ่งตอนแรกต้องเรียนที่ใต้ถุนศาลา จึงได้ย้ายมาเรียนในอาคารใหม่ นอกจากนี้ท่านเจ้าคุณญาณกิลกยังได้เรียกรอเงินสร้างหอประชุม ซึ่งคุณไคสองพันคน และอนุญาตให้โรงเรียนยืมใช้ได้ ให้นักเรียนไปฟังธรรมในโบสถ์เป็นการประจำเดือน ให้รางวัลเด็กเรียนดีเพื่อเป็นการให้กำลังใจ โดยให้ตั้งแต่เสื้อ กางเกง จนกระทั่งเครื่องมือในการเรียน เมื่อโรงเรียนจะหักเก็บค่าสวนครัว ท่านก็ซื้อจอบเสียมให้ (อุบาสิกา 2500 : 89)

และมีโรงเรียนอีกแห่งหนึ่ง คือ โรงเรียนพุทธธีรังสีพิบูล จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนนี้ได้ก่อตั้งขึ้นโดยพระเทพคุณาธารในปี พ.ศ. 2497 เมื่อแรกตั้งโรงเรียน พระเทพคุณาธารและพระสงฆ์ในวัดพิพิธประสาทสุนทรทากการสอนเอง ใช้โรงเรียนนักธรรม-บาลี และโรงครัวของวัดเป็นที่เรียน ต่อมากระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้เปิดสอนเป็นทางการ ก็ได้มีการสร้างโรงเรียนในที่ดินของวัด ปัจจุบันพระเทพคุณาธารไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหาร แต่ก็ยังมีได้ทั้งโรงเรียน ท่านได้ให้ความอุปการะทางโรงเรียนตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นค่านิชาการ อุปกรณ์การเรียน อาคาร สนาม ฯลฯ

ตลอดจนใช้เงินส่วนตัวของท่านและประชาชนคนอื่น ๆ มาร่วมกันจัดตั้งมูลนิธิเพื่อให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีและประพฤติดี เหตุที่จัดตั้งมูลนิธิขึ้นเพราะระหว่างที่ท่านทำการสอนเองได้พบปัญหาว่า เด็กและผู้ปกครองเดือดร้อนเพราะขาดเงินค่าเล่าเรียน (คู่มือนักเรียนโรงเรียนพุทธรังสฤษดิ์ 2524 : ไม่มีเลขหน้า)

จากรายงานการดำเนินงาน (กรมศาสนา 2523 : 232 - 246) ที่ทำการสำรวจทั่วทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2523 ปรากฏว่าเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ ได้ช่วยสงเคราะห์ประชาชนและทางราชการด้านการศึกษาดังนี้

1. เกี่ยวกับศิษย์วัด ได้ให้ที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มและทุนในการศึกษาเล่าเรียนแก่เด็กจากครอบครัวที่ยากจนหรืออยู่ในที่ห่างไกล จากจำนวนศิษย์วัดทั่วประเทศ 93,273 คน เข้าศึกษาระดับต่าง ๆ 67,050 คน ได้แก่ ระดับประถมศึกษา 39,946 คน ระดับมัธยมศึกษา 21,530 คน และระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา 5,574 คน

2. การให้สถานที่จัดสร้างหรือตั้งโรงเรียน วัดแต่ละวัดช่วยเหลือทางราชการด้วยการให้ที่ดินของวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ เพื่อสร้างโรงเรียนในสังกัดส่วนราชการต่าง ๆ มีวัดที่ให้โรงเรียนประชาบาลและเทศบาลใช้ที่ดินและอาคารของวัด 1,432 วัด ให้กรมสามัญศึกษาใช้ที่ดินและตั้งโรงเรียน 142 วัด ให้กรมอาชีวศึกษา 28 วัด และให้วิทยาลัยอื่น ๆ 14 วัด นอกจากนั้นยังได้ช่วยเหลือทางราชการหรือเอกชน โดยให้เช่าที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์สร้างหรือตั้งโรงเรียนหรือวิทยาลัยจนถึงปี พ.ศ. 2523 เป็นจำนวน 269 วัด คิดเป็นเนื้อที่ที่ให้เช่าทั้งสิ้น 4,015 ไร่เศษ

3. การช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียน พระสงฆ์ได้ไปช่วยสอนศีลธรรมและจริยธรรมทั้งในชั่วโมงตามหลักสูตร และในการประชุมเป็นครั้งคราวในสถานศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาทั่วราชอาณาจักร โดยเสียค่าใช้จ่ายเอง มีงานปฏิบัติงานทำการสอน 3,274 รูป จำนวนโรงเรียน 4,463 แห่ง และจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่เข้ารับการอบรม 1,414,953 คน

4. การช่วยหาทุนสร้างโรงเรียนหรืออาคารเรียน พระภิกษุและวัดต่าง ๆ ได้ริเริ่มและช่วยเหลือชักนำประชาชนในตำบลหรืออำเภอต่าง ๆ สร้างโรงเรียนหรืออาคารเรียนสำหรับเด็กในตำบลหรืออำเภอนั้น รวบรวมโรงเรียนทั้งสิ้น 414 หลัง เป็นจำนวนเงิน 229,309,561 บาท

ประโยชน์และปัญหาบางประการในการสนับสนุนทางการศึกษาของวัด

การให้การศึกษาคือเป็นหน้าที่ของสงฆ์อยู่แล้ว อย่างน้อยที่สุด ถ้าไม่พูดถึงวิชาการอย่างอื่นก็ต้องหาการสอนหรือหาการอบรมในค่านิยมและศีลธรรมอยู่เป็นประจำ หากให้พระสงฆ์เข้าร่วมในการให้การศึกษาก็เท่ากับสนับสนุนให้ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น หากไม่ได้พระสงฆ์มีส่วนในการศึกษาเลยก็เท่ากับว่าตัดพระสงฆ์ออกจากหน้าที่ส่วนหนึ่งเหมือนกัน (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 62 - 63) พระราชวิสุทธิ-โมลีก็มีความเห็นว่าการสงเคราะห์ในด้านการศึกษาเป็นการสนองคุณแก่ชาวบ้าน เพราะพระสงฆ์ได้อาศัยชาวบ้านอุปถัมภ์ จึงอยู่ได้อย่างสุขสบาย (ที่ระลึกงานเปิดป้ายตึกสุทธาวาส 2522 : 58) นับว่าเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ให้ข้อคิดเห็นว่า ถ้าให้พระสงฆ์เข้าช่วยการศึกษาจะเป็นการประหยัดงบประมาณมาก เช่น อาศรัยกุฏิและศาลาวัดเป็นที่เรียนได้ การสร้างโรงเรียนขึ้นริมถนนและหลังจากถนนนั้นไปไม่เท่าไรก็มีวัด เด็กก็ต้องละวัดมาเรียนที่โรงเรียน เป็นการใช้จ่ายคนและกำลังสถานที่ที่ไม่ถูกเรื่อง พระสงฆ์เองก็สามารถสอนได้อย่างน้อยก็ชั้นประถมศึกษา และหากได้รับความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสภาการศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ก็อาจสอนได้ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านการศึกษานี้ ฝ่ายอาณาจักรกับฝ่ายศาสนจักรต้องทำงานร่วมกัน เพราะเวลานี้สองสถาบันดังกล่าวยังห่างกันอยู่ (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 78) อาพณา สุกิจ นิมมานเหมินทร์ ก็มีความเห็นว่าหากไม่มีการพบกับสังคมแล้ว ไม่ช้านักพระพุทธศาสนาเองก็อาจจะไม่มีผู้ไปบวชเรียนต่อไป เพราะเหตุที่ว่ากลุ่มคนที่เกิดมาชั้นหลังนี้ความเลื่อมใสอย่างชั้นบิดามารดาก็ชักลดน้อยไป (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 5)

พระมหาประยุทธิ์ ปยุตฺโต ก็เห็นด้วยในการเข้าช่วยเหลือการศึกษาในโรงเรียนของพระสงฆ์ แต่การที่จะให้พระสงฆ์เข้าช่วยการศึกษาให้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงต้องวางระบบให้ดี มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดความผิดหวัง เพราะพระสงฆ์อาจทำงานได้ไม่รัดกุมไม่อยู่ในความต้องการที่คิดไว้ ถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะช่วยได้และเป็นผู้ที่เหมาะสมจะทำงานนี้ แต่การที่จะทำต้องวางระบบให้รัดกุมเช่นเดียวกัน (พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2513 : 80) เพื่อจะได้ประสานงานกันได้อย่างราบรื่น

สมภพ กาญจนกุล กล่าวถึงประโยชน์ของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัดว่าจะเป็นการยกระดับศีลธรรมจรยาของนักเรียน พัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยมีต้องอาศัยงบประมาณรัฐบาล นักเรียนจะมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของพระพุทธศาสนา เห็นความสำคัญของการที่วัดมีส่วนช่วยในการจัดการศึกษา และยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับวัด ส่วนทางวัดก็ได้เผยแพร่วรรณะแก่เยาวชน ได้ชื่อว่าเป็นผู้สนับสนุนการศึกษาของชาติ ประชาชนก็จะเกิดความเลื่อมใสและร่วมมือกับทางวัด ครูและนักเรียนในโรงเรียนก็จะ เป็นกำลังช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดได้ (สมภพ กาญจนกุล 2517 : 43 - 72)

จะเห็นได้ว่าบทบาทของวัดนับตั้งแต่เป็น "ศูนย์กลางการศึกษาสมัยโบราณ" ที่มีพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาตามความพอใจ มาจนถึงสมัยปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย โดยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงบทบาททางการศึกษาของวัดตั้งแต่สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเริ่มการศึกษาแบบโรงเรียนเพื่อมุ่งการพัฒนาประเทศชาติเป็นสำคัญ ในสมัยนั้นแม้รัฐจะเป็นผู้จัดวางมาตรฐานทางการศึกษา แต่วัดก็เป็นกำลังสำคัญในการขยายการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าขึ้น โดยจัดสถานที่ภายในวัดเป็นที่ตั้งโรงเรียน มีเจ้าอาวาสช่วยในการหาเงินสร้างโรงเรียน และพระสงฆ์ในวัดทำหน้าที่เป็นครูสอนนักเรียนตามวิชาที่ทางราชการกำหนดให้ นับได้ว่าวัดและคณะสงฆ์ได้มีส่วนช่วยขจัดปัญหาทางการศึกษาของรัฐ ที่ขาดงบประมาณในการจัดหาสถานที่ตั้งโรงเรียน ก่อสร้างอาคารเรียน และจ้างครูสอนนักเรียนได้ไม่เพียงพอ ในสมัยต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่ารัฐจะเป็นฝ่ายวางนโยบายและดำเนินการด้านการศึกษา โดยไม่มีการระบุถึงหน้าที่ของวัดหรือ

คณะสงฆ์ในด้านการศึกษาของชาติตั้งแต่ก่อน ก็ยังปรากฏว่ามีวัดและคณะสงฆ์บางส่วนให้ความสนับสนุนทางด้านการศึกษาแก่เยาวชนของชาติอยู่ เช่น การให้สถานที่ตั้งโรงเรียน ช่วยหาเงินสร้างหรือซ่อมแซมอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ช่วยจัดหาครูผู้สอน จัดหาอุปกรณ์การสอน ทำหน้าที่สอน ให้บริการสวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่นักเรียน และช่วยอบรมสั่งสอนศีลธรรมจรรยาแก่นักเรียน เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าวัดและคณะสงฆ์ มีบทบาทต่อการศึกษาของชาติมาทุกยุคทุกสมัย จากการศึกษาความสนับสนุนทางด้านการศึกษานี้ ได้ช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ ทางวัดและคณะสงฆ์ก็ได้รับการยกย่องและได้รับความเลื่อมใสที่หาประโยชน์แก่สังคม ทั้งยังได้รับความอุปถัมภ์จากราชาสและได้แรงงานจากโรงเรียนมาช่วยในกิจการต่าง ๆ ที่วัดจัดขึ้น ทางโรงเรียนก็ได้พัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ทั้งทางวิชาการและทางจริยธรรม ซึ่งส่งผลให้เยาวชน สังคม และประเทศชาติได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าตามไปด้วย

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ความต้องการในการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดได้ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความแตกต่างกัน
2. ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดได้ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความแตกต่างกัน
3. ปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดได้ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. ศึกษาประชากรและสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบคุณภาพ
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. ศึกษาสถิติและวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในวัด ข้าราชการครูและนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในวัด ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นพระสงฆ์ในวัดที่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตั้งอยู่ ประกอบด้วยเจ้าอาวาสและพระภิกษุภายในวัด

กลุ่มที่ 2 เป็นข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในวัด ประกอบด้วยผู้บริหารและคณะครู

กลุ่มที่ 3 เป็นนักเรียนชั้นสูงสุดสุดของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2526

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. สํารวจวัดและโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียงกันทั้ง 5 เขตของท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบชื่อวัดและโรงเรียน พร้อมทั้งจำนวนวัดและโรงเรียนดังกล่าว

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ มีเกณฑ์และวิธีสุ่มดังนี้

- 2.1 จากรายชื่อวัดที่ทราบ สํารวจเจ้าอาวาสและจำนวนพระภิกษุของแต่ละวัด ในทั้ง 5 เขตของท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร
- 2.2 เจ้าอาวาสวัดมีจำนวนเพียงวัดละ 1 รูป จึงใช้เป็นกลุ่มที่ศึกษาทุกวัด รายละเอียดแสดงไว้ในตาราง 1

2.3 การสุ่มกลุ่มพระภิกษุ สุ่มโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สักส่วนร้อยละ 42 รายละเอียดแสดงไว้ในตาราง 1

3. การเลือกกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครู มีเกณฑ์และวิธีสุ่มดังนี้

- 3.1 จากรายชื่อและจำนวนโรงเรียนที่ทราบ สํารวจจำนวนผู้บริหาร (ผู้บริหารสูงสุด ผู้ช่วยผู้บริหารสูงสุด และหัวหน้าหมวด) และจำนวนครูของแต่ละโรงเรียนในทั้ง 5 เขตของท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

3.2 สุ่มกลุ่มผู้บริหาร ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สักส่วนร้อยละ 50 รายละเอียดแสดงไว้ในตาราง 2

3.3 สุ่มกลุ่มครู ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สักส่วนร้อยละ 21 รายละเอียดแสดงไว้ในตาราง 2

4. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ใช้นักเรียนชั้นสูงสุดสุดของโรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สักส่วนร้อยละ 9 รายละเอียดแสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ จำแนกตามวัดและเขต
ต่าง ๆ ในห้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

เขต	วัด	จำนวนประชากร		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
		เจ้าอาวาส	พระภิกษุ	เจ้าอาวาส	พระภิกษุ
พระนคร	บวรนิเวศ	1	69	1	29
	สังเวชนียาราม	1	24	1	10
	ราชบพิธ	1	24	1	10
	ราชบูรณราชวรวิหาร	1	20	1	9
	มกุฏกษัตริยาราม	1	34	1	14
ป้อมปราบฯ	เทพศิรินทราวาส	1	39	1	17
	สระเกศ	1	81	1	34
สัมพันธวงศ์	ไตรมิตรวิทยาราม	1	27	1	11
กุสิน	เบญจมาฆิยาราม	1	60	1	25
	ราชธานีวาส	1	44	1	19
	นอญนพคุณ	1	40	1	17
	เวทวันธรรมบาวาส	1	43	1	18
	ทองสุกธาราม	1	27	1	11
บางเขน	-	-	-	-	-
รวม		13	532	13	224
		545		237	

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครู จำแนกตามโรงเรียน และเขตต่าง ๆ ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

เขต	โรงเรียน	จำนวนประชากร		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
		ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู
พระนคร	วัดบวรนิเวศ	15	119	8	25
	วัดสังเวช	14	132	7	28
	วัดราชบพิธ	13	88	7	18
	สวนกุหลาบวิทยาลัย	13	237	6	50
	วัดมกุฏกษัตริย์	17	160	8	34
ป้อมปราบฯ	เทพศิรินทร์	14	186	7	39
	วัดสระเกศ	14	90	7	19
สัมพันธวงศ์	ไทรมิตรวิทยาลัย	12	85	6	18
ดุสิต	วัดเบญจมบพิตร	13	95	7	20
	วัดราชาธิวาส	15	143	7	30
	วัดบ่อนนพคุต	13	33	6	7
	ศิลาจารพิพัฒน์	15	70	8	15
	สุวรรณสุทธารามวิทยา	11	54	6	11
บางเขน	-	-	-	-	-
รวม		179	1,492	90	314
		1,671		404	

ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน
และเขตต่าง ๆ ในท้องถิ่นการศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

เขต	โรงเรียน	จำนวนประชากร นักเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน
พระนคร	วัดบวรนิเวศ	371	34
	วัดสังเวช	184	17
	วัดราชบพิธ	197	18
	สวนกุหลาบวิทยาลัย	832	76
	วัดมกุฏกษัตริย์	380	35
ป้อมปราบฯ	เทพศิรินทร์	546	50
	วัดสระเกศ	305	28
สัมพันธวงศ์	ไตรมิตรวิทยาลัย	193	18
ดุสิต	วัดเบญจมบพิตร	263	24
	วัดราชาธิวาส	267	24
	วัดน้อยนพคุณ	169	16
	สีลาจารย์พิพัฒน์	146	13
	สุวรรณสุทธารามวิทยา	76	7
บางเขน	-	-	-
รวม		3,929	360

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ประเภทมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง คำถามในแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เป็นคำถามเรื่องความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา
 - ตอนที่ 3 เป็นคำถามเรื่องประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา
 - ตอนที่ 4 เป็นคำถามเรื่องปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา
 - ตอนที่ 5 เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ประกอบการอภิปรายผล

เกณฑ์การให้คะแนน

- ในการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกในแบบสอบถามแต่ละข้อ ผู้วิจัยกำหนดตามน้ำหนักสมมุติ (Arbitrary Weighting) ดังนี้
- ให้คะแนน 4 สำหรับคำตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง
 - ให้คะแนน 3 สำหรับคำตอบว่า ต้องการมาก หรือ เห็นด้วย
 - ให้คะแนน 2 สำหรับคำตอบว่า ต้องการน้อย หรือ ไม่แน่ใจ
 - ให้คะแนน 1 สำหรับคำตอบว่า ไม่ต้องการเลย หรือ ไม่เห็นด้วย
2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 ศึกษาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนจากประสบการณ์ของผู้วิจัย ผู้รู้ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาเทคนิคการสร้างแบบสอบถามจากตำราวิจัยหลาย ๆ เล่ม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้าง

2.2 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างขึ้น 3 ชุด คือ ความต้องการชุดหนึ่ง ประโยชน์ชุดหนึ่ง และปัญหาอีกชุดหนึ่ง ในแต่ละชุดจะแยกออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านครูพันธุ์ อาการสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษาด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.3 นำแบบสอบถามไปหาคุณภาพ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเนื้อหาที่ถามให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา เพื่อเป็นการหาคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเที่ยงตรง (Validity) ตลอดจนตรวจสอบความชัดเจนของสำนวนภาษาที่ใช้ในข้อคำถาม

2. นำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ซึ่งเป็นข้าราชการครู นักเรียน และพระสงฆ์ในท้องที่การศึกษา 3 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โรงเรียนวัดธาตุทอง และวัดธาตุทอง เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามและปรับปรุงข้อคำถาม

3. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Item Discrimination) โดยดำเนินการดังนี้

3.1 คัด 25% ของผู้ได้คะแนนสูงและ 25% ของผู้ได้คะแนนต่ำจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มาเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ

3.2 หาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความแปรปรวน (S^2) ของกลุ่มผู้ไ้คะแนนสูงและผู้ไ้คะแนนต่ำเป็นรายข้อ แล้วหาค่าอัตราส่วนวิกฤติ t (t - ratio) ตามวิธีการ t - test

3.3 เลือกข้อคำถามที่มีค่าอัตราส่วนวิกฤติ t ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ปรากฏว่าได้ข้อคำถามไว้ 84 ข้อ ซึ่งมีค่า t อยู่ระหว่าง 2.11 ถึง 12.65 ดังแสดงรายละเอียดค่า t ใน ภาคผนวก ข

4. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธี L - Coefficient ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งแสดง รายละเอียดไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	ค่าความเชื่อมั่น
ความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา	.92
ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา	.89
ปัญหาในการสนับสนุนทางการศึกษา	.84
รวมทั้งฉบับ	.90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ 29 กรกฎาคม ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2526 โดยนาแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างและเก็บกลับคืนด้วยตนเอง
2. คัดเลือกแบบสอบถามที่มีคำตอบสมบูรณ์ไว้ ปรากฏว่าได้แบบสอบถามที่มีคำตอบสมบูรณ์ 875 ฉบับ ซึ่งได้แสดงรายละเอียดไว้ในตาราง 5 และ ตาราง 6
3. ตรวจสอบให้คะแนนและน้ำหนักคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมุติฐาน

ตาราง 5 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่มีคำตอบสมบูรณ์ ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์
จำแนกตามวัด

วัด	กลุ่มตัวอย่าง	พระสงฆ์	
		เจ้าอาวาส	พระภิกษุ
วัดบวรนิเวศ -		-	29
วัดสังเวชวิศยาราม		1	10
วัดราชบพิธ -		-	-
วัดราชบูรณราชวรวิหาร		1	9
วัดมกุฏกษัตริยาราม		-	9
วัดเทพศิรินทราวาส		-	1
วัดสระเกษ -		-	34
วัดไตรมิตรวิทยาราม		-	11
วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม		-	25
วัดราชาธิวาส		1	18
วัดนอญนพคุณ		-	17
วัดเวทวันธรรมมาวาส		1	18
วัดทองสุทธาราม		1	11
รวม		197	
คิดเป็นร้อยละ		83.12	

ตาราง 6 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่มีคำตอบสมบูรณ์ ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครู และนักเรียน จำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง	ข้าราชการครู		นักเรียน
		ผู้บริหาร	ครู	
โรงเรียนวัดบวรนิเวศ		7	25	34
โรงเรียนวัดสังเวช		7	26	17
โรงเรียนวัดราชบพิธ		7	16	18
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย		1	40	76
โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริย์		8	30	35
โรงเรียนเทพศิรินทร์		1	7	37
โรงเรียนวัดสระเกศ		7	13	28
โรงเรียนไทรมิตรวิทยาลัย		6	15	18
โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร		6	20	24
โรงเรียนวัดราชาธิวาส		6	30	24
โรงเรียนวัดกันยนาถ		6	7	16
โรงเรียนทีละจารพิพัฒน์		8	15	13
โรงเรียนสุวรรณสุทธาราม		6	11	7
รวม		331		347
คิดเป็นร้อยละ		81.93		96.39

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 หากอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Discrimination) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการ t -test ซึ่งคำนวณจากสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	คือ	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
	$\bar{X}_H$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	คือ	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	คือ	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

(ลวัน สายยง และ อังคณา สายยง 2524 : 187)

1.2 หากความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ α -Coefficient ของกรอนบาค (Cronbach) จากสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_1^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ	α	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	คือ	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	S_1^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_x^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของ เครื่องมือวัดทั้งฉบับ

(อนันต์ ศรีโสภา 2521 : 265)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบสมมุติฐาน

2.1 การวัดค่าสถิติเบื้องต้น

2.1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ คือ คะแนนตัวกลางเลขคณิต

$\sum X$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนน

N คือ จำนวนคะแนนในข้อมูลนั้น

(อังกฤษ สายยศ 2523 : 18)

2.1.2 คะแนนความแปรปรวน (Variance) จากสูตร

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ N คือ จำนวนคนที่ตอบแบบสอบถาม

$\sum X^2$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

S^2 คือ คะแนนความแปรปรวน

(อังกฤษ สายยศ 2523 : 36)

2.2 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นการตรวจสอบสมมุติฐานข้อ 1 2 และ 3

คำนวณจากสูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F คือ ค่าการแจกแจงของ F

MS_b คือ ความแปรปรวน (Mean square) ระหว่างกลุ่ม

MS_w คือ ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

(ดำน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2524 : 108)

2.3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ q - statistic

$$q = \frac{\bar{T}_{\text{largest}} - \bar{T}_{\text{smallest}}}{\sqrt{MS_{\text{error}}/n}}$$

เมื่อ $\bar{T}_{\text{largest}}$ คือ คะแนนเฉลี่ยของ Treatment ที่มากที่สุด

$\bar{T}_{\text{smallest}}$ คือ คะแนนเฉลี่ยของ Treatment ที่น้อยที่สุด

MS_{error} คือ Mean Square Error

n คือ Harmonic Mean ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

(Winer. 1971 : 185)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการอ่านผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการนำเสนอผลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน F - Distribution
SS	แทน	ผลบวกของกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
q	แทน	q - statistic
n	แทน	จำนวนคนเฉลี่ยแบบฮาร์โมนิก
α	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายนั้นได้กระทำตามลำดับดังนี้คือ

1. การศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา ที่วัดได้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน ใช้สถิติ F-test ในการทดสอบ โดยจำแนกเป็น

- 1.1 ความต้องการด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่
- 1.2 ความต้องการด้านวิชาการและวิชาชีพ
- 1.3 ความต้องการด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา
- 1.4 ความต้องการด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน
- 1.5 ความต้องการด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 1.6 ความต้องการรวมทุกด้าน

ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 - 19

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
มัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน

ด้าน	คะแนนเฉลี่ย		
	พระสงฆ์	ข้าราชการครู	นักเรียน
ครูพันธุ์อาคารสถานที่	16.94	17.02	15.53
วิชาการและวิชาชีพ	19.58	17.67	15.67
การให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา	15.49	14.21	13.45
การรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน	13.67	13.46	11.45
การเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	14.84	15.43	13.53
รวมทุกด้าน	80.53	77.79	69.63

จากตาราง 7 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียนนั้น ด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ข้าราชการครู มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา และด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา สำหรับนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในทุก ๆ ด้านต่ำสุด และเมื่อพิจารณา ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านแล้ว ปรากฏว่าพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

หมายเหตุ จำนวนข้อที่ถามในแต่ละด้านมีจำนวนไม่เท่ากัน

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้าน
ครุภัณฑ์อาคารสถานที่ โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	447.18	2	223.59	27.27 ^{**}
ภายในกลุ่ม	7,148.71	872	8.20	
รวม	7,595.89	874		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนผู้ใดบ้างที่
ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันจึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q - statistical ผล
ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูที่อาคารสถานที่ จำแนกตามสถานภาพ
ของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q - statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน			พระสงฆ์		ข้าราชการครู	
	$\bar{X}$	15.53		16.94		17.02	
นักเรียน	15.53	-		1.41 ^{**}		1.49 ^{**}	
พระสงฆ์	16.94			-		0.08	
ข้าราชการครู	17.02					-	
	r			2		3	
	q.99 (r,872)			3.64		4.12	
$\sqrt{MS_w/n}$	q.99 (r,872)			0.63		0.71	

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูที่อาคารสถานที่ จากทัศนะของครูพระสงฆ์
กับนักเรียนและข้าราชการครูกับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ส่วนครูข้าราชการครูกับพระสงฆ์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณา
ค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยความต้องการสูงสุด พระสงฆ์
มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้าน
วิชาการและวิชาชีพ โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1,993.89	2	996.95	83.85**
ภายในกลุ่ม	10,365.18	872	11.89	
รวม	12,359.07	874		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 10 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทาง
การศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จากทัศนะของ
พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้าน
วิชาการและวิชาชีพ แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คุุ่ใดบ้าง
ที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ t -statistic ปรากฏผล
ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จำแนกตามสถานภาพ
ของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน ข้าราชการครู พระสงฆ์			
	$\bar{X}$	15.67	17.67	19.58
นักเรียน	15.67	-	2.00 ^{**}	3.91 ^{**}
ข้าราชการครู	17.67		-	1.91 ^{**}
พระสงฆ์	19.58			-
r			2	3
q.99 (r, 872)			3.64	4.12
$\sqrt{MS_w/n}$ q.99 (r, 872)			0.76	0.86

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จากทัศนะของ
ครูข้าราชการครูกับนักเรียน ครูพระสงฆ์กับนักเรียน และครูพระสงฆ์กับข้าราชการครู
ทั้ง 3 คู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าคะแนน
เฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ข้าราชการครูมี
คะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศน-ของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้าน
การให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา โดยใช้ F- test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	524.49	2	262.25	36.17**
ภายในกลุ่ม	6,324.31	872	7.25	
รวม	6,848.80	874		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา จากทัศน-ของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คูใดบ้าง ที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา จำแนก
ตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน ข้าราชการครู พระสงฆ์			
	$\bar{X}$	13.45	14.21	15.49
นักเรียน	13.45	-	0.76 *	2.04 **
ข้าราชการครู	14.21		-	1.28 **
พระสงฆ์	15.49			-
r			2	3
$q_{.99} (r, 872)$			3.64	4.12
$\sqrt{MS_w/n}$			0.59	0.67

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา จากทัศนะของครู ข้าราชการครูกับนักเรียน ครูพระสงฆ์กับนักเรียน และครูพระสงฆ์กับข้าราชการครู ทั้ง 3 คู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้วปรากฏว่าพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครูกับนักเรียน ในด้าน
การรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	922.68	2	461.34	142.83**
ภายในกลุ่ม	2,813.59	872	3.23	
รวม	3,736.27	874		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครูกับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครูกับนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนคู่ใดบ้าง ที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วรรณมัธยมศึกษา ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน จากแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน			ข้าราชการครู	พระสงฆ์
	$\bar{X}$	11.45	13.46	13.67	
นักเรียน	11.45	-	2.01 ^{**}	2.22 ^{**}	
ข้าราชการครู	13.46		-	0.21	
พระสงฆ์	13.67			-	
r					
2					
3					
q.99 (r,872)					
3.64					
4.12					
$\sqrt{MS_{w/n}}$ q.99 (r,872)					
0.40					
0.45					

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วรรณมัธยมศึกษา ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน จากทัศนะของข้าราชการครูกับนักเรียน และครูพระสงฆ์กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนครูพระสงฆ์กับข้าราชการครู แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่า พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้ F- test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	630.81	2	315.41	30.98*
ภายในกลุ่ม	8,874.25	872	10.18	
รวม	9,505.06	874		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้างที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง		นักเรียน	พระสงฆ์	ข้าราชการครู
	$\bar{X}$	13.53	14.84	15.43
นักเรียน	13.53	-	1.31**	1.90**
พระสงฆ์	14.84		-	0.59
ข้าราชการครู	15.43			-
r			2	3
q.99 (r, 872)			3.64	4.12
$\sqrt{MS_w/n}$ q.99 (r, 872)			0.70	0.80

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 17 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากทัศนะของครูพระสงฆ์กับนักเรียน และข้าราชการครูกับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนครูข้าราชการครูกับพระสงฆ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยความต้องการสูงสุด พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน รวมทุกด้าน
โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	18,581.03	2	9,290.52	78.83**
ภายในกลุ่ม	102,761.91	872	117.85	
รวม	121,342.94	874		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 18 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู
กับนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่า
พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการสนับสนุน
ทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัศึกษารวมทุกด้าน แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้างที่ได้
คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผล
ดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง
เป็นรายคู่ โดยใช้ q statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน			ข้าราชการครู	พระสงฆ์
	$\bar{X}$	69.63	77.79	80.53	
นักเรียน	69.63	-	8.16	10.90 [*]	
ข้าราชการครู	77.79		-	2.74 [*]	
พระสงฆ์	80.53			-	
r			2	3	
q.99 (r,872)			3.64	4.12	
$\sqrt{MS_w/n}$ q.99 (r,872)			2.39	2.71	

- มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จากทัศนะของข้าราชการครู กับนักเรียน ครูพระสงฆ์กับนักเรียน และครูพระสงฆ์กับข้าราชการครู ทั้ง 3 คู่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่า พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยความต้องการสูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

2 การศึกษาและเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน ใช้สถิติ F -test ในการทดสอบ โดยจำแนกเป็น

- 2.1 ประโยชน์ด้านครูผู้สอนที่
- 2.2 ประโยชน์ด้านวิชาการและวิชาชีพ
- 2.3 ประโยชน์ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา
- 2.4 ประโยชน์ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน
- 2.5 ประโยชน์ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2.6 ประโยชน์รวมทุกด้าน

ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 20 - 32

ตาราง 20 ค่าคะแนนเฉลี่ยการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน

ด้าน	คะแนนเฉลี่ย		
	พระสงฆ์	ข้าราชการครู	นักเรียน
ครูพันธุ์อาคารสถานที่	14.31	14.33	13.68
วิชาการและวิชาชีพ	19.17	17.19	16.22
การให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา	19.98	17.11	16.67
การรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม นักเรียน	21.16	18.68	17.28
การเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	25.14	24.23	22.80
รวมทุกด้าน	99.77	91.33	86.68

จากตาราง 20 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยการมองประโยชน์ของการสนับสนุน
ทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู
และนักเรียนนั้น ด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่ ข้าราชการครู มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด
พระสงฆ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ในด้านอื่น ๆ พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด
ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในทุก ๆ ด้านต่ำสุด
และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา
รวมทุกด้านแล้วปรากฏว่า พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ย
สูงรองลงมาและนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

หมายเหตุ จำนวนข้อที่ถามในแต่ละด้านมีจำนวนไม่เท่ากัน

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	86.80	2	43.40	4.66*
ภายในกลุ่ม	8,117.09	872	9.31	
รวม	8,203.89	874		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 21 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้างที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 22

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่ จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน พระสงฆ์ ข้าราชการครู			
	$\bar{X}$	13.68	14.31	14.33
นักเรียน	13.68	-	0.63*	0.65*
พระสงฆ์	14.31		-	0.02
ข้าราชการครู	14.33			-

	r	2	3
	q.99 (r,872)	3.64	4.12
$\sqrt{MS_w/n}$	q.99 (r,872)	0.67	0.76
	q.95 (r,872)	2.77	3.31
$\sqrt{MS_w/n}$	q.95 (r,872)	0.51	0.61

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 22 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่ จากทัศนะของครูพระสงฆ์กับนักเรียนและข้าราชการครูกับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 ส่วนข้าราชการครูกับพระสงฆ์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยเรื่อง ประโยชน์สูงสุด พระสงฆ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ต่ำสุด

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1,093.94	2	546.97	51.26*
ภายในกลุ่ม	9,300.23	872	10.67	
รวม	10,394.17	874		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 23 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้างที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q -statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 24

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จากแนกตามสถานภาพของ
กลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน ข้าราชการครู พระสงฆ์		
	$\bar{X}$	16.22	17.19 19.17
นักเรียน	16.22	-	0.97 ^{**} 2.95 ^{**}
ข้าราชการครู	17.19		- 1.98 ^{**}
พระสงฆ์	19.17		-
	1	2	3
	q.99 (r,872)	3.64	4.12
$\sqrt{MS_w/n}$	q.99 (r,872)	0.72	0.81

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 24 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จากทัศนะของ
ครูข้าราชการครูกับนักเรียน ครูพระสงฆ์กับนักเรียน และครูพระสงฆ์กับข้าราชการครู
ทั้ง 3 คู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาจากคะแนน
เฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยเรื่องประโยชน์สูงสุด ข้าราชการครูมี
คะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 25 ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วรรณมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1,494.29	2	747.15	78.48**
ภายในกลุ่ม	8,298.45	872	9.52	
รวม	9,792.74	874		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 25 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วรรณมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วรรณมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คุใดบ้าง ที่ให้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 26

ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา จำแนกตาม
สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน			ข้าราชการครู	พระสงฆ์
	$\bar{X}$	16.67	17.11	19.98	
นักเรียน	16.67	-	0.44	3.31**	
ข้าราชการครู	17.11		-	2.87**	
พระสงฆ์	19.98			-	
	r		2	3	
	q.99 (r, 872)		3.64	4.12	
$\sqrt{MS_w/n}$	q.99 (r, 872)		0.68	0.77	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 26 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา จากทัศนะของครูพระสงฆ์กับนักเรียนและครูพระสงฆ์กับข้าราชการครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนข้าราชการครูกับนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่า พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยเรื่องประโยชน์สูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 27 ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน
ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1,894.58	2	947.29	103.42**
ภายในกลุ่ม	7,984.73	872	9.16	
รวม	9,879.32	874		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 27 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คูใดบ้างที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 28

ตาราง 28 ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน
จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน	ข้าราชการครู	พระสงฆ์	
	$\bar{X}$	17.28	18.68	21.16
นักเรียน	17.28	-	1.40	3.88 ^{*r}
ข้าราชการครู	18.68	-	-	2.48 ^{**}
พระสงฆ์	21.16	-	-	-
	r	2	3	
	q.99 (r,872)	3.64	4.12	
$\sqrt{MS_w/n}$	q.99 (r,872)	0.67	0.75	

* เป็นนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 28 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน จากทัศนะของครูข้าราชการครูกับนักเรียน ครูพระสงฆ์กับนักเรียน และครูพระสงฆ์กับข้าราชการครู ทั้ง 3 คู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยเรื่องประโยชน์สูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 29 ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	757.31	2	378.66	20.46**
ภายในกลุ่ม	16,143.31	872	18.51	
รวม	16,900.62	874		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากรายการ 29 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้างที่โคะคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 30

ตาราง 30 ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน ข้าราชการครู พระสงฆ์			
	$\bar{X}$	22.80	24.23	25.14
นักเรียน	22.80	-	1.43**	2.34**
ข้าราชการครู	24.23		-	0.91*
พระสงฆ์	25.14			-
r		2		3
$q_{.99} (r, 872)$		3.64		4.12
$\sqrt{MS_w/n}$	$q_{.99} (r, 872)$	0.95		1.07
$q_{.95} (r, 872)$		2.77		3.31
$\sqrt{MS_w/n}$	$q_{.95} (r, 872)$	0.72		0.86

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 30 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากทัศนะของข้าราชการกับนักเรียน และครูพระสงฆ์กับนักเรียน แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนดูพระสงฆ์กับข้าราชการครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยเรื่องประโยชน์สูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 31 ผลการเปรียบเทียบการมองประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัด
ให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน
รวมทุกค่าน โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	21,528.60	2	10,764.30	61.97 ^{**}
ภายในกลุ่ม	151,463.29	872	173.70	
รวม	172,991.89	874		

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 31 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกค่าน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกค่าน แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้าง ที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 32

ตาราง 32 ผลการเปรียบเทียบคะแนนประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วิทยาลัยมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายกลุ่ม โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	นักเรียน			ข้าราชการครู	พระสงฆ์
	$\bar{X}$	86.68	91.33	99.77	
นักเรียน	86.68	-	4.65	13.09 ^{**}	
ข้าราชการครู	91.33		-	8.44 ^{**}	
พระสงฆ์	99.77			-	
r			2	3	
q.99 (r, 872)			3.64	4.12	
$\sqrt{MS_w/n}$			2.90	3.28	

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 32 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วิทยาลัยมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จากทัศนะของข้าราชการครู กับนักเรียน ครูพระสงฆ์กับนักเรียน และครูพระสงฆ์กับข้าราชการครู ทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยเรื่องประโยชน์สูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

3. การศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน
ใช้สถิติ F-test ในการทดสอบ โดยจำแนกเป็น

- 3.1 ปัญหาด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่
- 3.2 ปัญหาด้านวิชาการและวิชาชีพ
- 3.3 ปัญหาด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา
- 3.4 ปัญหาด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน
- 3.5 ปัญหาด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 3.6 ปัญหารวมทุกด้าน

ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 33 - 45

□

ตาราง 33 ค่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน

ด้าน	คะแนนเฉลี่ย		
	พระสงฆ์	ข้าราชการครู	นักเรียน
ครูพันธุ์อาคารสถานที่	11.15	11.72	11.94
วิชาการและวิชาชีพ	12.89	13.02	14.54
การให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา	5.90	5.65	6.52
การรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม นักเรียน	5.69	4.82	5.18
การเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	6.93	7.53	8.31
รวมทุกด้าน	42.57	42.73	46.50

จากตาราง 33 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียนนั้น ด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา และพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา และข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา และ

ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด เพื่อพิจารณาว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาเกี่ยวกับการ
สนับสนุนทางการศึกษารวมทุกด้านแล้ว ปรากฏว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด
ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา และพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

หมายเหตุ จำนวนข้อที่ถามในแต่ละด้านมีจำนวนไม่เท่ากัน

ตาราง 34 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่ โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	78.66	2	39.33	4.15*
ภายในกลุ่ม	8,256.46	872	9.47	
รวม	8,335.12	874		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 34 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่ จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

($F = 3.00$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูพันธุ์อาคารสถานที่ แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้างที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 35

ตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูกับผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ จำแนกตามสถานภาพของ
กลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	พระสงฆ์ ข้าราชการครู นักเรียน			
	$\bar{X}$	11.15	11.72	11.94
พระสงฆ์	11.15	-	0.57 [*]	0.79 [*]
ข้าราชการครู	11.72		-	0.22
นักเรียน	11.94			-
	r		2	3
	q.99 (r,872)		3.64	4.12
$\sqrt{MS_w/\bar{n}}$	q.99 (r,872)		0.68	0.77
	q.95 (r,872)		2.77	3.31
$\sqrt{MS_w/\bar{n}}$	q.95 (r,872)		0.52	0.62

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 35 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านครูกับผู้อำนวยการสถานศึกษา จากทัศนะของครู
กับพระสงฆ์ และครูกับพระสงฆ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ส่วนครูกับผู้อำนวยการครู แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณา
ค่าคะแนนเฉลี่ยแล้วปรากฏว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเรื่องปัญหาสูงสุด ข้าราชการครู
มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 36 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
มัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านวิชาการ
และวิชาชีพ โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	520.07	2	260.04	20.56**
ภายในกลุ่ม	11,034.71	872	12.65	
รวม	11,554.78	874		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 36 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จากทัศนะของพระสงฆ์
ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและ
วิชาชีพ แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้าง
ที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ α -statistic
ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 37

ตาราง 37 ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จำแนกตามสถานภาพของ
กลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	พระสงฆ์			ข้าราชการครู	นักเรียน
	$\bar{X}$	12.89	13.02	14.54	
พระสงฆ์	12.89	-	0.13	1.65*	*
ข้าราชการครู	13.02		-	1.52**	
นักเรียน	14.54			-	
r			2	3	
q.99 (r,872)			3.64	4.12	
$\sqrt{MS_w/n}$		q.99 (r,872)	0.78	0.89	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 37 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพ จากทัศนะของครูนักเรียน
กับพระสงฆ์และครูนักเรียนกับข้าราชการครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 ส่วนครูข้าราชการครูกับพระสงฆ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้วปรากฏว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเรื่องปัญหาสูงสุด
ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 38 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	136.23	2	68.12	16.74**
ภายในกลุ่ม	3,553.35	872	4.07	
รวม	3,689.58	874		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 38 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนคู่ใดบ้างที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 39

ตาราง 39 ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา จากแนกตาม
สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	ข้าราชการครู			พระสงฆ์	นักเรียน
	$\bar{X}$	5.65	5.90	6.52	
ข้าราชการครู	5.65	-	0.25	0.87 ^{**}	
พระสงฆ์	5.90		-	0.62 ^{**}	
นักเรียน	6.52			-	
r		2		3	
q.99 (c, 872)		3.64		4.12	
$\sqrt{MS_w/\tilde{n}}$		0.44		0.50	
q.99 (r, 872)					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 39 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา จากทัศนะ
ของคณักรเรียนกับข้าราชการครู และคณักรเรียนกับพระสงฆ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคณักรพระสงฆ์กับข้าราชการครู แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติ และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย
เรื่องปัญหาสูงสุด พระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ย
ต่ำสุด

ตาราง 40 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
มัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการร่วม
กิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	94.81	2	47.41	8.81**
ภายในกลุ่ม	4,695.42	872	5.38	
รวม	4,790.23	874		

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 40 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรม
นักเรียน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู
กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
มัธยมศึกษา ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้าง
ที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic
ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 41

ตาราง 41 ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน จากแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	ข้าราชการครู			พระสงฆ์
	$\bar{X}$	4.82	5.18	5.69
ข้าราชการครู	4.82	-	0.36	0.87*
นักเรียน	5.18		-	0.51*
พระสงฆ์	5.69			-

	r	2	3
	q.99 (r, 872)	3.64	4.12
$\sqrt{MS_w/n}$	q.99 (r, 872)	0.51	0.58
	q.95 (r, 872)	2.77	3.31
$\sqrt{MS_w/n}$	q.95 (r, 872)	0.39	0.46

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 41 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน จากทัศนะของครูพระสงฆ์กับข้าราชการครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ภูพระสงฆ์กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05 ส่วนคูนักเรียนกับข้าราชการครูแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่าพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยเรื่องปัญหา
 สูงสุด นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 42 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	252.16	2	126.08	19.28 ^{**}
ภายในกลุ่ม	5,702.18	872	6.54	
รวม	5,954.34	874		

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 42 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้างที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 43

ตาราง 43 ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จำแนก
ตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	พระสงฆ์			ข้าราชการครู	นักเรียน
	$\bar{X}$	6.93	7.53		
พระสงฆ์	6.93	-	0.60 ^{*~}		1.38 ^{*~}
ข้าราชการครู	7.53		-		0.78 ^{*~}
นักเรียน	8.31				-
	r		2		3
	.99 (r,872)		3.64		4.12
$\sqrt{MS_w/n}$	q.99 (r,872)		0.56		0.64

^{*~} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 43 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
จากทัศนะของครูข้าราชการครูกับพระสงฆ์ ภูนักเรียนกับพระสงฆ์ และคูนักเรียนกับ
ข้าราชการครู ทั้ง 3 ภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อ
พิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเรื่องปัญหาสูงสุด
ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตาราง 44 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่นักเรียน
มัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน รวมทุกด้าน
โดยใช้ F-test

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3,066.81	2	1,533.41	17.83 ^{**}
ภายในกลุ่ม	74,978.45	872	85.98	
รวม	78,045.26	874		

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 44 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่นักเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู
กับนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$) แสดงว่า
พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสนับสนุนทาง
การศึกษาที่วัดให้แก่นักเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน แตกต่างกัน

เพื่อที่จะทราบว่ากลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน คู่ใดบ้าง
ที่ได้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้ q-statistic
ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 45

ตาราง 45 ผลการเปรียบเทียบคะแนนปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จาแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่
โดยใช้ q-statistic

กลุ่มตัวอย่าง	พระสงฆ์ ข้าราชการครู นักเรียน			
	$\bar{X}$	42.57	42.73	46.50
พระสงฆ์	42.57	-	0.16	3.93**
ข้าราชการครู	42.73		-	3.77**
นักเรียน	46.50			-
	r		2	3
	q.99 (r,872)		3.64	4.12
$\sqrt{MS_{w/n}}$	q.99 (r,872)		2.04	2.31

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 45 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทุกด้าน จากทัศนะของครูนักเรียนกับพระสงฆ์
และครูนักเรียนกับข้าราชการครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ส่วนครูข้าราชการครูกับพระสงฆ์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อ
พิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเรื่องปัญหาสูงสุด
ข้าราชการครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา ส่วนพระสงฆ์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วิทยาลัยมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลอันจะเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนปฏิบัติหรือปรับปรุงการประสานงานระหว่างวัดและโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาทั้งในด้านการและจริยธรรมของนักเรียนผู้เป็นเยาวชนของชาติ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า สุ่มมาจากพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน ซึ่งอยู่ในวัดและโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในบริเวณเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียงกัน ของท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยพระสงฆ์ 237 รูป ข้าราชการครู 404 คน และนักเรียน 360 คน

เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเรื่องความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วิทยาลัยมัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเรื่องประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเรื่องปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 5 เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเอื้ออำนวยขึ้นเกี่ยวกับความคิดเห็นทั้ง 3 ด้าน ให้ประกอบการอภิปรายผล

ในคำถามตอนที่ 2, 3 และ 4 นั้น ได้แบ่งคำถามในแต่ละตอนเป็น 5 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอนที่สอนที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าตอบแทน ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างและเก็บคืนด้วยตนเอง แบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่ได้รับคืนสามารถทำการวิเคราะห์ได้มีของพระสงฆ์ 197 ฉบับ (ร้อยละ 83.12) ข้าราชการครู 331 ฉบับ (ร้อยละ 81.93) และนักเรียน 347 ฉบับ (ร้อยละ 96.39)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติคำนวณดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนในเรื่องความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1, 2 และ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ การสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาใน 5 ด้านพบว่า ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา และด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน พระสงฆ์มีความต้องการมากที่สุด ข้าราชการครูรองลงมา ส่วนด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ข้าราชการครูมีความต้องการมากที่สุด พระสงฆ์รองลงมา สำหรับนักเรียนมีความต้องการในทุกด้านน้อยที่สุด
2. การเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน พบว่า พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาในแต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$)
3. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ข้าราชการครูมองเห็นประโยชน์มากที่สุด พระสงฆ์รองลงมา ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียนและด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พระสงฆ์มองเห็นประโยชน์มากที่สุด ข้าราชการครูรองลงมา สำหรับนักเรียนมองเห็นประโยชน์ในทุกด้านน้อยที่สุด
4. การเปรียบเทียบประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน พบว่า พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเรื่องประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$)
5. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นักเรียนมองเห็นว่ามีปัญหามากที่สุด ข้าราชการครูรองลงมา และ

พระสงฆ์มองเห็นว่ามีปัญหาน้อยที่สุด ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา นักเรียนมองเห็นว่ามีปัญหามากที่สุด พระสงฆ์รองลงมา และข้าราชการครูมองเห็นว่ามีปัญหาน้อยที่สุด ส่วนด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน พระสงฆ์มองเห็นว่ามีปัญหามากที่สุด นักเรียนรองลงมา และข้าราชการครูมองเห็นว่ามีปัญหาน้อยที่สุด

6. การเปรียบเทียบปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาจากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน พบว่าพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเรื่องปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาค้นครุภัณฑ์อาคารสถานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.00$) ส่วนด้านอื่น ๆ และรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.62$)

อภิปรายผล

1. การศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน

ผลจากการวิจัย (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อ 1 และข้อ 2) พบว่า พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความต้องการให้วัดสนับสนุนทางการศึกษาแก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1 โดยพระสงฆ์มีความเห็นว่าด้านที่ต้องการมากที่สุด ได้แก่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 19.58$) ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ($\bar{X} = 15.49$) และด้านการรวมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน ($\bar{X} = 13.67$) สำหรับความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาโดยส่วนรวมทุกด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความต้องการอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 80.53$) ส่วนข้าราชการครูมีความต้องการมากที่สุดในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ($\bar{X} = 17.02$) และด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{X} = 15.43$) สำหรับนักเรียนมีความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาน้อยที่สุดในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน ($\bar{X} = 15.53$ 15.67 13.45 11.45 13.53 และ 69.63 ตามลำดับ)

การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์มีความเห็นว่า วัดควรจะเป็นสถาบันที่ช่วยสนับสนุนทางการศึกษาได้มากเหมือนในสมัยก่อน และจากสภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบันนี้ มีคนสร้างปัญหาให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายมาก กิเลสธรรมจรรยาก็เสื่อมลงมากกว่าในสมัยก่อน พระสงฆ์จึงต้องการมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนทางการศึกษาแก่โรงเรียนในทุก ๆ ด้านเท่าที่วัดจะทำได้ เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพสามารถสร้างเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติให้เป็นพลเมืองดี ฝ่ายข้าราชการครูที่พบว่ามีความต้องการมากที่สุดในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่และค่าอาหารเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อาจเป็นเพราะมีความต้องการขยายโรงเรียนให้เพียงพอกับปริมาณนักเรียน และโรงเรียนยังขาดสถานที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จึงต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนทั้งจากวัดและจากชุมชน ตรงข้ามกับนักเรียนที่มีความต้องการน้อยที่สุดในทุก ๆ ด้าน ถึงแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่จะต้องการสถานที่สำหรับพักผ่อนหรือเล่นกีฬา และนักเรียนบางส่วนจะต้องการหลักสูตรทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจากพระสงฆ์ แต่นักเรียนยังคิดว่าโลกของการศึกษากับโลกทางธรรมของวัดควรแยกจากกัน โรงเรียนสามารถพึ่งตนเองได้โดยอาศัยสมาคมศิษย์เก่าหรือสมาคมครูและบุคลากร ไม่ต้องการรบกวนทางวัดมากเกินไป ต้องการให้วัดได้พัฒนาเรื่องศาสนาด้านอื่น ๆ รวมทั้งมองเห็นว่าพระสงฆ์เข้ากับเด็กสมัยใหม่ไม่ค่อยได้

2 การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน

ผลจากการวิจัย (ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อ 3 และข้อ 4) พบว่า พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน มีความคิดเห็นในเรื่องประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 โดยข้าราชการครูมองเห็นประโยชน์ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่มากที่สุด ($\bar{X} = 14.33$) พระสงฆ์เองก็มองเห็นประโยชน์ในด้านนี้คล้ายคลึงกับข้าราชการครู ส่วนในด้านอื่น ๆ และโดยส่วนรวมทุกด้าน พระสงฆ์มองเห็นประโยชน์ที่จะให้การสนับสนุนทางการศึกษามากที่สุด ($\bar{X} = 19.17$ 19.98 21 16 25 14 และ 99.77 ตามลำดับ) ตรงข้ามกับนักเรียนซึ่งมองเห็นประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาจากวัดน้อยที่สุดใน

แต่ละด้านและโดยส่วนรวมทุกด้าน ($\bar{X} = 13.68 \quad 16.22 \quad 16.67 \quad 17.28 \quad 22.80$
และ 86.68 ตามลำดับ)

การที่พบผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์มองเห็นว่าการศึกษเป็นรากฐานของ
การสร้างควมมั่นคงของชาติ และความมั่นคงของชาติจะส่งผลถึงความมั่นคงของศาสนาด้วย
อีกประการหนึ่งคือการศึกษเป็นเครื่องมือพัฒนาคนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
ซึ่งนับเป็นจุดมุ่งหมายเดียวกันกับจุดมุ่งหมายทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์มีหน้าที่
ให้การอบรมสั่งสอนคนทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้นการได้มีโอกาสเข้ามาใกล้ชิดกับนักเรียนจึงเป็น
โอกาสที่จะอบรมสั่งสอนหาให้นักเรียนได้เข้าใจศาสนามากขึ้น และคนทั่วไปมองเห็นว่าสถาบัน
ศาสนามีประโยชน์ต่อสังคมอยู่เสมอ นอกจากนี้การสนับสนุนทางการศึกษาจากวัดก็เป็นการเกื้อกูล
แก่บุตรหลานชาวบ้านซึ่งเป็นผู้นานับารุงวัดและพระสงฆ์นั้นเอง ทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน
และกัน รวมทั้งเกิดความรู้สึกร่วมกันระหว่างวัด โรงเรียน และชุมชน

ส่วนสาเหตุที่นักเรียนมองเห็นประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาจากวัดน้อย
อาจเป็นเพราะในปัจจุบันนี้สังคมไทยได้รับอิทธิพลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศ
อื่น ๆ ที่เข้ามาสู่ประเทศไทย มากยิ่งขึ้นกว่าสมัยก่อน ทำให้นักเรียนได้รับอิทธิพลจากสิ่งเหล่านี้
ตามไปด้วย ส่วนสังคมของพระสงฆ์มีระเบียบวินัยหรือข้อกฏเกณฑ์ที่พระสงฆ์ต้องปฏิบัติ
อยู่เหมือนเดิม ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ช้ากว่าสังคมทางโลก
นักเรียนจึงมองว่าพระสงฆ์อาจไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายและการเรียนการสอนของระบบการศึกษา
ในปัจจุบัน ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของสังคมปัจจุบัน ที่สำคัญที่สุดคือ
นักเรียนเกิดมาในยุคสมัยที่การศึกษาแยกตัวออกจากวัดมากแล้ว นักเรียนจึงไม่ได้เห็น
ความสัมพันธ์ทางการศึกษาของวัดกับโรงเรียน ดังเช่นเคยปฏิบัติกันมาในสมัยก่อน
โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เข้าที่วัดตั้งโรงเรียน หรือโรงเรียนที่แยกอาณาบริเวณ
ออกจากวัดเป็นสัดส่วนหลายแห่ง ไม่ได้ทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับทางวัดเลย จะมีบ้างก็เพียง
แต่การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น นักเรียนจึงไม่เห็นความสำคัญของวัดที่มีต่อการศึกษา

3. การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียน

ผลจากการวิจัย (ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อ 5 และข้อ 6) พบว่า พระสงฆ์ ข้าราชการครู กับนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละด้านและรวมทุกด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 3 โดยที่นักเรียนมองเห็นปัญหามากที่สุดในเกือบทุกด้าน คือ ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ($\bar{X} = 11.94$) ด้านวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 14.54$) ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ($\bar{X} = 6.52$) ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{X} = 8.31$) และโดยส่วนรวมทุกด้าน ($\bar{X} = 46.50$) ยกเว้นด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน ซึ่งพระสงฆ์มองเห็นปัญหามากที่สุด ($\bar{X} = 5.69$) และพระสงฆ์มองเห็นปัญหาน้อยที่สุดในด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่ ($\bar{X} = 11.15$) ด้านวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 12.89$) ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ($\bar{X} = 6.93$) และโดยส่วนรวมทุกด้าน ($\bar{X} = 42.57$) ส่วนข้าราชการครูมองเห็นปัญหาน้อยที่สุดในด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ($\bar{X} = 5.65$) และด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน ($\bar{X} = 4.82$)

การที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนเห็นว่า วัดบางแห่งให้ความสนใจในผลประโยชน์ที่จะได้จากเอกชนมากกว่าจะสนับสนุนโรงเรียนในค่านสถานที่ ทำให้นักเรียนขาดแคลนสถานที่เรียน พักผ่อนหย่อนใจ และเล่นกีฬา ทั้งทางวัดก็ต้องพึ่งตนเองมากกว่าที่จะให้ผู้อื่นพึ่งและเห็นว่าพระสงฆ์ไม่ชำนาญวิชาการหรือวิชาชีพเหมือนครู ไม่เหมาะจะมาสอนวิชาอื่นนอกจากศาสนา แม้กระทั่งการให้ค่าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ แก่นักเรียน นักเรียนก็ไม่ไว้วางใจและไม่คุ้นเคยกับพระสงฆ์เพียงพอ รวมทั้งการเห็นพระสงฆ์บางส่วนไม่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย จึงขาดความเลื่อมใสศรัทธา และนักเรียนคิดว่าประชาชนทั่วไปก็จะไม่ศรัทธาและมองว่าทางวัดยุ่งกับเรื่องทางโลกมากเกินไป ถ้าวัดมาเกี่ยวข้องกับการศึกษาภายในโรงเรียน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่นักเรียนยอมรับคือ พวกคนมักจะไปบุกรุกชนบท เสี่ยงอีกทีก็ทะเลาะในบางครั้งก็ทำให้

ทรัพย์สินของวัดเสียดาษ นอกจากนี้นักเรียนก็เกรงว่าทางวัดจะใช้อิทธิพลก้าวทางการบริหารงานของโรงเรียน เช่น ฝากเด็กเข้าเรียนจนเกิดความไม่ยุติธรรมในการสอบคัดเลือก เป็นต้น ฝ่ายข้าราชการครูกลับมีความเชื่อมั่นว่าพระสงฆ์ยังเป็นที่เคารพยำเกรงและเป็นผู้ที่สามารถกล่อมเกล่าจิตใจของนักเรียนได้ ส่วนทางพระสงฆ์นั้นก็คิดว่านักเรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อพระสงฆ์และศาสนา อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าไปอบรมสั่งสอนนักเรียน และคิดว่าการช่วยเหลือทางค่าน้ำให้บิณฑบาตที่ภายในวัด เช่น โขสัด ศาลา ฯลฯ หรือการช่วยประชาสัมพันธ์โรงเรียน ทำให้ยากกว่า สำหรับการช่วยเหลือทางค่าน้ำทุนการศึกษาในวัดหลายแห่งที่จัดทุนการศึกษาให้นักเรียนจนเป็นประเพณีของทางวัดไปทีเดียว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่านักเรียนมีความต้องการและมองเห็นประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาอันดับสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับพระสงฆ์และข้าราชการครู สำหรับปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนกลับมองเห็นปัญหามากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังมีความรู้สึกที่ห่างไกลจากศาสนา ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และเป็นที่ยอมรับของชาวต่างประเทศที่ว่าพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองที่สุดในประเทศไทย วัดในสมัยก่อนได้รับการเปรียบเทียบกับเป็น "ศูนย์กลางของสังคม" และเป็น "ศูนย์กลางการศึกษาสมัยโบราณ" และพระสงฆ์ได้รับการยกย่องว่าเป็น "ผู้นำทางสติปัญญา" ในสมัยก่อนด้วย แม้ในปัจจุบันสถาบันพุทธศาสนาจะเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเดิมไปบ้าง แต่ผู้วิจัยก็ยังมองเห็นว่าวัดยังน่าจะมีบทบาททางการศึกษาอยู่บ้าง เพราะจุดมุ่งหมายของการศึกษานั้นมิใช่เพียงเพื่อต้องสร้างคุณภาพทางวิชาการให้แก่เด็กเท่านั้น หากยังมุ่งที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีจิตใจงามด้วยคุณภาพทางศีลธรรมควบคู่กัน คนที่มีคุณภาพทางวิชาการดี และทางศีลธรรมดีควบคู่กันไป จะเป็นคนที่มีประโยชน์แก่สังคม และสร้างสรรค์ให้สังคมเจริญก้าวหน้า ส่วนของการอบรมทางค่าน้ำจิตใจนั้นสถาบันทางศาสนาจะเป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่ได้ดีที่สุด เพราะมีหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว วัดจึงสมควรที่จะเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับ

โรงเรียนต่อไป เพื่อแก้ไขทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อศาสนาให้ดีขึ้น ซึ่งการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาของวัดนั้น ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะความคิดเห็นดังนี้

1. ควรจัดให้มีการสอนวิชาศีลธรรมในหลักสูตรการศึกษาปัจจุบัน โดยให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมกับการศึกษาในการจัดขอบข่ายเนื้อหาวิชา โดยต้องคำนึงถึงว่าจะไม่สอนโดยเน้นภาคทฤษฎีมากเกินไป ควรเป็นการศึกษาศาสนาในแง่ของการปฏิบัติและการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2. การจัดกิจกรรมทางศาสนา โดยควาร่วมมือระหว่างวัดกับโรงเรียน ไม่จำเป็นต้องจัดเฉพาะพิธีในวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น อาจจัดให้มีการแข่งขันความรู้ทางศาสนาของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจที่จะหาความรู้ทางศาสนาให้มากขึ้น หรืออาจจะให้มีการฝึกนั่งสมาธิ หรือจักษวชิรในรากอุรอน เพื่อกล่อมเกลাজิตใจนักเรียนให้ดีขึ้น

3. การที่จะให้พระสงฆ์ที่มีความรู้มาสอนนักเรียนในวิชาศีลธรรม วิชาการอื่น ๆ และวิชาชีพ ควรให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสศึกษาเทคนิคการให้การศึกษาด้วย

4. กิจกรรมในหลักสูตรบางวิชา เช่น วิชาเกษตรกรรม ทางโรงเรียนอาจให้นักเรียนปลูกต้นไม้ในบริเวณวัดให้สวยงาม หรือให้นักเรียนทำความสะอาดบริเวณวัด เป็นการพัฒนาวัดและฝึกให้นักเรียนรู้จักการเป็นผู้ให้บ้าง มีช่อกอยรับผลประโยชน์จากทางวัดเพียงฝ่ายเดียว

5. การช่วยสนับสนุนทางการศึกษาที่นอกเหนือจากเรื่องทางศาสนา เช่น การให้ทุนการศึกษา การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษา ฯลฯ ควรจะเป็นไปตามความพร้อมของวัดมากกว่า ทางโรงเรียนไม่ควรเรียกร้องมากเกินไป ควรจะมีการปรึกษาหารือกับทางวัดให้รอบคอบเพื่อป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้น

6. การร่วมมือกันทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัดนั้น ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์และบทบาทที่ชัดเจนของแต่ละฝ่าย เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งกันจนทำให้ความร่วมมือกันทางการศึกษาต้องหยุดชะงักไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพราะเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตวัดทั้งสิ้น
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับโรงเรียนในชนบท ซึ่งน่าจะมีบทบาทที่ชัดเจนกว่าโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ในการร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาและพัฒนาชุมชน
3. ควรมีการศึกษาโรงเรียนเด็กก่อนวัยเรียนที่วัดหลายแห่งได้จัดตั้งขึ้น โดยศึกษาเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ประโยชน์ที่มีต่อชุมชน แนวทางและปัญหาการบริหารโรงเรียน
4. ควรมีการศึกษาและติดตามผลนักเรียนที่บวชเณรในภาคฤดูร้อน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนและวัดร่วมกันจัดขึ้นว่า หลังจากบวชเณรแล้วนักเรียนมีระเบียบวินัย สมาธิ และจริยธรรมดีขึ้นกว่าเดิมอย่างไร
5. ควรมีการศึกษานักเรียนที่เรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ว่า มีจริยธรรมและมีทัศนคติต่อศาสนาแตกต่างกับนักเรียนที่ไปได้เรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์เพียงใด
6. ควรมีการศึกษานักเรียนทั่ว ๆ ไปในเรื่องต่อไปนี้
 - 6.1 ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อพระสงฆ์
 - 6.2 ความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อบุคลิกภาพของพระสงฆ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การศาสนา, กรม กองจริยศึกษา เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง
พระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย เนื่องในโอกาสฉลองปีการศึกษา
ระหว่างชาติ 2513 ณ หอประชุมหอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี พระนคร
24 - 26 สิงหาคม 2513 ม.ป.ท., 161 หน้า

คู่มือนักเรียนโรงเรียนพุทธรังสฤษดิ์ปิณฑุ ประจําปี 2524 โรงพิมพ์วิจิตรทัศนกร
2525, 1 เล่ม

ชัยอนันต์ สมุทวาณิช ศึกษากับพัฒนาการของสังคมไทย นำอักษรการพิมพ์
2519, 144 หน้า

"ทัศนคติที่ครูควรมีและวิธีปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน" สรุปรายงานการประชุม
หัวหน้าหมวดสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง 4 - 6 มิถุนายน
2523, 1 เล่ม (หน้าไม่ติดต่อกัน) อักสาเนา

ที่ระลึกเปิดป้ายตึกสุทธาวาสและฉลองอายุครบ 6 รอบของพระราชวิสุทธิโมลี
เจ้าอาวาสวัดหัวลำโพง โรงพิมพ์ประยูรวงศ์ 2522, 236 หน้า

ที่ระลึกพิธีเปิดอาคารเรียน "ปัสสนาก 3" โรงเรียนพุทธจักรวิทยา 2524,
1 เล่ม อักสาเนา

นิภา พงศ์วิรัตน์ การศึกษามัธยมศึกษาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในโรงเรียน
มัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง ปริณิฎาณิพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 60 หน้า อักสาเนา

เนตร เขมะโยธิน "ปัญหาการศึกษากับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร"
วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ หน้า 2 3 : 6 มกราคม 2512

บทนำวิทยาสาร "ความสำคัญของจริยศึกษา" วิทยาสาร 33 . 5 กันยายน
2513

บุษมา ทาพระจันทร์ (นามแฝง) "รุมทางวิทยา" ไทยรัฐ 25 ธันวาคม 2525,
หน้า 8

ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507 พิมพ์เป็นที่ระลึกในวันครบรอบ

เจ็ดสิบสองปีของกระทรวงศึกษาธิการ 1 เมษายน 2507, 1133 หน้า
 ปาลเลกั้ว, สังฆราช เล่าเรื่องกรุงสยาม แปลโดย สันต์ ท.โกมลบุตร
 สำนักพิมพ์ก้าวหน้า 2506, 555 หน้า

พระเชตุพนวิมลมังคลาราม, วัด ประกาศเรื่อง 'กองทุนสมเด็จพระสังฆราช 17'
 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2524

พระวิสุทธาธิป (ไสว วิฑูโร) วัดไตรมิตรวิทยาราม พระสงฆ์ วัด คณะสงฆ์
กับสังคมไทย โรงพิมพ์ดำรงธรรม 2525, 124 หน้า

พาสณา กิจดวาร์ บทบาทของคณะสงฆ์ในเรื่องการศึกษา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524,
 250 หน้า อัดसानา

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ บันทึกการสัมมนาเรื่องพุทธศาสนา
กับสังคมไทยปัจจุบัน ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิพร 2513, 337 หน้า

ล้วน ลายยศ และอังคณา สายยง หลักการวิจัยทางการศึกษา ทีวีกิจการพิมพ์
 2524, 286 หน้า

ลาอุแบร์ จดหมายเทศาลาอุแบร์ ฉบับสมบูรณ์ แปลโดย สันต์ ท.โกมลบุตร
 สำนักพิมพ์ก้าวหน้า 2510, 2 เล่ม

วันทนา เลิศสินไทย นโยบายการวัดการศึกษาและการขยายการศึกษาภาคบังคับ
ของประเทศไทย พ.ศ. 2503 - 2520 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 กรีนกรีนทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 318 หน้า อัดसानา

วชิชัย มูลศิลป์ การปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ 5 โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์
 แห่งประเทศไทย 2516, 240 หน้า

เศธ. ปรับหลักสูตรเน้นพุทธศาสนา" ไทยรัฐ 15 ธันวาคม 2525, หน้า 3, 2
 ศาสนา, กรม รายงานการศาสนา ประจำปี 2523 โรงพิมพ์การศาสนา
 2523, 330 หน้า

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ คู่มือปฏิบัติงานแนะแนว โรงพิมพ์อักษรไทย,
2522, 423 หน้า

สภาการศึกษาหมากมูกุราชวิทยาลัย ประมวลพระราชบัญญัติพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เรื่องการศึกษา โรงพิมพ์หมากมูกุราชวิทยาลัย
2514, 634 หน้า

สมภพ กาญจนกุล "ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัด" สามก่อดังสร้างสรรค์
เพื่อส่งเสริมเยาวชนไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์ประยูรวงศ์ 2517, 1 เล่ม
(หน้าไม้ติดต่อกัน)

สุภัทร บริบูรณ์ "ก่อนที่จะทุกอย่างจะสายเกินไป" มุขิตานุสรณ์ วชิรวิทย์การพิมพ์
2522, 40 หน้า

เสาวลักษณ์ ขานิล บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านวังไผ่และ
หมู่บ้านอุตะเกา จังหวัดชัยนาท วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 192 หน้า อักสำเนา

หนังสือที่ระลึกพิธีเปิด "ศูนย์ส่งเสริมธรรมะปฏิบัติ" และเปิดพระเนตรพระประธาน
โรงเรียนบางกะปิ 13 เมษายน 2524 เอราวันการพิมพ์ 2524, 28 หน้า

อนันต์ ศรีโสภะ สถิติเบื้องต้น ไทยวัฒนาพานิช 2521, 396 หน้า

อนันต์ สุวรรณมณี สภาพการจัดบริการแนะแนวและบทบาทของครูแนะแนวในทัศนะ
ของครูและนักเรียนโรงเรียนมัธยมแบบประสม ภาคใต้ วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 97 หน้า อักสำเนา

อนุমানราชชน, พระยา ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน โดย เสรีรักษ์โกเศศ (นามแฝง)
ราชบัณฑิตยสถาน 2510, 174 หน้า

อมรคุณารักษ์, จมื่น การศึกษาของชาติ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2513,
2 เล่ม 305 หน้า

อังคณา สายยศ วิธีการวิจัยทางการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 265 หน้า

อุทิศ จีนิพนธ์สกุล เกรษฏกิจวัตรในกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2325 - 2453)

วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 309 หน้า อัดสำเนา
 อภิธาน (นามแฝง) "โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง" ครูณสาร 2 : 81 - 49
 มกราคม 2509

เอกสารเรื่องจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

คณะกรรมการจัดงานฉลองวันเฉลิมฉลองราชสมภพ 100 ปี ในพระบาท
 สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 1 ตุลาคม 2511, 283 หน้า

Winer, B.J. Statistical Principles in Experimental Design. 2nd.ed., New York, McGraw-Hill, 1971.
 907 p.

ភាគដេញ

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา
ที่จัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน
ในท้องที่การศึกษา ๑ เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

ที่ ทบ ๑๐๐๓/๒๗๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์

นอัตราร เจ้าอาวาสวัด

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาววิริยา ภริยาภิเษก เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ ๓ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นิสิตผู้ต้องการมาฝึกสอนเพื่อขอความสะดวกในการฝึกสอนวิชา เพื่อทำปริญญาโท
เรื่อง การศึกษาความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่รักให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียนในท้องถิ่นการศึกษา
เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รองศาสตราจารย์สุเทพสิงสมจิตต์	ศรีชัยรัตน์	ประธาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวงรัตน	ทวีรัตน์	กรรมการ

ซึ่งนิสิตได้ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอบความร่วมมือให้เจ้าอาวาส จำนวน ๑ รูป และ
พระสงฆ์ ๑ รูป ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๒๖
เพื่อเป็นข้อมูลในการทำปริญญาโท

บัณฑิตวิทยาลัยจะรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูง ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่าน
จะโปรดให้แก่นิสิตผู้

ขอแสดงความนับถือความเคารพ

๙๙ ๙๙ (

(ศาสตราจารย์กานดา ๗ ถาวร)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๓๔๔๔๔๔

ที่ ทม ๑๐๐๙/๐๖๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน อาจารย์โทดหรือผู้อำนวยการโรงเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาววิริยา ศิริวิทยเจริญ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ ๓ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นิสิตนี้ต้องการมาติดต่อเพื่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง การศึกษาความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดโพธิ์แก้ว
โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียนในท้องที่การศึกษา ฯ

เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รองศาสตราจารย์ทุกหญิงสมจิตต์ ศรีชัยวัชรินทร์ ประธาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวงรัตน ทวีรัตน์ กรรมการ

สิ่งที่ผิดใจขอความอนุเคราะห์ คือ ขอความร่วมมือให้ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๓ คน

ครูผู้สอน คน และนักเรียนระดับชั้นสูงสุดของโรงเรียน จำนวน ๑๐ คน คอบแบบสอบถาม

ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๖๖ เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยจะรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูง ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่าน
จะโปรดให้แก่อิสิตผู้ดี

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์กานดา ณ กลาง)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐๔๔๔๔๔๔

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

14 กรกฎาคม 2526

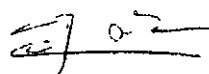
เรื่อง ขอความกรุณาในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้ที่ได้รับแบบสอบถามทุกท่าน

ดิฉัน นางสาววิริยา ศิริวิทย์เจริญ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ให้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษากวามต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร" ซึ่งท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนสำคัญ ในการให้ข้อมูลที่ช่วยให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนทางพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือจากวัด

ดิฉันจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมกับจดหมายฉบับนี้ แล้วส่งคืนให้แก่ผู้แจกแบบสอบถามด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง อนึ่ง คากอบของท่านที่ตรงกับความเป็นจริงจะมีคุณค่าต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก ข้อมูลที่ได้จากท่านจะถือเป็นความลับ ผู้วิจัยจะรายงานผลการวิจัยเป็นส่วนรวม และขอรับรองว่าจะไม่เป็นผลเสียหายต่อท่านแต่ประการใด

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

นางสาววิริยา ศิริวิทย์เจริญ

แบบสอบถามความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่
โรงเรียนมัธยมศึกษา จากทัศนะของพระสงฆ์ ข้าราชการครู และนักเรียน
ในท้องที่การศึกษา 1 เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามทั้งหมดแบ่งเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน
มัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 4 ปัญหาของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการตอบคำถาม ให้ท่านอ่านคำถามแต่ละตอนให้เข้าใจและตอบคำถามคิดต่อกัน
ไปจนจบ

ตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ท่านขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน
ช่อง ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ท่านมีสถานภาพเป็น.....

☐ เจ้าอาวาสวัด

☐ พระภิกษุ (ยกเว้นเจ้าอาวาสวัด)

☐ ผู้บริหารโรงเรียน (ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือ
อาจารย์ใหญ่และหัวหน้าหมวด)

☐ ครูผู้สอน

☐ นักเรียนระดับชั้นสูงสุดของโรงเรียน

2. ในกรณีที่ท่านเป็นพระสงฆ์ ท่านจำพรรษา
อยู่ในวัดใด

- ☐ วัดบวรนิเวศ
- ☐ วัดสังเวชวิศยาราม
- ☐ วัดราชบพิธ
- ☐ วัดราชบูรณราชวรวิหาร
- ☐ วัดมกุฏกษัตริยาราม
- ☐ วัดเทพศิรินทราวาส
- ☐ วัดสระเกษ
- ☐ วัดไตรมิตรวิทยาราม
- ☐ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
- ☐ วัดราชาธิวาส
- ☐ วัดน้อยนพคุณ
- ☐ วัดเวตวันธรรมาวาส
- ☐ วัดทองสุทธาราม

3. ในกรณีที่ท่านเป็นข้าราชการครูหรือนักเรียนท่านอยู่ในโรงเรียนใด

- ☐ โรงเรียนวัดบวรนิเวศ
- ☐ โรงเรียนวัดสังเวช
- ☐ โรงเรียนวัดราชบพิธ
- ☐ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
- ☐ โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริย์
- ☐ โรงเรียนเทพศิรินทร์
- ☐ โรงเรียนวัดสระเกษ
- ☐ โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย
- ☐ โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร
- ☐ โรงเรียนวัดราชาธิวาส
- ☐ โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ
- ☐ โรงเรียนศีลาจารพิพัฒน์
- ☐ โรงเรียนสุวรรณสุทธาราม

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา
 านมีความต้องการให้วัดช่วยเหลือโรงเรียนมัธยมศึกษา ในแต่ละด้านต่อไปนี้
 เพียงใด โปรดหาเครื่องหมาย / ลงในช่องขวามือ

	ต้องการ มาก	ต้องการ น้อย	ไม่ ต้องการ
ก. <u>ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>			
1. ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้งของ โรงเรียน _____			
2. ต้องการให้วัดอนุญาตให้ใช้สนามของวัดเป็นสนามกีฬา ของนักเรียน _____			
3. ต้องการให้วัดบริเวณบางส่วนของวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ของนักเรียน _____			
4. ต้องการให้ใช้สถานที่ภายในวัด เช่น ศาลา โบสถ์ ฯลฯ เป็นที่ทำการอบรมจริยธรรมแก่นักเรียน _____			
5. ต้องการให้ใช้สถานที่ของวัดเป็นที่จัดกิจกรรมทาง ศาสนาของนักเรียน _____			
6. ต้องการให้วัดมีส่วนช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณ ที่จะก่อสร้างอาคารสถานที่เพื่อการศึกษา _____			
7. ต้องการให้วัดได้มีส่วนสนับสนุนในการจัดหา งบประมาณ สำหรับครุภัณฑ์ของโรงเรียน เช่น พิมพ์ดีด โต๊ะเรียน ฯลฯ _____			

	ต้องการ มาก	ต้องการ น้อย	ไม่ ต้องการ
ข. <u>ด้านวิชาการและวิชาชีพ</u>			
1. ต้องการให้วัดจักพระสงฆ์มาช่วยสอนวิชาการ บางรายวิชาที่ตนคิด _____			
2. ต้องการให้พระสงฆ์มาช่วยสอนวิชาจริยศึกษา _____			
3. ต้องการให้พระสงฆ์มาช่วยสอนวิชาที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา _____			
4. ต้องการให้พระสงฆ์มาช่วยสอนวิชาชีพที่มีความถนัดอยู่ _____			
5. ต้องการนิมนต์พระสงฆ์เป็นวิทยากรให้การอบรมทาง วิชาการหรือวิชาชีพในบางครั้ง _____			
6. ต้องการนิมนต์พระสงฆ์มาช่วยชี้แจงให้ความรู้ในการ ปฏิบัติตนในการ เล่าเรียนหนังสือ _____			
7. ต้องการให้ทางวัดช่วยเหลือในการจัดอุปกรณ์ การเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา _____			
8. ต้องการให้วัดสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์การเรียน วิชาชีพต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องมือทาง การเกษตร ฯลฯ _____			
ค. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา</u>			
1. ต้องการความร่วมมือจากวัดในการจัดทุนการศึกษา ให้แก่เด็กเรียนที่ขาดแคลนและต้องการความช่วยเหลือ หรือนักเรียนที่เรียนดี _____			

	ต้องการ มาก	ต้องการ น้อย	ไม่ ต้องการ
2. ต้องการให้วัดจักรวาลให้แก่นักเรียนที่เรียนดี _____			
3. ต้องการความร่วมมือจากวัดในการจัดอุปกรณ์การเรียน ให้แก่นักเรียนบ้าง เช่น เครื่องเขียน เสื้อผ้า หนังสือแบบเรียน ฯลฯ _____			
4. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยเหลือนักเรียนที่มีภูมิลาเนา อยู่ทางจังหวัดและที่มีความจำเป็นต้องการอุปการะ ให้ได้พักพิงกับพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือ _____			
5. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตของนักเรียน _____			
6. ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยแนะนำแนวทางในการใช้ หลักธรรม เพื่อแก้ไขปัญหิต่าง ๆ แก่นักเรียน _____			
ง. <u>ด้านการร่วมกิจกรรมโรงเรียนและการอบรมนักเรียน</u>			
1. ต้องการให้วัดร่วมกับทางโรงเรียนจัดกิจกรรมทาง ศาสนาให้แก่นักเรียน เช่น กิจกรรมในวันสำคัญทาง พุทธศาสนา เป็นต้น _____			
2. ต้องการให้วัดอุปถัมภ์กิจกรรมเกี่ยวกับการอบรมนักเรียน ในเรื่องต่าง ๆ _____			
3. ต้องการให้วัดช่วยเหลือในการยืมอุปกรณ์ที่วัดมีอยู่ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน _____			
4. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นวิทยากรในการอบรมศีลธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน _____			

	ต้องการ มาก	ต้องการ น้อย	ไม่ ต้องการ
5. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นผู้ตอบปัญหานักเรียนเกี่ยวกับ เรื่องศาสนา _____			
จ. <u>ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน</u>			
1. ต้องการให้วัดมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าใจ นโยบายของโรงเรียน _____			
2. ต้องการให้วัดชี้แจงให้ชุมชนเห็นประโยชน์ของการ ช่วยเหลือทางการศึกษา _____			
3. ต้องการให้วัดเชิญชวนให้ชุมชนมาร่วมกิจกรรมทาง ศาสนาที่โรงเรียนและวัดร่วมกันจัดขึ้น _____			
4. ต้องการให้วัดเชิญชวนให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างหรือซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียน _____			
5. ต้องการให้วัดเชิญชวนให้ชุมชนจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษา _____			
6. ต้องการให้วัดเป็นผู้นำชุมชนในการจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อการศึกษาของนักเรียนที่ยากจนหรือเรียนดี _____			

ตอนที่ 3 ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา
ท่านมีความคิดว่าการที่วัดให้การสนับสนุนทางการศึกษาแก่โรงเรียนมัธยมศึกษา
ในแต่ละด้าน จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อไปนี้เพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย✓
ลงในช่องขวามือ

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
ก. <u>งานครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>				
1. การตั้งโรงเรียนในบริเวณวัด ทำให้ ประหยัดงบประมาณในการซื้อหรือเช่า ที่ดินได้มาก				
2. การใช้สถานที่วัดเรียนหรือเล่นกีฬา เป็นการใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์ทาง การศึกษาแก่เยาวชนในชุมชน	✓			
3. การใช้บริเวณภายในวัดทำกิจกรรมทาง ศาสนาหรือทำการอบรม รวมทั้งเป็นที่ พักผ่อนของนักเรียนนั้น บรรเทาภาระที่สงบ ของวัดจะช่วยให้นักเรียนมีจิตใจอ่อนโยนขึ้น				
4. การที่วัดช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณทาง การศึกษาจะพัฒนาการศึกษาได้รวดเร็วและ มีประสิทธิภาพ ดีกว่าการรอตงบประมาณ ของรัฐ				
5. การที่วัดช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณ พัฒนาการศึกษาในชุมชน นับเป็นการ ตอบแทนชาวบ้านที่มีส่วนทำนุบำรุงวัด				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
ข. <u>ด้านวิชาการและวิชาชีพ</u>				
1. การให้พระสงฆ์มาช่วยสอนวิชาการหรือ วิชาชีพบางวิชาจะช่วยให้นักศึกษาในการสอน เพียงพอกับความต้องการ รวมทั้งประหยัด ค่าใช้จ่ายในการจ้างครูอีกด้วย				
2. นักเรียนจะเกิดทัศนคติที่ดีและเลื่อมใสใน ความเสียสละในการมาช่วยสอนของ พระสงฆ์				
3. การสอนจริยธรรมและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ พระพุทธศาสนา ทำให้พระสงฆ์ได้มีโอกาส เผยแผ่ศาสนาทางหนึ่ง				
4. การให้พระสงฆ์มาช่วยสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนา จะทำให้นักเรียนมีความมั่นใจใน ความรู้เกี่ยวกับศาสนามากยิ่งขึ้นกว่าครูที่ เป็นฆราวาสสอนเอง				
5. วัด เป็นแหล่งอุปกรณ์ที่ดีที่สุดของการเรียน เรื่องพระพุทธศาสนา				
6. การช่วยอุปถัมภ์ในเรื่องอุปกรณ์การเรียน วิชาชีพของวัดจะช่วยให้พัฒนาการเรียน วิชาชีพได้กว้างขวางขึ้น				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
ก. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้คำปรึกษา</u>				
1. นักเรียนที่ยากจนหรือเรียนค้ เมื่อได้รับทุนการศึกษาและรางวัลจากวัด จะมีทัศนคติที่ดีต่อวัดติดตัวไปเป็นพื้นฐานทางจิตใจในค่านาคี				
2. นักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษาและสวัสดิการย่อมจะมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น				
3. นักเรียนที่เป็นศิษย์วัดได้พระสงฆ์เป็นผู้อบรมและความคุม มีแนวโน้มเป็นคนดีและมีความประพฤคคี				
4. นักเรียนได้พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจที่ดีเมื่อเกิดปัญหาชีวิต				
5. นักเรียนมีความเชื่อถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของพระสงฆ์มากกว่าฆราวาสด้วยกัน				
6. การสอนเกี่ยวกับหลักธรรมะจากพระสงฆ์จะทำให้ให้นักเรียนได้แนวทางในการการงชีวิตที่ถูกถ้องและตรงต่อความเป็นจริงของชีวิต				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
ง. <u>กานการรวมกิจกรรมโรงเรียน</u> <u>และการอบรมนักเรียน</u>				
1. การจัดกิจกรรมทางศาสนาของวัดและ โรงเรียน ทำให้นักเรียนได้ใกล้ชิด พระสงฆ์และวัด นักเรียนจะเข้าถึง กิจกรรมทางศาสนาได้ดียิ่งขึ้น				
2. ความช่วยเหลือจากทางวัดทำให้ทาง โรงเรียนจัดกิจกรรมได้คล่องตัวขึ้น				
3. ความร่วมมือระหว่างวัดกับโรงเรียนใน การอบรมนักเรียน เป็นการพัฒนาคุณภาพ ทางจริยธรรมของเยาวชนในชาติ				
4. พระสงฆ์เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้มีศีลธรรม จริยธรรม จึงเหมาะสมที่จะเป็นผู้อบรม นักเรียน				
5. พระสงฆ์ได้มีโอกาสทำหน้าที่ของท่านในการ สั่งสอนเยาวชนให้ปฏิบัติในทางที่ชอบ				
6. การที่นักเรียนมีโอกาสพบกับพระสงฆ์ ทำให้สามารถถามปัญหาทางศาสนาและ มีความเข้าใจเรื่องศาสนาได้ถูกต้อง				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
จ. <u>ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียน กับชุมชน</u>				
1. วัดเป็นที่รู้จักและเป็นที่เคารพของคนทั่วไป จึงสามารถเป็นตัวแทนที่ดีในการประชา- สัมพันธ์นโยบายของโรงเรียนให้แก่ชุมชน				
2. เมื่อวัดเป็นผู้ริเริ่มให้จัดตั้งมูลนิธิเพื่อ การศึกษาหรือชักชวนให้บริจาคเงินแก่ โรงเรียน คนทั่วไปมักจะเต็มใจและไม่ ปฏิเสธ เพราะคนไทยนิยมการทำบุญกับ พระสงฆ์				
3. ชุมชนและโรงเรียนได้ร่วมมือกันพัฒนาการ ศึกษาของชาติโดยมีวัดเป็นสื่อกลาง				
4. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนและวัดจัดขึ้น ทำให้มีความ สัมพันธ์อันดีระหว่างกัน				
5. เมื่อโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์อันดี ต่อกัน โรงเรียนจะจัดการศึกษาได้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน				
6. โรงเรียนจะมีสภาพเป็นโรงเรียนของ ชุมชน สอดคล้องกับนโยบายการจัด การศึกษาในปัจจุบัน				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
7. คนในชุมชนจะเห็นว่าวัดมีประโยชน์ ต่อสังคมเพราะเข้าไปช่วยการศึกษา ในโรงเรียน จึงเกิดความเลื่อมใส และช่วยทนบำรุงวัดมากขึ้น				
8. โรงเรียนและวัดจะมีความสัมพันธ์กันมาก ขึ้นจากการที่มีโอกาสประสานงานกัน				

ตอนที่ 4 ปัญหาของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ท่านคิดว่า การที่วัดให้การสนับสนุนทางการศึกษาแก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละด้าน มีปัญหาต่อไปนี้เพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
ก. <u>ด้านครุภัณฑ์อาคารสถานที่</u>				
1. การให้สถานที่แก่โรงเรียน ทำให้วัดขาดผลประโยชน์ที่พึงได้จากสถานที่เหล่านั้น _____				
2. การให้นักเรียนไปเล่นกีฬาหรือพักผ่อนหย่อนใจในบริเวณวัดอาจทำให้เกิดเสียงอึกที่ก่อกวนความสงบของวัด _____				
3. การให้นักเรียนไปเล่นกีฬาหรือพักผ่อนหย่อนใจในบริเวณวัดอาจทำให้ทรัพย์สินสิ่งของของวัดเสียหาย _____				
4. เงินของวัดควรใช้เพื่อการทำนุบำรุงวัดและใช้จ่ายในกิจการของวัด ไม่ควรนำมาใช้ทำนุบำรุงโรงเรียน _____				
5. วัดไม่มีงบประมาณพอที่จะช่วยเหลือในเรื่องการก่อสร้างและจัดซื้อครุภัณฑ์ของโรงเรียน _____				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
ข. <u>ด้านวิชาการและวิชาชีพ</u>				
1. พระสงฆ์บางรูปไม่มีความรู้ทางวิชาการ พอที่จะสอนนักเรียน				
2. พระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางเทคนิคการสอน และจิตวิทยาการ เรียนรู้เหมือนครู ไปส่งารดสอนให้ไ้ได้ผลสมบูรณ์				
3. พระสงฆ์มีกิจทางพระจะต้องกระทำให้ แก่ตนเองและวัด ไม่มีเวลาที่จะมาสอนได้				
4. หลักสูตรปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้พระสงฆ์ ได้สอนเรื่องทางพระพุทธศาสนา เพราะ ไม่มีวิชาศีลธรรมเป็นเฉพาะ เช่น ในหลักสูตรเดิม				
5. นักเรียนต้องการคำแนะนำด้านวิชาการ และวิชาชีพจากครูมากกว่าพระสงฆ์ เพราะ เห็นว่าเป็นเรื่องทางโลกไม่ใช่ทางธรรม				
6. พระสงฆ์มีข้อจำกัดที่สอนได้แก่นักเรียนชาย ไม่เหมาะที่จะสอนนักเรียนหญิง				
ค. <u>ด้านการให้สวัสดิการและให้ค่าปรักษา</u>				
1. วัดไม่สามารถให้นักเรียนมาพักอาศัยได้ โดยสะดวก เพราะปัจจุบันมีปัญหาดักขโมย ทรัพย์สินและกาสนสมบัติมาก				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
2. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ต้องการปรึกษา ปัญหาชีวิตกับพระสงฆ์ เพราะมีทัศนะ ว่าพระสงฆ์มีความคิดคร่ำครึโบราณ				
3. พระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาวัยรุ่น จึงไม่สามารถให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ แก่นักเรียนได้เหมาะสม				
ง. <u>ค่านการร่วมกิจกรรมโรงเรียน</u> <u>และการอบรมนักเรียน</u>				
1. นักเรียนมักคิดว่ากิจกรรมทางศาสนา เป็นเรื่องงมงายไร้เหตุผล ไม่ต้องการ เข้าร่วมกิจกรรม				
2. นักเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบันคิดว่าพระสงฆ์ เป็นผู้คอยทางสติปัญญา จึงไม่เชื่อฟัง คาอบรมสั่งสอน				
3. นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเลื่อมใส ในสถาบันสงฆ์ มักคิดว่าพระสงฆ์ เป็นผู้ที่หมดช่องทางที่จะประกอบอาชีพ และเป็นกาฝากสังคม				

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย
จ. <u>ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่าง</u> <u>โรงเรียนกับชุมชน</u>				
1. วัดไม่เข้าใจนโยบายการศึกษาของ โรงเรียนดีพอที่จะเป็นตัวแทนในการ ประชาสัมพันธ์นโยบายโรงเรียนได้				
2. วัดไม่เห็นประโยชน์ของการที่จะให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน				
3. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความศรัทธาใน สถานวัด จะทำให้การประชาสัมพันธ์ โรงเรียนได้ผลน้อย				
4. การเข้าร่วมในการจัดการศึกษา ภายในโรงเรียน ทำให้วัดและชุมชนมี อิทธิพลต่อการบริหารภายในโรงเรียน มากเกินไป				

ตอนที่ 5 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องต่อไปนี้ โปรดอธิบาย

1. ความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา

3. ปัญหาของการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา

ภาคผนวก ข

คำอธิบายจําแนกรายชื่อของแบบสอบถาม

ตาราง 46 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามความต้องการ ประโยชน์
และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่วิทยาลัยศึกษา

ความต้องการ				ประโยชน์				ปัญหา			
ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t
	ด้าน ก	2	10.80		ด้าน ก	6	4.65		ด้าน ก	2	5.09
1	4.16	3	5.69	1	3.97		ด้าน ง	1	8.93	3	8.84
2	4.11	4	2.92	2	3.09	1	6.34	2	2.11		ด้าน จ
3	3.06	5	6.40	3	4.62	2	6.60	3	2.88	1	7.47
4	2.32	6	4.44	4	3.36	3	5.66	4	5.99	2	7.72
5	2.14		ด้าน ง	5	4.24	4	2.91	5	5.26	3	6.26
6	8.30	1	2.81		ด้าน จ	5	3.51		ด้าน ข	4	8.52
7	9.00	2	7.20	1	2.17	6	4.21	1	2.15		
	ด้าน ข	3	6.79	2	3.95		ด้าน จ	2	3.98	หมายเหตุ ด้าน ก คือด้านครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ด้าน ข คือด้านวิชาการ และวิชาชีพ ด้าน ค คือด้านการให้ สวัสดิการและให้ค่าปรึกษา ด้าน ง คือด้านการรวม กิจกรรมโรงเรียนและ การอบรมนักเรียน ด้าน จ คือด้านการเป็น สื่อกลางระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	
1	5.60	4	4.57	3	5.93	1	6.85	3	3.27		
2	5.27	5	4.82	4	4.78	2	4.42	4	3.38		
3	4.58		ด้าน จ	5	5.05	3	5.62	5	6.42		
4	7.64	1	11.52	6	4.65	4	5.77	6	5.48		
5	4.58	2	9.21		ด้าน ค	5	7.68		ด้าน ค		
6	3.71	3	5.42	1	3.54	6	5.47	1	3.07		
7	7.29	4	12.65	2	3.39	7	7.08	2	4.21		
8	7.70	5	11.30	3	3.53	8	5.39	3	6.64		
	ด้าน ค	6	6.52	4	3.35				ด้าน ง		
1	6.79			5	2.79			1	4.29		

ภาคผนวก ค

ความคึกเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการ ประโยชน์ และปัญหา
การสนับสนุนทางการศึกษา ของพระสงฆ์ ข้าราชการ การครู และนักเรียน

ข้อมูลเพิ่มเติมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ประโยชน์ และปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้ไว้ในแบบสอบถามตอนที่ 5 อันเป็นแบบสอบถามปลายเปิดนั้น รวบรวมได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์

1. เจ้าอาวาส มีความคิดเห็นดังนี้

1.1 ความต้องการที่จะสนับสนุนทางการศึกษา

1.1.1 ต้องการให้เด็กมีสถานศึกษาโดยทั่วถึงกัน

1.1.2 ต้องการจัดทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลน แต่เรียนดีและ

ประพฤติดี

1.1.3 ต้องการให้เด็กทั่ว ๆ ไป เข้าใจและเลื่อมใสศรัทธาใน

พระพุทธศาสนา

1.1.4 ต้องการให้เด็กทั่วไปเป็นพลเมืองดีของชาติ และได้มีศีลธรรม

จรรยาดียิ่งขึ้น

1.2 ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา

1.2.1 นักเรียนได้ใกล้ชิดพระสงฆ์ และได้รับอุปการะของศาสนา

1.2.2 นักเรียนจะเข้าใจหลักเกณฑ์การปฏิบัติทางพุทธศาสนาได้ดียิ่งขึ้น

1.2.3 นักเรียนจะเกิดทัศนคติที่ดีและเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา

1.2.4 ทางวัดสามารถฝากเด็กเข้าโรงเรียนได้

1.3 ปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา

1.3.1 การช่วยสนับสนุนทางด้านสถานที่ไม่มีปัญหา แต่ด้านการเงิน

คงจะไม่สะดวกนัก เพราะวัดเองก็มีรายจ่ายมากเหมือนกัน

1.3.2 วัดกุและสถานที่ของวัดต่าง ๆ อาจจะชำรุดลงได้บ้าง ถ้าให้

นักเรียนเข้าไปเล่นหรือพักผ่อน

1.3.3 นักเรียนที่เข้าไปในวัดอาจหาเวลาความเงียบสงบ แ่คงได้ผล
ต่อการพัฒนาจิตใจนักเรียน

1.3.4 โรงเรียนให้ความร่วมมือกับทางวัดน้อยเกินไป คือไม่ยินดี
ให้วัดเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการอะไรเลย นอกจากมีงานหาบุญกัมนันต์พระสงฆ์

1.3.5 ประชาชนผู้ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา อาจจะไม่พอใจที่วัด
ต้องนามีบทบาทต่อโรงเรียน

2. พระภิกษุภายในวัด มีความคิดเห็นดังนี้

2.1 ความต้องการที่จะสนับสนุนทางการศึกษา

2.1.1 ให้วัดเป็นที่ตั้งโรงเรียนและพักผ่อนหย่อนใจของนักเรียน

2.1.2 ให้วัดจัดหาสถานที่ให้โรงเรียนอย่างเป็นทางการเป็นสัดส่วน แยกจาก
บริเวณวัด เพื่อให้โรงเรียนมีสัดส่วนเป็นของตัวเอง นักเรียนก็จะได้มีสนามเด็กเล่นอันเหมาะสม
โดยไม่รบกวนพระสงฆ์ เพราะสมณะย่อมต้องการความเงียบสงบ ศิลปสถานในวัดก็จะได้
ไม่ชำรุดเสียหาย อาจจะใช้เนื้อที่บางส่วนที่ห่างไกลจากหมู่สงฆ์พอสมควร เป็นสนามกีฬาเฉพาะ

2.1.3 วัดควรให้สถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่พอสมควรแก่ขอบเขต
โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมทางศาสนา วัดน่าจะเป็นสถานที่อบรมหรือชุมนุมของนักเรียน
ในวันสำคัญทางศาสนา

2.1.4 วัดควรอนุญาตให้สร้างโรงเรียนในที่ของวัดที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์

2.1.5 การช่วยสอนนักเรียนนั้น ควรให้พระสงฆ์สอนเกี่ยวกับศาสนา
และภาษาซึ่งจะมีส่วนส่งเสริมการเรียนศาสนา วิชาการหรือวิชาชีพอื่น ๆ อันเป็นวิชาทางโลก
ควรให้ฆราวาสเป็นผู้สอน นอกเสียจากว่าขาดแคลนครูในวิชานั้นจริง ๆ อาจใช้พระสงฆ์ที่มี
ความชำนาญเฉพาะได้ แต่ควรคำนึงถึงว่าพระสงฆ์เป็นผู้ไม่มีอาชีพ ความชำนาญด้านวิชาชีพ
จะสู้ฆราวาสสอนเองไม่ได้

2.1.6 การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนที่มาจากต่างจังหวัดหรือที่ยากจน
ควรให้มีผู้ปกครองมาฝากเป็นหลักฐาน รับรองความประพฤติเด็ก

2.1 7 ต้องการช่วยให้นักเรียนที่ปากจนมีโอกาสศึกษาได้เท่าเทียม

คนจน

2 1 8 วัดควรจัดเป็นกองทุนหรือมูลนิธิ เพื่อหาเงินมาช่วยซื้อหาอุปกรณ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเขียน เสื้อผ้า หนังสือแบบเรียน หรือเพื่อเป็นกองทุนของผู้เรียนที่มีความตั้งใจ

2 1 9 ถ้าวัดมีเงินเก็บมาก ควรจัดทุนการศึกษาช่วยนักเรียนยากจนเรียนดี มารยาทดี และมีความรู้ทางพุทธศาสนาดีอย่างละเท่า ๆ กัน

2 1.10 ให้วัดช่วยในการจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมะดี และมีบุคลิกกระตือรือร้นสร้างความสนใจของนักเรียน เข้าทำการสอนหรืออบรมศีลธรรม

2.1.11 ต้องการให้ศีลธรรมเป็นวิชาบังคับ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาศีลธรรม

2 1 12 ทางโรงเรียนควรจัดอบรมศีลธรรมจริยธรรมเป็นการอบรมรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ โดยไม่นับชั่วโมงศีลธรรมจริยธรรม อย่างน้อย 2 สัปดาห์ หรือ 1 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง

2.1.13 ให้มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันระหว่างวัดกับโรงเรียน และให้นักเรียนได้ฝึกอบรมการภาวนาทางจิต (กัมมัฏฐาน)

2.1.14 ควรให้สอนจริยธรรมในด้านการเน้นกิจกรรม การแสดงออก เพื่อฝึกหัดมากกว่าการสอนแบบบรรยาย มิฉะนั้นจะเกิดความล้นเหลวในการสอน คือ นักเรียนนั่งแต่จกจา ไม่สามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้

2.1 15 วัดควรช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาศีลธรรมจริยธรรม เพราะวัดเป็นแหล่งอุปกรณ์ทางพุทธศาสนาที่ดีที่สุด

2 1.16 ควรอนุญาตให้นักเรียนที่มีเวลาว่างเข้าค้นคว้าศึกษาในห้องสมุดของวัดได้ โดยจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องสมุด

2 1 17 จัดให้มีการแข่งขันทักษะทางพุทธศาสนา โดยทางวัดจักรวรรดิ
ให้

2.1.18 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตัวบ้าง เช่น การทำความสะอาด เพราะจะทำให้นักเรียนได้ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์

2.1.19 ก่อนที่ทางวัดจะทำการอบรมนักเรียน ควรได้มีการอบรมครู
บ้าง เพราะครูในปัจจุบันยังอยู่ห่างวัด คือ ประพฤติตนไม่เหมาะสม ครูจะได้มีจิตใจที่ขึ้น
ยึดมั่นในศีลธรรม เป็นตัวอย่างของนักเรียนได้

2 1 20 ในการให้พระสงฆ์เข้าไปสอนหรืออบรมนักเรียนนั้น ทาง
โรงเรียนควรได้ถวายวัตถุประสงค์การเรียนการสอนและปรึกษาหารือกับพระสงฆ์เสียก่อน
เพื่อจะได้เตรียมการสอนให้ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร

2 1.21 วัดควรช่วยสนับสนุนทางการศึกษาโดยให้ความรู้และการฝึก
อบรมแก่เด็ก โดยไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีในพระศาสนา ทั้งนี้เพราะนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของ
ชุมชน ชุมชนกับวัดจะแยกจากกันไม่ได้ เพราะถ้าชุมชนแยกจากวัดก็จะขาดศีลธรรม เกิด
การเบียดเบียนกันเป็นที่เดือดร้อนวุ่นวาย

2.1.22 ควรจะมีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับวัด ชักชวนให้
ผู้ปกครองนักเรียนได้รู้และเห็นความสำคัญของการศึกษาแห่งพุทธศาสนา

2.1.23 วัดและโรงเรียนควรมีการประสานงานที่ดีต่อกัน คือได้
ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตในการพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน เพื่อป้องกันการก้าวถอย
ในหน้าที่ซึ่งกันและกัน

2 1.24 ต้องการเรียกบทบาทของพระสงฆ์ (วัด) คืนมาเหมือนใน
อดีต ให้ชาวบ้านเห็นว่าวัดยังจะเป็นที่พึ่งของชาวบ้านได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะการศึกษาที่
เกิดขึ้นจากวัดในอดีต แม้ปัจจุบันวัดจะไม่ได้เป็นผู้จัดการศึกษา ก็ยังมีความต้องการที่จะช่วย
ส่งเสริมการศึกษาของโรงเรียนอยู่

2.1 25 สิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องคำนึงถึงเสมอ คือ การช่วยเหลือทางการศึกษาในแต่ละด้านนั้น ต้องพิจารณาด้วยว่าวัดมีความพร้อมเพียงใด ซึ่งอาจจะช่วยไปได้เต็มที่ในทุก ๆ ด้าน เพราะสภาพของวัดไม่อำนวยให้

2.2 ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา

2.2.1 วัดควรให้การสนับสนุนทางการศึกษาแก่โรงเรียนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจและเลื่อมใสศรัทธามากกว่าที่จะเข้าใจตามแบบประเพณีนิยม ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสมากเท่าใด การสนับสนุนทางการศึกษาจะทำให้วัดมีประโยชน์ต่อสังคมในอีกรูปแบบหนึ่งเพิ่มขึ้น

2.2.2 การประสานงานกันระหว่างวัดกับโรงเรียน จะเป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ทำให้การบริหารการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และจะได้ปล้ำปล้ำความรู้สึกที่สวนทางกันระหว่างวัดกับโรงเรียน ที่โรงเรียนมักจะเห็นว่าวัดไม่ได้ทำประโยชน์อะไรและทางวัดมักคิดว่าโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญแก่พระสงฆ์และวัด

2.2.3 การสนับสนุนด้านวัตถุและสถานที่ช่วยให้รัฐไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ เพราะทางวัดได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือ

2.2.4 การใช้ศาลาหรือสิ่งก่อสร้างของวัดที่มีอยู่แล้วเป็นที่เรียนหรืออบรมนักเรียนเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนไม่เกิดความจําเจตอสถานที่ ที่สำคัญคือวัดเป็นสถานที่ที่สามารถโน้มน้าวจิตใจของเด็ก เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมและจริยธรรมของชาติให้มั่นคง

2.2.5 ทางโรงเรียนได้อาศัยทางวัดช่วยสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน

2.2.6 การที่พระสงฆ์ช่วยสอนวิชาการและวิชาชีพบ้างในยามขาดแคลนครูก็จะเป็นการช่วยประหยัดงบประมาณ

2.2.7 โรงเรียนควรยึดเอาวัดที่อยู่ใกล้เป็นหลักทางศาสนาไว้ เพราะสะดวกในการติดต่อ และพระสงฆ์เป็นตัวแทนทางศีลธรรมโดยตรงทั้งทางการประพฤติและทางวิชาการ

2 2.8 เป็นการยกระดับการศึกษาในด้านจริยธรรมซึ่งกำลังเสื่อมลงให้ดีขึ้น เพราะโลกกำลังนำเรื่องวัตถุ แต่จิตใจกำลังเสื่อมลง

2 2.9 พระสงฆ์เป็นตัวอย่างที่ดีเป็นแกนนำทางสังคมของเมืองไทยอยู่ เพราะมีขอบข่ายและระบบของพระธรรมวินัย รวมทั้งจารีตประเพณีที่ดี จึงควรสนับสนุนให้วัดได้มีส่วนช่วยทางการศึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2 2.10 วัดมีโอกาสดเผยแพร่วัฒนธรรมทางพุทธศาสนาให้แก่เยาวชนในโรงเรียนเป็นการช่วยเหลือสังคมทางหนึ่ง ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของวัด

2 2 11 พระสงฆ์มาช่วยให้การ จ้างสอนแก่นักเรียน ทำให้การศึกษาของพระสงฆ์ไม่สูญเปล่า

2 2 12 พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถจะได้ทำงานและอุทิศตนอย่างเต็มที่ ซึ่งสามารถทำได้ตลอดตัว เพราะพระสงฆ์ไม่มีพันธะอันใด สามารถอุทิศตนได้อย่างผู้มี ความเสียสละ

2 2.13 พระสงฆ์ทำงานให้กับสังคม เพื่อลดคาสมประมาณว่าเป็นกาฝากของสังคม

2.2 14 ถ้าการปลูกฝังศีลธรรมแก่นักเรียนเกิดผลดี ศีลธรรมจะกลับมาสู่สังคม กรอบครัวจะเป็นสุข และประเทศจะเป็นความสงบ

2 2.15 นักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือจากทางวัดเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้ถูกทอดทิ้ง แต่กลับได้รับความอนุเคราะห์จากทางวัดหรือจากสังคม จะเกิดมีกำลังใจอันเป็นผลดีทำให้คิดที่จะช่วยเหลือคนอื่นและหาตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2.2.16 การตั้งโรงเรียนภายในวัดทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับพระสงฆ์และกิจกรรมทางศาสนา เกิดความรู้สึกใกล้ชิดกัน และมีโอกาสพื้นฐานการพัฒนาศักยภาพแต่เยาว์วัย ผิดกับโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลวัด พอโรงเรียนเล็กนักเรียนส่วนใหญ่ก็ถูกละเลยอยู่กับวิทยุ โทรทัศน์ ไม่ค่อยสนใจด้านศีลธรรมเท่าใด

2.2 17 นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวัด ซึ่งเป็นหนึ่งในสามของสถาบันของชาติ เป็นการช่วยสร้างไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ต่อไป

2 2 18 การที่นักเรียนพักอาศัยกับพระสงฆ์ ทำให้ปัญหาความเสื่อมของสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาาเสพติด นอกจากการพักอาศัยนอกบ้านโดยไม่มีผู้ปกครองดูแล

2 2 19 นักเรียนที่มีความรู้ทางศาสนาก็ สามารถนำหลักการไปปรับปรุงใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และเคารพนับถือศาสนาอย่างมีเหตุผล

2 3 ปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา

2 3.1 ระบบการศึกษาของชาติยึดแผนการศึกษาจากต่างประเทศมากเกินไป หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการจัดเน้นวิชาการทางโลกมากเกินไป ส่วนทางธรรมเป็นเพียงวิชาประกอบเล็กน้อยเท่านั้น

2 3.2 ทางราชการไม่เปิดโอกาสให้พระสงฆ์แสดงความสามารถในการส่งเสริมการศึกษา โดยอ้างว่าไม่ใช่หน้าที่ของพระสงฆ์ หรือถ้าเข้าไปมีบทบาทจริงจังทางการศึกษา แต่ขัดกับทัศนคติของชาวบ้านหรือครู ก็จะทำให้ครูปล่อยปละละเลยต่อหน้าที่ ทำให้เกิดอุปสรรคขึ้นได้

2.3.3 ทางราชการมองพระสงฆ์เป็นสถาบันที่ล้าสมัย ไม่ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ หมุนตามโลกไม่ทัน จึงไม่เห็นความสำคัญ

2.3.4 วัดไม่ทราบนโยบายของโรงเรียนและแผนการศึกษาชาติ

2 3 5 ถ้าวัดให้ความช่วยเหลือมาก ทางโรงเรียนจะคอยแต่พึ่งวัด จนไม่คิดหาวิธีช่วยเหลือตนเอง

2.3 6 วัดบางแห่งกุฎิที่อยู่มีน้อย ไม่อาจอำนวยความสะดวกให้นักเรียนเข้าพักอาศัยได้ ตลอดจนอาหารก็ขาดแคลนไม่พอฉันและไม่พอสำหรับเด็ก

2.3.7 วัดบางแห่งยากจน ไม่มีอุปกรณ์พร้อมมูล งบประมาณวัดไม่เพียงพอเพราะการสนับสนุนจากชาวบ้านมีน้อย โดยเฉพาะประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ห่างไกลจากวัด วัดช่วยด้านการเงินมากไม่ได้ เพราะวัดมีรายจ่ายสูงมากทั้งค่าน้ำ ค่าไฟ และการซ่อมแซมกุฎิ โบสถ์ วิหารต่าง ๆ อีกประการหนึ่งคือการนำเงินวัดมาใช้นั้นมีวินัยสงฆ์บังคับอยู่ด้วย วัดบางแห่งยังต้องพัฒนาเช่นเดียวกับโรงเรียน ต้องใช้ทั้งทุนทรัพย์และบุคลากรอาจช่วยได้โดยการมอบบุญไปยังผู้อื่นเท่านั้น

๑

2 3.8 วัดต้องไม่เข้าไปเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน เพราะมีวัตถุประสงค์เดิมทางศาสนา เพียงแต่ให้การสนับสนุนและอาจช่วยทางการเงินบางส่วนได้บ้าง

2.3.9 การดำเนินการร่วมกันระหว่างวัดกับโรงเรียนไม่มีแบบแผนที่แน่นอน เพราะทางกระทรวงศึกษาธิการไม่จัดการประชุมปรึกษาหารือระหว่างพระสงฆ์ กับนักการศึกษา

2 3.10 การศึกษาของโรงเรียนมักเบี่ยงตัวออกจากศาสนาทุกที จนทางวัดกับทางโรงเรียนมีส่วนช่วยกันไม่ค่อยเต็มที่

2 3.11 สถานที่ของวัดมีไม่มากพอสำหรับนักเรียน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องสถานที่เล่นกีฬาทำให้ขัดแย้งกันมาก

2.3.12 การส่งเสริมการศึกษาของวัดนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสเป็นสำคัญว่าจะยินดีสนับสนุนทางการศึกษาหรือไม่ เพราะระบบการปกครองในวัดนั้นเจ้าอาวาสมีสิทธิในการตัดสินใจมาก เจ้าอาวาสบางวัดหวงแหนสถานที่ เพราะเกรงว่านักเรียนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บริเวณและทรัพย์สินของวัด บางแห่งเจ้าอาวาสและผู้บริหารโรงเรียนไม่ลงรอยกันเกิดการฉ้อฉล ทำให้สูญเสียประโยชน์ทางการศึกษา

2.3 13 พระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดที่ห่างไกลจากโรงเรียน เดินทางไปสอนลำบาก โรงเรียนก็ไม่อำนวยความสะดวกให้ มักทวงต้งให้เป็นภาระของพระสงฆ์

2 3.14 พระสงฆ์บางรูปยังมีการศึกษาไม่ดีพอ ไม่เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา การสอน ปิฎกูปแบบการศึกษาแบบเดิม โดยเฉพาะการศึกษาของสงฆ์นั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลง หลักสูตรตามวิชาการทางโลก จึงอาจเป็นอุปสรรคในการสอน

2.3 15 พระสงฆ์ที่ได้รับการศึกษาก็และเข้าใจปัญหาสังคมน้อย จึงไม่สามารถต่อต้านอิทธิพลฝ่ายค้ำทางโลกได้

2 3.16 พระสงฆ์บางรูปสอนโดยเทศน์แบบเก่าไม่เหมาะกับเหตุการณ์ปัจจุบัน นักเรียนมักเบื่อหน่าย

2 3 17 พระสงฆ์บางวัดมีน้อย ไม่สามารถทำการสอนประจำได้สะดวก เพราะบางรูปกำลังสอนหรือศึกษาธรรมอยู่ บางรูปก็ทำธุระการของวัด

2 3.18 พระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทช่วยปลูกฝังเด็กในด้านศิลปวัฒนธรรม มารยาทธรรม และศีลธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ไทยไม่ได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากครู แต่ครูในปัจจุบันเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีด้านศาสนา

2 3.19 พระสงฆ์บางรูปประพฤติไม่เหมาะสม ไม่ควรจะเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน

2 3 20 ทางโรงเรียนมักไม่ให้เกิดกรณีพระสงฆ์ไปช่วยสอน เพราะเห็นว่า ไม่มีความรู้ระดับปริญญา ครูไม่เห็นด้วยกับการที่พระสงฆ์เข้าไปสอน ขาดความจริงใจต่อพระสงฆ์

2 3 21 ทางโรงเรียนอาจไม่สามารถเปิดแนวความคิดให้กว้างขวาง ในกรณีที่วัดจะเข้าไปสนับสนุนการศึกษาให้มาก เพราะทางโรงเรียนมุ่งทางวิชาการมากกว่าจริยธรรม จึงไม่สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาเท่าใดนัก

2 3.22 การเรียนเรื่องทางศาสนามีคะแนนสูงเหมือนวิชาที่สำคัญอื่น ๆ เพราะปัจจุบันนักเรียนไม่ให้ความสำคัญทั้งวิชาและพระสงฆ์ ตลอดจนวัดด้วย

2.3.23 นักเรียนเห็นวัดเป็นสถานที่น่าเบื่อ วิชาศีลธรรมเป็นวิชาที่เรียนไม่สนุก

2 3 24 นักเรียนไม่เชื่อถือพระสงฆ์ที่ช่วยสอนวิชาการอื่น ๆ นอกจากเรื่องศาสนา เพราะคิดว่าพระสงฆ์เฉพาะเรื่องศาสนาเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่พระสงฆ์บางรูปในปัจจุบันเรียนทางอื่นมากด้วย

2 3.25 นักเรียนคิดว่าพระสงฆ์ควรอยู่ในโลกธรรม ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับ

2 3.26 การแก้ปัญหาหน้านักเรียนนั้น นักเรียนมักคิดว่าพระสงฆ์หัวโบราณ เลยไม่อยากปรึกษา ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับจิตตองอาศัยธรรมเป็นเครื่องแก้ไข

2.3.27 นักเรียนไม่กล้าเข้าใกล้พระสงฆ์ เพราะใช้ศัพท์พูดกับพระสงฆ์ไม่เป็น กลัวว่าจะผิดพลาดและเป็นบาป

2.3.28 นักเรียนมีความคิดว่าวัดเป็นสถานที่พักผ่อน มากกว่าเข้าไปหาความรู้ เมื่อเข้าไปในวัดก็ไม่เคารพต่อสถานที่ ซุกซ่อนสิ่งเสียดังทลายความสงบบางครั้งถึงกับโต้เถียงกับพระสงฆ์

2.3.29 เด็กที่มาอาศัยพระสงฆ์อยู่เพื่อเรียนหนังสือ ส่วนมากมิได้ช่วยทางวัด ถึงเวลาก็ไปเรียน กลับวัดมาก็ดูหนังสือ จะช่วยวัดหาความสะอาดหรือซ่อมแซมถาวรวัตถุน้อยมาก เมื่อเรียนจบก็ไม่คิดจะบวชอีก เพียงขออาศัยอยู่อาศัยกินขณะเรียนเท่านั้น นอกจากนี้ยังรบกวนและก่อความไม่สงบ สิ่งเสียดัง ร้องเพลง นาของพระสงฆ์ไปใช้เป็นส่วนตัว ไม่วางตัวให้สมกับเป็นศิษย์วัด อาศัยพระสงฆ์อยู่ก็หาตัวเท่ากับพระสงฆ์ โดยเฉพาะเด็กโตตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปปกครองยาก จะเชื่อฟังแต่พระสงฆ์ที่ตนอาศัยอยู่เท่านั้น ถ้าเป็นพระสงฆ์คณะอื่นแล้วจะขาดความเคารพยำเกรง

2.3.30 วัดควรสนับสนุนในเรื่องที่เกี่ยวกับทางศาสนาเท่านั้น ไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีอำนาจเหนือครูในโรงเรียน เพราะจะก้าวก่ายกันและจะเป็นการยุ่งเรื่องทางโลกซึ่งเป็นเรื่องฆวฆรฆาฆส

2.3.31 โรงเรียนไม่ควรหวังพึ่งทางวัดหรือคิดแต่ได้ฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงความสามารถของวัด สภาพบริเวณวัด สภาพความเป็นวัด และผลกระทบกระเทือนต่อวัดด้วย

กลุ่มตัวอย่างข้าราชการครู

1. ผู้บริหารโรงเรียนตั้งแต่ระดับหัวหน้าหมวดขึ้นไป มีความคิดเห็นดังนี้

1.1 ความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการศึกษา

1.1.1 ทางโรงเรียนขาดแคลนที่ดินและอาคารเรียนมาก ต้องการให้วัดช่วยเหลือโดยแบ่งสถานที่ เช่น ศาลา หรืออาคารว่าง ๆ ให้โรงเรียนได้ใช้บ้าง และ

อยากได้ที่ดินจากทางวัดเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะถ้าทางวัดช่วยหางบประมาณในการสร้างอาคารบ้าง ก็จะทำให้ทางโรงเรียนปฏิบัติงานได้คล่องตัวขึ้น เนื่องจากงบประมาณของโรงเรียนและของกรมสามัญจำกัด การปรับปรุงต่อเติมและซ่อมแซมอาคารเรียนมักล่าช้าไม่ทันกับความต้องการของโรงเรียน

1.1.2 ต้องการให้พระสงฆ์มีความเมตตากรุณาต่อเด็กในเรื่องสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น จัดสนามให้นักเรียนนั่งเล่นบ้าง โดยไม่ปล่อยให้เป็นสิ่งสวยงามอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมีสถานที่คับแคบ นักเรียนมักหาทางออกด้วยการหนีเข้าไปพักผ่อนหรือเล่นในเขตที่อยู่ของพระสงฆ์ซึ่งทางโรงเรียนได้ห้ามไว้ แต่ทางโรงเรียนจัดอาจารย์คอยควบคุมและพระสงฆ์ให้ความกรุณาช่วยเหลือแนะนำตักเตือนว่ากล่าวเมื่อทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือพูดคุยสั่งสอนนักเรียนไปด้วย ก็นับได้ว่าให้ความอบอุ่นแก่นักเรียน จะทำให้เกิดความนับถือพระสงฆ์

1.1.3 ต้องการให้วัดช่วยบริจาคเงินซื้ออุปกรณ์การศึกษาและครุภัณฑ์

1.1.4 ต้องการให้วัดช่วยจัดอุปกรณ์การสอนในเรื่องศาสนา และร่วมกันกับทางโรงเรียนประกอบพิธีในวันสำคัญทางศาสนา จัดกิจกรรมการฝึกสมาธิ รวมทั้งช่วยจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ทางศาสนาอย่างแท้จริง มีจิตวิภาการเรียนรู้ และมีเทคนิคการสอนมาช่วยสอนศีลธรรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติตลอดปี ซึ่งต้องเป็นการสอนหรืออบรมให้เหมาะสมวัยของนักเรียนและสภาพสังคมปัจจุบัน ความใกล้ชิดจากการสอนนี้ จะทำให้พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจแก่นักเรียนที่มีปัญหาทางใจได้ช่วย

1.1.5 ให้พระสงฆ์รับนักเรียนต่างจังหวัดหรือนักเรียนที่ซัดสนไว้ อุปการะและควบคุมดูแลความประพฤติ

1 1.6 ต้องการให้ทางวัดช่วยในการจัดหาทุนการศึกษาแก่นักเรียนยากจน

1 1.7 ให้วัดช่วยสนับสนุนทางด้านการศึกษาให้มากกว่าปัจจุบัน ในสมัยก่อนวัดมีบทบาททางด้านการศึกษา

1 1.8 นักเรียนที่อยู่ในวัดควรประพฤติให้เหมาะสม รู้จักรักษาประเพณีการเข้าวัดให้ดีกว่าเด็กที่อยู่นอกวัด

1 2 ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา

1.2.1 เพื่อความก้าวหน้าในการบริหารการศึกษา

1.2.2 ทำให้โรงเรียนมีสถานที่เพียงพอที่จะอบรมสั่งสอนให้นักเรียน
เป็นพลเมืองดี นักเรียนก็ได้มีสถานที่เล่นกีฬาหรือพักผ่อนหย่อนใจ

1 2 3 ประหยัดงบประมาณ

1 2.4 อุปกรณ์บางอย่างสามารถหยิบยืมจากวัดได้ เช่น อุปกรณ์ทาง

ศาสนา

1 2.5 พระสงฆ์เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้มีศีลธรรมจริยธรรม เมื่อนักเรียน
ได้ใกล้ชิดก็จะมีแนวโน้มเป็นคนดีประพฤติกดี เป็นการเผยแพร่ศาสนาตามหน้าที่ของพระสงฆ์
นักเรียนมีความรู้ทางศาสนาอย่างแท้จริง สามารถนำไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง
ครอบครัวและชุมชน ลดปัญหาวัยรุ่นในสังคมได้ เช่น ปัญหาาเสพติด เป็นต้น

1 2.6 ทำให้นักเรียนได้รู้ถึงบุญคุณของวัด ว่าวัดมีการเสียสละเพื่อ
ประโยชน์ทางการศึกษา

1.2.7 นักเรียนและครูมีโอกาสหาบุญเลี้ยงพระได้บ่อย ๆ

1 2.8 เจ้าอาวาสและพระสงฆ์บางรูปในวัดมีอิทธิพลต่อชุมชน เนื่อง
มาจากวัดเป็นศูนย์รวมน้ำใจของชุมชน อาจช่วยให้ชุมชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน ช่วยเหลือ
ให้โรงเรียนมีฐานะการเงินที่ดีขึ้น นับว่าเป็นผู้ประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่ดีได้

1 2.9 เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี มีความผูกพันด้านจิตใจระหว่าง
โรงเรียน วัด และชุมชน

1.3 ปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา

1 3.1 วัดไม่ให้ความร่วมมือกับทางราชการ บางครั้งต้องการจะ
สร้างอาคารเรียนหลายชั้นขึ้น วัดก็ไม่สนับสนุนเพราะเกรงว่าอาคารเรียนจะบดบังความ
สวยงามของวัดจากสายตาของผู้คน บางครั้งโรงเรียนขอสถานที่เพื่อขยายโรงเรียน วัดก็
ไม่ยอม แต่ให้กับผู้รับเหมาก่อสร้างหาสถานที่ค้าขาย ในบางครั้งก็ไม่ให้ยืมอุปกรณ์และสถานที่

1.3.2 เจ้าอาวาสให้การสนับสนุน แต่พระภิกษุอื่น ๆ ไม่สนับสนุน

1 3.3 วัดไม่เข้าใจปรัชญา หรือจุดหมายของโรงเรียนได้ก็เท่าที่ควร

1.3.4 ทางวัดจะมีข้อต่อรองในการสนับสนุนทางการศึกษา เช่น ฝากเด็กเข้าเรียน ซึ่งส่วนมากเป็นเด็กเรียนอ่อน นี่ความประพฤติไม่ดี ชอบสร้างปัญหาให้ทางโรงเรียน ในบางครั้งผู้ปกครองก็อ้างอิงอิทธิพลวัดฝากเกินอัตรา

1 3.5 วัดต้องซ่อมแซมบำรุงรักษาโบสถ์ โบราณวัตถุ จึงไม่สามารถสนับสนุนทางการเงินได้คั่นัก

1.3.6 สถานที่วัดกับแคบ บางครั้งโรงเรียนขอใช้สถานที่ตรงกับงานวัด ชาวบ้านที่มาในงานก็ไม่พอใจว่าโรงเรียนแย่งที่วัด

1 3.7 ทางด้านบุคลากร วัดมีพระสงฆ์น้อยก็ไปอาจนาหาการสอนได้เต็มที่ ในบางครั้งพระสงฆ์ไม่รักษาเวลา หรือปฏิบัติตนไม่ดี นักเรียนก็หมดศรัทธา ในด้านการสอนนั้น พระสงฆ์ไม่มีจิตวิมาและวิชาการแบบครู การถ่ายทอดความรู้ไปไม่ค่อยได้ผลและมักจะปกครองนักเรียนไม่ได้ เพราะใจก็เกินไป

1.3.8 การประเมินผลสมัยนี้ ไม่เอื้ออำนวยแก่พระสงฆ์ที่จะมาช่วยหาการสอน

1 3.9 พระสงฆ์บางรูปไม่ส่งเสริมการศึกษาแม้แต่เด็กที่อาศัยอยู่ในวัด ถ้าเด็กช่วยงานยังไม่เสร็จก็ไม่ให้มาเรียนตามเวลา จึงทำให้ต้องมาโรงเรียนสายมาก

1 3.10 โรงเรียนในวัดมีหลายโรงเรียน หลายระดับ ซึ่งปฏิบัติต่อวัดไปเหมือนกัน เกิดการคาหนหรือเปรียบเทียบกันได้

1 3.11 การที่วัดให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในหลาย ๆ ด้าน ก็ย่อมมีผลเสียสะท้อนกลับ คือ ทำให้มีเสียงอีกทีกหลายความเจ็บสงบของวัด

1.3.12 ทางโรงเรียนและวัดไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ทั้งนี้เพราะขาดการปรึกษาหารือกัน มองเห็นแต่ส่วนที่บกพร่องของกันและกัน กิจการทุกคานจึงล้มเหลว

1 3.13 โรงเรียนบางแห่งเคยชินที่จะต้องพึ่งวัดอยู่ตลอดเวลา และมักเรียกร้องความต้องการจากวัดมากเกินไป โดยมีเจ้าหน้าที่ทางวัดตนเองก่อน

1.3 14 โรงเรียนกับวัดควรแยกเป็นเอกเทศ เพื่อวัดจะได้ไปทำนุบำรุงศาสนาสืบให้มากขึ้น โรงเรียนก็หาวิธีการสร้างความเจริญของโรงเรียนเอง

1 3 15 นักเรียนชอบหาลาภทรัพย์สินของวัด

1.3 16 นักเรียนชายเห็นพระสงฆ์คร่ำครี ไม่สนใจเรียนกับพระสงฆ์ และนักเรียนบางคนไม่ไถ่บุญถือพุทธศาสนา ไม่ทำความเคารพพระสงฆ์ จึงเกิดปัญหาระหว่างกัน

1 3 17 เด็กบางคนฉวยโอกาสไปกับเด็กที่พักอาศัยอยู่ในวัด ถือเอาที่อยู่ของพระสงฆ์ไปทำสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร เช่น แอบเล่นการพนัน สูบบุหรี่ หนีโรงเรียน

2 คณะครู มีความคิดเห็นดังนี้

2 1 ความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา

2.1 1 ต้องการให้วัดยกที่ดินให้โดยตรง

2 1.2 สถานที่ที่ทางวัดใช้ประโยชน์ได้น้อย ควรมอบหรือยืมให้โรงเรียนได้ใช้อย่าง เช่น ใช้เรียน เล่น หรืออบรมจริยธรรม ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของชาติ

2 1.3 ให้แบ่งรั้วโรงเรียนออกจากวัด เพราะจะได้ทำการปกครองนักเรียนได้ทั่วถึงในอาณาบริเวณโรงเรียนเฉพาะ

2.1.4 ให้วัดชักจูงชุมชนเข้ามามีส่วนพัฒนาโรงเรียน เพราะวัดเป็นสถาบันที่คนเลื่อมใสศรัทธา เป็นศูนย์ชุมชน จะช่วยในการประชาสัมพันธ์ได้ดี

2 1 5 ถ้าวัดมีรายได้มาก ควรช่วยจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็น

2.1.6 วัดควรช่วยในการจัดหาทุนการศึกษาหรือทุนอาหารกลางวัน แก่นักเรียนที่ยากจนและเรียนดี หรือให้รางวัลนักเรียนเรียนดี

2 1.7 วัดกับโรงเรียนควรร่วมมือกันสนับสนุนหลักสูตร เช่น ทาการเกษตรในวัด นักเรียนได้พัฒนาวัดให้สวยงาม มีที่ทำงานและได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

2 1.8 พระสงฆ์ควรมีส่วนช่วยโรงเรียนสวดสวดคุณแลความประพฤติ

ของนักเรียน

2 1.9 ให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนบ้าง เช่น กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างพระสงฆ์ ครูและนักเรียน

2.1.10 ให้พระสงฆ์สอนวิชาการหรือวิชาที่พบบ้างในกรณีที่โรงเรียนขาดแคลนครูและพระสงฆ์มีความชำนาญในวิชานั้น ๆ

2.1 11 พระที่มีจริยธรรมสูงและมีความรู้ดี สมควรจะได้เป็นผู้อบรมนักเรียนโดยการสอนธรรมศึกษาหรือฝึกการนั่งสมาธิและฝึกบังคับใจตนเอง ซึ่งถ้าจะให้ได้ผลก็ต้องแบ่งศึกษากลุ่มย่อย 10 – 15 คน ถ้าพระสงฆ์มีจิตวิทยาในการสอนดี นักเรียนมักรู้สึกเลื่อมใสมากกว่าให้ครูสอน และนักเรียนจะสามารถเข้าถึงศีลธรรมจริยธรรมอย่างแท้จริง

2.2 ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา

2.2.1 วัดจะเป็นศูนย์รวมแห่งชีวิตของชาวพุทธอย่างสมบูรณ์ ประชาชนเลื่อมใสในศาสนามากขึ้น เห็นความสำคัญของพระสงฆ์ในการที่จะช่วยเหลือคนให้เป็นคนดี เกิดความผูกพันกับวัด ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี ส่งผลให้ศาสนาดำรงอยู่ในสังคมได้

2.2 2 วัดเป็นสื่อที่กระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีส่วนช่วยในการพัฒนาการศึกษาควบคู่กับศีลธรรม ถ้าโรงเรียนมีข้อเสียดังนั้นก็จะเป็นความเจริญของวัดด้วย

2 2 3 นักเรียนและครูที่ได้รับการบริการจากวัด เมื่อได้สติก็จะได้กลับมาช่วยสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่วัด

2.2.4 วัดบางแห่งมีรายได้มากสมควรช่วยเรื่องการเงิน เพราะวัดเป็นสถาบันที่หาเงินได้ง่ายกว่าสถาบันอื่น คือไปคองลงทุนนั่นเอง

2 2.5 โรงเรียนได้อาศัยวัดในเรื่องสถานที่คานพลานามัยและนันทนาการ ตลอดจนทุนการศึกษาแก่นักเรียนเรียนดีและยากจน ทำให้ทุนงบประมาณในเรื่องสถานที่ นักเรียนที่ได้รับทุนก็มีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีกำลังใจและมีโอกาสได้ศึกษาเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ โดยไม่ต้องเดือดร้อน

2.2.6 ถ้าวัดให้ที่ดินเพิ่มในการสร้างอาคาร โรงเรียนก็จะขยาย

ปริมาณการรับนักเรียนได้มากขึ้น

2.2.7 พระสงฆ์ร่วมสอนวิชาการร่วมกับครูได้ก็จะดี เพราะโรงเรียน

บางแห่งมีครูไม่พอกับความต้องการ และพระสงฆ์บางรูปมีความสามารถ

2.2.8 โรงเรียนได้รับค่านีลธรรมจริยธรรม จารีตประเพณีจากวัด

มาก

2.2.9 วัดให้ที่พักพิงแก่นักเรียนต่างจังหวัด จนได้รับความสำเร็จได้

งานทำเป็นหลักฐานหลายอาชีพ

2.2.10 พระสงฆ์สอนหรืออบรมจริยธรรม เรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธ

และฝึกสมาธิ จะช่วยให้การเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ดีขึ้น มีระเบียบวินัยมากขึ้น เมื่อได้สัมผัสกับการ

ปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่ถูกต้อง นักเรียนจะมั่นใจในความรู้ที่ได้รับ มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา

ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวันได้ มีจิตใจอ่อนโยน ไม่แข็งกระด้าง เป็นการลดช่องว่างระหว่าง

วัดกับเยาวชน

2.3 ปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา

2.3.1 ขาดการประสานงานที่ีระหว่างวัดกับโรงเรียน มีการขัดแย้ง

ทางความคิด ไม่มีความเข้าใจกัน บางครั้งทางวัดไม่พอใจผู้บริหารโรงเรียนก็ไม่ให้การสนับสนุน

เท่าที่ควร เจ้าอาวาสไม่ให้ความร่วมมือ เมื่อมีกิจกรรมก็นำหน้าทูลุ่รบกเวนสมาธิ การสนับสนุน

บางโอกาสเป็นไปเพื่อความมีหน้ามีตาทางสังคมหรือเพราะสถานภาพบังคับ

2.3.2 ประชาชนไม่สนับสนุนให้วัดกับโรงเรียนทำกิจกรรมร่วมกัน

2.3.3 วัดคาเนินธุรกิจมากเกินไป โดยเห็นความสำคัญของการศึกษา

น้อยกว่าผลประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สินอันได้จากเอกชน มีการสร้างอาคารพาณิชย์แต่ไม่ยอมให้ที่

แก่ทางโรงเรียน

2.3.4 พระสงฆ์ไม่พยายามเข้าใจนโยบายของโรงเรียน

2.3.5 วัดช่วยโรงเรียน วัดถือสิทธิผูกเค็กเข้าเรียน ทำให้เกิด

ความไม่ยุติธรรม เพราะไปตัดสินนักเรียนอื่น ๆ ในการสอบคัดเลือก และเด็กที่วัดฝากเข้ามัก
ประพฤติกว้างขวาง อีกประการหนึ่งคือวัดอาจเข้ามาเกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียน

2 3.6 สถานที่วัดคับแคบ ไม่สามารถใช้ประโยชน์ทางการศึกษาได้
เพียงพอ และการใช้สถานที่ของวัดนั้น ทรัพย์สินสมบัติของวัดซึ่งถือเป็นปูชนียสถาน อาจทรุดโทรม
เร็วกว่ากำหนดเพราะนักเรียน ทำให้ขาดความสวยงาม

2.3.7 โจทย์รายอาจฉวยโอกาสปะปนมากับครูและนักเรียน มาหา
ลู่ทางโจรกรรมสมบัติที่มีค่าของวัด

2.3.8 การใช้อาคารสถานที่ของวัด มีกฎเกณฑ์ขั้นตอนมาก ขาดความ
สะดวก

2.3.9 กิจกรรมของวัดมีมาก ไม่อาจส่งเสริมได้มากเท่าที่ควร
โดยเฉพาะการช่วยทางด้านการเงินและแรงงานไม่สะดวก วัดมีรายจ่ายมาก พระสงฆ์ไม่เหมาะ
ที่จะมาสอนวิชาการ คงได้แต่สอนจริยธรรมเท่านั้น พระสงฆ์ไม่ควรมาพัวพันกิจของฆราวาส

2.3.10 พระสงฆ์สอนไม่เป็น ไม่มีจิตวิทยา เด็กเบื่อและไม่กลัว เพราะ
พระสงฆ์เหมือนฆราวาสไปเสีย

2.3.11 พระสงฆ์ใช้เวลาให้น้อยเกินไปและพระสงฆ์ที่มีความรู้มีน้อย

2 3.12 พระสงฆ์ไม่คุ้นเคยกับเด็ก แก้ปัญหาไม่ได้ฉับไว และการอบรม
อาจจะช่วยนักเรียนได้ไม่ไ้มาก เพราะสภาพทางบ้านมีอิทธิพล

2 3 13 การรับรองพระสงฆ์ที่จะมาสอนมีความยุ่งยาก

2 3 14 ความเคร่งครัดต่อระเบียบวินัยของพระสงฆ์หย่อนยานไปใน
ทัศนะของคนอื่น ถ้าวางตัวไม่เหมาะสม เช่น พระสงฆ์ที่สนุกกับการหลอกลวงของนักเรียน
แล้วให้ความร่วมมือ โดยให้กุฎิเป็นที่หลบซ่อน

2.3.15 ครูและนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของวัด เพราะภาพพจน์ของ
พระสงฆ์ไม่ดี เด็กมีทัศนคติทางลบ เช่น คิดว่าวัดล้าสมัยไม่ทันต่อเหตุการณ์

2 3.16 นักเรียนเข้าไปอยู่ในบริเวณวัด ทำให้เกิดความไม่สะดวกแก่
ผู้มาติดต่อกับทางวัด

2.3.17 โรงเรียนบางแห่งเป็นสหศึกษา นักเรียนหญิงอาจเข้าไป
 จ्ञำนจนพระสงฆ์ชาดสมาธิ จะเป็นการสร้างบาป

2 3.18 นักเรียนไม่ได้ประพฤติดนให้เป็นที่ยินชมและศรัทธาของพระสงฆ์
 คือ ทำเลื่องอีกทีกรบวณการทาสังฆกรรม และทุกชนในสถานที่อื่นเป็นบริเวณสงบของวัด

กลุ่มตัวอย่างนักเรียน

1. ความต้องการการสนับสนุนทางการศึกษา

1.1 ต้องการให้คนไทยเปลี่ยนทัศนคติที่ชอบทานบุญกับวัด มาทานบุญกับโรงเรียน
 เพราะการศึกษาสำคัญต่อชาติมาก แต่บ้งขาดแคลนอยู่

1 2 ร่วมมือกับทางโรงเรียนประกอบกิจกรรมอันดีงาม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรม
 ทางศาสนาหรือไม่ อาจมีการจัดนิทรรศการ เรื่องทางพุทธศาสนา ประชาสัมพันธ์งานบุญต่าง ๆ

1 3 ควรมีการประสานงานกันระหว่างวัดกับโรงเรียน

1.4 จัดหาอุปกรณ์ให้บ้างเป็นบางครั้ง เพราะโรงเรียนได้งบน้อยไม่พอเพียง

1.5 จัดตั้งมูลนิธิหาทุนการศึกษา

1.6 ควรปีการวางกฎเกณฑ์กับนักเรียนที่อยู่ในวัด ให้มีมารยาทที่ดีกว่านักเรียน
 อื่น ๆ เช่น การกราบไหว้ ไม่ใช่เดินชนพระ

1.7 ต้องการสถานที่วัดสร้างโรงเรียน เป็นที่พักผ่อน ดูหนังสือ และออก
 กำลังกายในลานวัด ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ วัดมีที่เหลือเพื่อและใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า

1.8 ต้องการทางค่านศาสนาทุกค่าน เช่น บรรยายธรรม อบรมจริยธรรม
 จัดหาหนังสือธรรมะให้นักเรียนอ่าน สอนคาบาลี สอนสมาธิ จัดหาอุปกรณ์ทางศาสนา และ
 ให้พระสงฆ์ช่วยแนะนำหลักธรรมเพื่อไขแก้ปัญหา

1 9 ให้นักเรียนต่างจังหวัดพัก

1.10 ให้ทำการเกษตรในเขตวัด เช่น ทาสวน โดยใช้แรงงานนักเรียน

1.11 วัดควรช่วยเด็กประถมศึกษามากกว่า เพราะปลูกฝังง่าย

2. ประโยชน์ของการสนับสนุนทางการศึกษา

2.1 ชุมชนรู้จักโรงเรียนดีขึ้น โดยมีวัดเชื่อมโยง และเห็นประโยชน์ของวัด ทำให้เลื่อมใสศรัทธาวัด นอกจากนี้วัดยังเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยสามารถช่วยแถลงนโยบายแทรกหลักรรรม ก่อประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน ถาสนาบกับชุมชนได้ใกล้ชิดกัน มีความรู้สึกผูกพันเห็นความสำคัญของวัดว่าเป็นศูนย์กลางการศึกษาเหมือนเดิม

2.2 วัดผลักดันโรงเรียนให้เจริญไค้ดีกว่ารัฐบาล เพราะไปต้องรองบประมาณรัฐซึ่งเฉื่อยชาและยุ่งยาก

2.3 พระไค้เผยแพรศาสนาแก่เยาวชน พระเองก็ไค้ศึกษาธรรมวินัย นักเรียนเกิดความเลื่อมใสที่พระสงฆ์ไค้มีส่วนสร้างคนเป็นคนดี และเมื่อนักเรียนที่ติเติบโตเป็นผู้ใหญ่สังคมจะเป็นระเบียบมีวัฒนธรรมประจําใจ วัดเองก็จะได้ชื่อเสียง

2.4 วัดสนับสนุนหาให้การพัฒนาโรงเรียนคลองตัว โดยเฉพาะโรงเรียนที่ไม่มีสมาคครูและยุบปกครองหรือสมาคศิษย์เก่า

2.5 นักเรียนมีที่เรียนและที่เล่นกีฬาเพิ่มขึ้น ถ้าวัดให้สถานที่

2.6 นักเรียนภูมิใจในวัดและโรงเรียนที่ตนอาศัยอยู่

2.7 ช่วยเหลือให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.8 เด็กที่ไค้รับทุนการศึกษามีกำลังใจเรียน

2.9 วัดเป็นสถานที่เงียบ เหมาะแก่การศึกษาและเป็นที่สงบทางใจของนักเรียน

2.10 วัดเป็นแหล่งที่คิที่สุดในการเรียนเรื่องพระพุทธศาสนา นักเรียนจะคิตัวในเรื่องศาสนาที่วัดจัดให้ ไค้รับศาสนาและวัฒนธรรมคิตัวไปจากการเห็นพิธีกรรมต่าง ๆ มีโอกาสไค้รับความรู้ทางศาสนา ไค้ซักถามพระสงฆ์ให้หายข้องใจ เกิดความเลื่อมใสและศรัทธาศาสนา ปัญหาสังคม ปัญหาบ้านแตก เด็กเกเรจะลดลง บางคนกลับตัวได้ รู้ผิดชอบชั่วดีจิตใจผองใส

3. ปัญหาการสนับสนุนทางการศึกษา

3.1 วัดไม่ควรช่วย เพราะเป็นการเบียดเบียนรบกวนวัดมากไป โรงเรียน

อาจถูกมองจากบุคคลภายนอกว่า "เกาะวัด" และวัดไม่มีรายได้มาก ทั้งยังมีกิจการที่ต้องบำรุงวัด ประชาชนให้เงินมาทานุบำรุงวัดจะหาว่าพระสงฆ์ยุ่งเรื่องทางโลก ไม่ควรเพิ่มกิจธุระให้พระสงฆ์ โรงเรียนคาเน็นการต่าง ๆ เองดีกว่าวัด เพราะวัดไม่เข้าใจปัญหาโรงเรียน

3.2 พระสงฆ์ไม่เข้าใจนโยบายของโรงเรียน อาจเกิดการเข้าใจผิดกันได้ เพราะปัจจุบันมีหลายแห่งที่ครูกับพระสงฆ์ไม่ลงรอยกัน เกิดช่องว่าง

3.3 พระสงฆ์เห็นว่าไม่จำเป็นต้องอบรมนักเรียน เพราะมีครูคอยอบรมอยู่แล้ว

3.4 วัดไม่สนใจจะช่วย ถึงแม้จะมีเงิน เพราะไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ยังมีความเห็นแก่ตัวบ้างในบางครั้ง

3.5 วัดมีอิทธิพลต่อโรงเรียนมากเกินไป นาเด็กมาฝาก ทำให้การสอบคัดเลือกไม่ยุติธรรม

3.6 พระสงฆ์บางคนไม่ดี ควรปรับปรุงก่อนมาสอนนักเรียน

3.7 พระสงฆ์เข้ากับนักเรียนไม่ได้ เพราะอิทธิพลสมัยใหม่ บางที่พระสงฆ์ก็ดูเมื่อเด็กเข้าไปบริเวณวัด

3.8 พระสงฆ์มาสอนวิชาการ จะทำให้ครูหมดหน้าที่ เกิดปัญหาการว่างงาน และพระสงฆ์ไม่รู้ทางวิชาการมากเท่าใด

3.9 พระสงฆ์มาสอนหลายห้องอาจเหนื่อย บางโรงเรียนเป็นสหศึกษาก็สอนลาบาก พระสงฆ์บางรูปสอนแล้วน่าเบื่อหน่าย เช่น เน้นเรื่องธรรมะมากเกินไป

3.10 หลักสูตรไม่เอื้ออำนวยให้พระสงฆ์สอนทางโลก ไม่มีเวลาพอ

3.11 ในเรื่องสถานที่วัดมีที่จำกัด โรงเรียนขยายไม่ได้เต็มที่ เกรงใจทางวัด วัดเห็นแก่รายได้ ไร่ที่จกรรณแต่ไม่มีที่ให้นักเรียนเล่นกีฬา เวลาว่างงานเฝ้าศพคนมาก ก็รับวันสมาธิเวลาเรียน จะเล่นกีฬาก็อันตราย เพราะมีรถเข้า-ออกแทบทุกวัน ส่วนสถานที่อื่น ๆ ของวัด ถ้านักเรียนใช้สถานที่ พระสงฆ์ก็ไม่มีที่เรียนหรือศึกษาธรรมคัมภีร์ ขาดสมาธิ ทรัพย์สินเสียหาย วัดสกปรก แยกไม่ได้ว่าที่ใดเป็นวัดที่ใดเป็นโรงเรียน

3.12 วัดมีเงินและบุคลากรน้อย

3.13 ผู้บริหารโรงเรียนไม่เอาใจใส่ ขาดการริเริ่มความสัมพันธ์กับวัด

3.14 นักการภารโรงของวัดและโรงเรียนไม่พอใจ เพราะราคาอาหารหิบบิรมของทั้งทางวัดและโรงเรียน

3.15 โรงเรียนมีสมาคมผู้ปกครอง ทางงบประมาณได้เอง ไม่ต้องการวัด
อยากให้หัดพึ่งตนเองมากกว่า และอยากให้วัดช่วยโรงเรียนต่างจังหวัด

3.16 นักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษา มักประพฤติตนไม่ดี

3.17 เกิดช่องว่างระหว่างนักเรียนกับพระสงฆ์ เพราะนักเรียนมีความคิดทางศาสนาน้อย ไม่อยากให้สงฆ์มายุ่งเกี่ยว อยากให้สอนธรรมะชาวบ้าน ไม่อยากปรึกษาปัญหาชีวิตกับพระสงฆ์ การสอนก็ไม่ได้ผล เพราะนักเรียนเบื่อและอาบเพื่อน ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับพระสงฆ์ได้ มักหลบหนีที่จะต้องเรียนกับพระสงฆ์